

תקן חשבונאות בינלאומי 39

מכשירים פיננסיים:

הכרה ומדידה

International Accounting Standard 39

Financial Instruments:

Recognition and

Measurement

גרסה זו כוללת תיקונים הנובעים מתקני דיווח כספי בינלאומיים, אשר פורסמו עד 30 באפריל 2010 ומועד תחילתם לא מאוחר מיום 1 לינואר 2011.

תקן חשבונאות בינלאומי 39 מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה פורסם על ידי הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים (IASB) במרס 1999. בנובמבר 2000 הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים פרסמה חמישה עדכונים מוגבלים לתקן חשבונאות בינלאומי 39.

במרס 2000 הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים אישרה גישה לפרסום הנחיות ביצוע לתקן חשבונאות בינלאומי 39 בצורת שאלות ותשובות. לאחר מכן הוועדה להנחיות ביצוע (IGC) של תקן חשבונאות בינלאומי 39, אשר הוקמה על ידי הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים למטרה זו, פרסמה סדרה של שאלות ותשובות לגבי תקן חשבונאות בינלאומי 39. ההנחיות לא נבחנו על ידי הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים ואינן מייצגות בהכרח את עמדותיה.

ביוני 2003, ביצעה הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים (IASB) תיקון מוגבל לתקן חשבונאות בינלאומי 39 כאשר היא פרסמה את תקן דיווח כספי בינלאומי 1 אימוץ לראשונה של תקני דיווח כספי בינלאומיים.

בדצמבר 2003 פרסמה הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים תקן חשבונאות בינלאומי 39 מעודכן, שצורפו אליו הנחיות ביצוע, אשר החליפו את הנחיות הביצוע שפורסמו על ידי הוועדה להנחיות ביצוע.

משנת 2003, הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים פרסמה את התיקונים הבאים לתקן חשבונאות בינלאומי 39:

- חשבונאות גידור שווי הוגן לגידור סיכון שיעור ריבית של תיק (פורסם במרס 2004)
 - מעבר והכרה לראשונה של נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות (פורסם בדצמבר 2004)
 - חשבונאות גידור תזרים מזומנים לעסקאות חזויות תוך-קבוצתיות (פורסם באפריל 2005)
 - חלופת השווי ההוגן (פורסם ביוני 2005)
 - חוזי ערבות פיננסית (פורסם באוגוסט 2005)
 - פריטים מגודרים כשירים (פורסם ביולי 2008)*
 - סיווג מחדש של נכסים פיננסיים (תיקונים לתקן חשבונאות בינלאומי 39 ולתקן דיווח כספי בינלאומי 7) (פורסם באוקטובר 2008)[†]
 - סיווג מחדש של נכסים פיננסיים-מועד תחילה והוראות מעבר (תיקונים לתקן חשבונאות בינלאומי 39 ולתקן דיווח כספי בינלאומי 7) (פורסם בנובמבר 2008)[‡]
 - נגזרים משובצים (תיקונים לפרשנות מספר 9 של הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי ולתקן חשבונאות בינלאומי 39) (פורסם במרס 2009)[‡]
- תקן חשבונאות בינלאומי 39 והמסמכים הנלווים אליו תוקנו גם על ידי תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים הבאים:
- תקן דיווח כספי בינלאומי 2 תשלום מבוסס מניית (פורסם בפברואר 2004)
 - תקן דיווח כספי בינלאומי 3 צירופי עסקים (פורסם במרס 2004)
 - תקן דיווח כספי בינלאומי 4 חוזי ביטוח (פורסם במרס 2004)

* מועד תחילה 1 ביולי 2009

† מועד תחילה 1 ביולי 2008

‡ מועד תחילה 30 ביוני 2009

- פרשנות מספר 5 של הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC 5) זכויות בקרן למימון מחויבויות לפירוק, לשחזור ולשיקום סביבתי (פורסם בדצמבר 2004)
- תקן דיווח כספי בינלאומי 7 מכשירים פיננסיים: גילויים (פורסם באוגוסט 2005)
- תקן חשבונאות בינלאומי 1 הצגת דוחות כספיים (כפי שעודכן בספטמבר 2007)*
- תקן דיווח כספי בינלאומי 3 צירופי עסקים (כפי שעודכן בינואר 2008)†
- תקן חשבונאות בינלאומי 27 דוחות כספיים מאוחדים ונפרדים (כפי שתוקן בינואר 2008)†
- מכשירים פיננסיים בני מכר ומחויבויות הנובעות בפירוק (תיקונים לתקן חשבונאות בינלאומי 32 ולתקן חשבונאות בינלאומי 1) (פורסם בפברואר 2008)*
- שיפורים לתקני דיווח כספי בינלאומיים (פורסם במאי 2008)*
- שיפורים לתקני דיווח כספי בינלאומיים (פורסם באפריל 2009).‡

תיקונים שמועד תחילתם הוא לאחר 1 בינואר 2011

תקן חשבונאות בינלאומי 39 והמסמכים הנלווים אליו תוקנו על ידי תקן דיווח כספי בינלאומי 9 מכשירים פיננסיים (פורסם בנובמבר 2009). מועד התחילה של התיקונים הוא 1 בינואר 2013 ולכן במהדורה זו הם לא שולבו אלא נכללו בנפרד, במסגרת נספחים לתקן דיווח כספי בינלאומי 9.

* מועד תחילה 1 בינואר 2009

† מועד תחילה 1 ביולי 2009

‡ מועד התחילה של חלק מהתיקונים הוא 1 בינואר 2009 ושל חלק מהתיקונים 1 בינואר 2010

בנוסף לפרשנות מספר 5 של הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי, גם הפרשנויות הבאות מתייחסות לתקן חשבונאות בינלאומי 39 :

- פרשנות מספר 27 של הוועדה המתמדת לפרשנויות (SIC 27) *הערכת המהות של עסקאות אשר ערוכות במתכונת המשפטית של חכירה* (פורסם בדצמבר 2001 ; הבסיס למסקנות תוקן לאחר מכן)
- פרשנות מספר 2 של הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC 2) *מניות החברים באגודות- שיתופיות ומכשירים דומים* (פורסם בנובמבר 2004)
- פרשנות מספר 9 של הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC 9) *בחינה מחדש של נגזרים משובצים* (פורסם במרס 2006 ותוקן לאחר מכן)
- פרשנות מספר 10 של הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC 10) *דיווח כספי לתקופת ביניים וירידת ערך* (פורסם ביולי 2006)
- פרשנות מספר 12 של הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC 12) *הסדרי זיכיון למתן שירות* (פורסם בנובמבר 2006 ותוקן לאחר מכן)
- פרשנות מספר 16 של הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC 16) *גידורים של השקעה נטו בפעילות חוץ* (פורסם ביולי 2008).
- פרשנות מספר 19 של הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC 19) *סילוק התחייבויות פיננסיות באמצעות מכשירים הונניים* (פורסם בנובמבר 2009)[†]

* מועד תחילה 1 באוקטובר 2008

† מועד תחילה 1 ביולי 2010

תוכן עניינים

סעיפים

	מבוא*
	תקן חשבונאות בינלאומי 39
	מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה
1	מטרת התקן
2-7	תחולה
8-9	הגדרות
10-13	נגזרים משובצים
14-42	הכרה וגריעה
14	הכרה לראשונה
15-37	גריעת נכס פיננסי
24-28	העברות הכשירות לגריעה
29	העברות שאינן כשירות לגריעה
30-35	מעורבות נמשכת בנכסים מועברים
36-37	כל ההעברות
38	רכישה או מכירה של נכס פיננסי בדרך רגילה
39-42	גריעה של התחייבות פיננסית
43-70	מדידה
	מדידה לראשונה של נכסים פיננסיים ושל התחייבויות
43-44	פיננסיות
45-46	מדידה עוקבת של נכסים פיננסיים
47	מדידה עוקבת של התחייבויות פיננסיות
48-49	שיקולים במדידת שווי הוגן
50-54	סיווגים מחדש
55-57	רווחים והפסדים
58-70	ירידת ערך והעדר יכולת גבייה של נכסים פיננסיים
63-65	נכסים פיננסיים המוצגים בעלות מופחתת
66	נכסים פיננסיים המוצגים בעלות
67-70	נכסים פיננסיים זמינים למכירה

* לא תורגם לעברית.

תוכן עניינים (המשך)

סעיפים

71-102	גידור
72-77	מכשירים מגדרים
72-73	מכשירים כשירים
74-77	יעוד מכשירים מגדרים
78-84	פריטים מגודרים
78-80	פריטים כשירים
81-81א	יעוד פריטים פיננסיים כפריטים מגודרים
82	יעוד פריטים לא פיננסיים כפריטים מגודרים
83-84	יעוד קבוצות פריטים כפריטים מגודרים
85-102	חשבונאות גידור
89-94	גידורי שווי הוגן
95-101	גידורי תזרים מזומנים
102	גידורי השקעה נטו
103-108	מועד תחילה והוראות מעבר
109-110	ביטול פרסומים אחרים
	נספח א - הנחיות יישום (Application Guidance)
1א-4א	תחולה
26א-4א	הגדרות
4א-4אב	ייעוד כשווי הוגן דרך רווח או הפסד
5א-8א	שיעור ריבית אפקטיבי
9א-12א	נגזרים
13א	עלויות עסקה
14א-15א	נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות המוחזקים למסחר
16א-25א	השקעות המוחזקות לפדיון
26א	הלוואות וחייבים
27א-33א	נגזרים משובצים
33א-33א	מכשירים הכוללים נגזרים משובצים
34א-63א	הכרה וגריעה
34א-35א	הכרה לראשונה
36א-52א	גריעה של נכס פיננסי
45א-46א	העברות הכשירות לגריעה

תוכן עניינים (המשך)

סעיפים

47א	העברות שאינן כשירות לגריעה
48א	מעורבות נמשכת בנכסים מועברים
49א-50א	כל ההעברות
51א-52א	דוגמאות
53א-56א	רכישה או מכירה של נכס פיננסי בדרך רגילה
57א-63א	גריעה של התחייבות פיננסית
64א-93א	מדידה
	מדידה לראשונה של נכסים פיננסיים והתחייבויות
64א-65א	פיננסיות
66א-68א	מדידה עוקבת של נכסים פיננסיים
69א-82א	שיקולים במדידת שווי הוגן
71א-73א	שוק פעיל: מחיר מצוטט
74א-79א	היעדר שוק פעיל: טכניקת הערכה
80א-81א	היעדר שוק פעיל: מכשירים הונניים
82א	נתונים לטכניקות הערכה
83א	רווחים והפסדים
84א-93א	ירידת ערך והעדר יכולת גבייה של נכסים פיננסיים
84א-92א	נכסים פיננסיים המוצגים בעלות מופחתת
93א	הכנסת ריבית לאחר הכרה בירידת ערך
94א-132א	גידור
94א-97א	מכשירים מגדרים
94א-97א	מכשירים כשירים
98א-101א	פריטים מגודרים
98א-99א	פריטים כשירים
99א-100א	ייעוד פריטים פיננסיים כפריטים מגודרים
100א	ייעוד פריטים לא פיננסיים כפריטים מגודרים
101א	ייעוד קבוצות של פריטים כפריטים מגודרים
102א-132א	חשבונאות גידור
105א-113א	הערכת אפקטיביות גידור
	חשבונאות גידור שווי הוגן של גידור סיכון שיעור
114א-132א	ריבית של תיק
133א	הוראות מעבר

תוכן עניינים (המשך)

נספח ב:

תיקונים לפרסומים אחרים*

אישור תקן חשבונאות בינלאומי 39 אשר פורסם בדצמבר 2003 על ידי הוועדה הבינלאומית*

אישור התיקונים לתקן חשבונאות בינלאומי 39 על ידי הוועדה הבינלאומית:*

חשבונאות גידור שווי הונן לגידור סיכון שיעור ריבית של תיק פורסם במרס 2004

מעבר והכרה לראשונה של נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות פורסם בדצמבר 2004

חשבונאות גידור תזרים מזומנים לעסקאות חזויות תוך-קבוצתיות פורסם באפריל 2005

חלופת השווי ההונן פורסם ביוני 2005

חוזי ערבות פיננסית (תיקונים לתקן חשבונאות בינלאומי 39 ולתקן דיווח כספי בינלאומי 4) פורסם באוגוסט 2005

פריטים מגודרים כשירים פורסם ביולי 2008

סיווג מחדש של נכסים פיננסיים (תיקונים לתקן חשבונאות בינלאומי 39 ולתקן דיווח כספי בינלאומי 7) פורסם באוקטובר 2008

סיווג מחדש של נכסים פיננסיים-מועד תחילה והוראות מעבר (תיקונים לתקן חשבונאות בינלאומי 39 ולתקן דיווח כספי בינלאומי 7) פורסם בנובמבר 2008

נגזרים משובצים (תיקונים לפרשנות מספר 9 של הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי ולתקן חשבונאות בינלאומי 39) אשר פורסם במרס 2009

בסיס למסקנות**

דעות מנוגדות*

דוגמה להמחשה**

הנחיות ביצוע (Implementation Guidance)**

* לא תורגם לעברית.

** לא נכלל בקובץ זה.

תקן חשבונאות בינלאומי 39

מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה

תקן חשבונאות בינלאומי 39 מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה (IAS 39) מפורט בסעיפים 1-110 ונספחים א' ו - ב. כל הסעיפים בתקן מחייבים באותה מידה, אך נשמרה תבנית התקן, כפי שהייתה בעת שאומץ על ידי ה-IASB. יש לקרוא את תקן חשבונאות בינלאומי 39 בהקשר למטרת התקן ולבסיס למסקנות, להקדמה לתקני דיווח כספי בינלאומיים ולמסגרת המושגית להכנת דוחות כספיים ולהצגתם. תקן חשבונאות בינלאומי 8 מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים וטעויות, מספק בסיס לבחירה ויישום של מדיניות חשבונאית בהעדר הנחיות מפורשות.

מטרת התקן

1. מטרת תקן זה היא לקבוע כללים להכרה ולמדידה של נכסים פיננסיים, התחייבויות פיננסיות וחוזים מסוימים לרכישה או למכירה של פריטים לא פיננסיים. דרישות להצגת מידע לגבי מכשירים פיננסיים נכללות בתקן חשבונאות בינלאומי 32 מכשירים פיננסיים: הצגה. דרישות לגילוי מידע לגבי מכשירים פיננסיים נכללות בתקן דיווח כספי בינלאומי מספר 7 מכשירים פיננסיים: גילויים.

תחולה

2. תקן זה ייושם על ידי כל הישויות לכל הסוגים של מכשירים פיננסיים, למעט:

(א) זכויות בחברות בנות, בחברות כלולות ובעסקאות משותפות, אשר מטופלות בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 27 דוחות כספיים מאוחדים ונפרדים, תקן חשבונאות בינלאומי 28 השקעות בחברות כלולות או תקן חשבונאות בינלאומי 31 זכויות בעסקאות משותפות. אולם, ישויות יישמו תקן זה לזכות בחברה בת, בחברה כלולה או בעסקה משותפת, אשר בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 27, תקן חשבונאות בינלאומי 28 או תקן חשבונאות בינלאומי 31 יש לטפל בה בהתאם לתקן זה. ישויות יישמו תקן זה גם לנגזרים על זכות בחברה בת, בחברה כלולה או בעסקה משותפת, אלא אם הנגזר מקיים את ההגדרה של מכשיר הוני של הישות בתקן חשבונאות בינלאומי 32.

(ב) זכויות ומחויבויות הנובעות מחכירות, שעליהן חל תקן חשבונאות בינלאומי 17 חכירות. אולם:

(i) הוראות לגבי גריעה וירידת ערך בתקן זה חלות על חייבים בגין חכירה שהוכרו על ידי מחכיר (ראה סעיפים 15-37, 58, 59, 63-65 וסעיפים 36-52 א-ו 84-93 לנספח א);

(ii) הוראות לגבי גריעה בתקן זה חלות על זכאים בגין חכירה מימונית שהוכרו על ידי חוכר (ראה סעיפים 39-42 וסעיפים 57-63 לנספח א); וכן

(iii) הוראות לגבי נגזרים משובצים בתקן זה חלות על נגזרים המשובצים בחכירות (ראה סעיפים 10-13 וסעיפים 27-33 לנספח א).

(ג) זכויות ומחויבויות של מעסיקים הנובעות מתוכניות הטבת עובד, שעליהן חל תקן חשבונאות בינלאומי 19 הטבות עובד.

(ד) מכשירים פיננסיים, שהונפקו על ידי הישות, אשר מקיימים את ההגדרה של מכשיר הוני בתקן חשבונאות בינלאומי 32 (כולל אופציות וכתבי אופציה) או שנדרש לסווגם כמכשיר הוני בהתאם לסעיפים 16א ו-16ב או סעיפים 16ג ו-16ד לתקן חשבונאות בינלאומי 32. אולם, המחזיק במכשירים הוניים כאלה יישם תקן זה לגבי מכשירים אלה, אלא אם ההחרגה בסעיף א' לעיל חלה עליהם.

(ה) זכויות ומחויבויות הנובעות מ (i) חוזה ביטוח, כהגדרתו בתקן דיווח כספי בינלאומי 4 חוזי ביטוח, למעט זכויות ומחויבויות של המנפיק הנובעות מחוזה ביטוח שמקיים את ההגדרה של חוזה ערבות פיננסית בסעיף 9, או (ii) מחוזה הנמצא בתחולה של תקן דיווח כספי בינלאומי 4, משום שהוא כולל מאפיין השתתפות לפי שיקול דעת. אולם, תקן זה חל על נגזר המשובץ בחוזה הנמצא בתחולה של תקן דיווח כספי בינלאומי 4, אם הנגזר אינו מהווה בעצמו חוזה הנמצא בתחולה של תקן דיווח כספי בינלאומי 4 (ראה סעיפים 10-13 וסעיפים 27-33 לנספח א). יתר על כן, אם מנפיק חוזי ערבות פיננסית הצהיר במפורש בעבר כי הוא רואה בחוזים אלה חוזי ביטוח והשתמש בטיפול חשבונאי הרלוונטי לחוזי ביטוח, המנפיק יכול לבחור ליישם תקן זה או תקן דיווח כספי בינלאומי 4 לגבי חוזי ערבות פיננסית כאלה (ראה סעיפים 4א - 4א4). המנפיק רשאי לבצע בחירה זו לכל חוזה בנפרד, אבל הבחירה לגבי כל חוזה אינה ניתנת לביטול.

(ו) [בוטל]

(ז) חוזי אקדמה כלשהם בין רוכש לבין בעל מניות מוכר לרכישה או למכירה של נרכש במועד עתידי שתוצאתה צירוף עסקים במועד רכישה עתידי. המונח חוזה אקדמה מתייחס לחוזה שתקופתו אינה עולה על תקופת זמן הגיונית, הדרושה באופן רגיל, להשיג את האישורים הדרושים ולהשלים את העסקה.

(ח) מחויבויות למתן הלוואות, למעט מחויבויות למתן הלוואות המתוארות בסעיף 4. מנפיק מחויבויות למתן הלוואות יישם תקן חשבונאות בינלאומי 37 לגבי מחויבויות למתן הלוואות, שאינן בתחולת תקן זה. אולם, הוראות לגבי גריעה בתקן זה חלות על כל המחויבויות למתן הלוואות (ראה סעיפים 15-42 וסעיפים 36א-63א לנספח א).

(ט) מכשירים פיננסיים, חוזים ומחויבויות בעסקאות תשלום מבוסס מניות שתקן דיווח כספי בינלאומי 2 תשלום מבוסס מניות חל עליהם, פרט לחוזים שבתחולת סעיפים 5-7 לתקן זה, שתקן זה חל עליהם.

(י) זכויות לתשלומים שנועדו לשפות את הישות בגין יציאה שהיא נדרשה לבצע על מנת לסלק התחייבות שהיא מכירה כהפרשה בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 37 הפרשות, התחייבויות תלויות ונכסים תלויים, או שבגינה היא הכירה בהפרשה בתקופות קודמות בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 37.

3. [בוטל]

4. המחויבויות למתן הלוואות הבאות הן בתחולת התקן:

(א) מחויבויות למתן הלוואות אשר הישות מייעדת כהתחייבויות פיננסיות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד. ישות, שיש לה דפוס פעילות מהעבר (past practice) של מכירת הנכסים, הנובעים ממחויבויותיה למתן הלוואות, בסמוך לאחר יצירת הלוואות, תיישם תקן זה לכל המחויבויות שלה למתן הלוואות שבאותה קבוצה.

(ב) מחויבויות למתן הלוואות שניתן לסלק נטו במזומן או באמצעות מסירה או הנפקה של מכשיר פיננסי אחר. מחויבויות למתן הלוואות אלה הן נגזרים. לא יראו במחויבות למתן הלוואה כמסולקת נטו רק משום שהלוואה נפרעת בתשלומים (לדוגמה, הלוואה לבניית דירת מגורים שנפרעת בתשלומים במקביל להתקדמות הבנייה).

(ג) מחויבויות למתן הלוואה בשיעור ריבית הנמוך משיעור ריבית השוק. סעיף 47(ד) מפרט את המדידה העוקבת של התחייבויות הנובעות ממחויבויות למתן הלוואות אלה.

5. תקן זה ייושם לגבי חוזים לרכוש או למכור פריט לא פיננסי, שניתנים לסילוק נטו במזומן או באמצעות מכשיר פיננסי אחר, או על ידי החלפת מכשירים פיננסיים, כאילו היו חוזים אלה מכשירים פיננסיים, למעט חוזים אשר ההתקשרות בהם (were entered into) הייתה לשם קבלה או מסירה של הפריט הלא פיננסי בהתאם לדרישות הרכישה, המכירה או השימוש החזויים של הישות והם ממשיכים להיות מוחזקים למטרות אלה.

6. ישנן אפשרויות שונות בהן חוזה לרכוש או למכור פריט לא פיננסי יכול להיות מסולק נטו במזומן או באמצעות מכשיר פיננסי אחר או על ידי החלפת מכשירים פיננסיים. אפשרויות אלה כוללות:

(א) כאשר תנאי החוזה מתירים לכל אחד מהצדדים לסלק אותו נטו במזומן או באמצעות מכשיר פיננסי אחר או על ידי החלפת מכשירים פיננסיים;

(ב) כאשר היכולת לסלק נטו במזומן או באמצעות מכשיר פיננסי אחר, או על ידי החלפת מכשירים פיננסיים, אינה באה לידי ביטוי מפורש בתנאי החוזה, אך לישות דפוס פעילות לסילוק חוזים דומים נטו במזומן או באמצעות מכשיר פיננסי אחר, או על ידי החלפת מכשירים פיננסיים (על ידי התקשרות בחוזים מקוונים עם הצד שכנגד או על ידי מכירת החוזה לפני מימושו או פקיעתו);

(ג) כאשר לגבי חוזים דומים, לישות דפוס פעילות של קבלת נכס הבסיס ומכירתו זמן קצר לאחר קבלתו, במטרה להפיק רווח מתנודות מחיר בטווח הקצר או ממרווחי סחר (dealer's margin) בטווח הקצר; וכן

(ד) כאשר הפריט הלא פיננסי נשוא החוזה ניתן בנקל להמרה למזומן.

ההתקשרות בחוזה אשר סעיף קטן (ב) או סעיף קטן (ג) חלים עליו, אינה לצורך קבלה או מסירה של פריט לא פיננסי בהתאם לדרישות הרכישה, המכירה או השימוש החזויים של הישות, ולפיכך הוא בתחולת תקן זה. חוזים אחרים, אשר סעיף 5 חל עליהם, נבחנים כדי לקבוע האם נקשרו וממשיכים להיות מוחזקים לצורך קבלה או מסירה של פריט לא פיננסי בהתאם לדרישות הרכישה, המכירה

או השימוש החזויים של הישות ובהתאם לכך אם הם בתחולת תקן זה.

7. אופציה שנכתבה לרכוש או למכור פריט לא פיננסי, אשר ניתנת לסילוק נטו במזומן או באמצעות מכשיר פיננסי אחר, או על ידי החלפת מכשירים פיננסיים, בהתאם לסעיף 6(א) או (ד) היא בתחולת תקן זה. ההתקשרות בחוזה כאמור אינה יכולה להיות לצורך קבלה או מסירה של פריט לא פיננסי בהתאם לדרישות הרכישה, המכירה או השימוש החזויים של הישות.

הגדרות

8. המונחים שהוגדרו בתקן חשבונאות בינלאומי 32 משמשים בתקן זה באותה משמעות שהוגדרה בסעיף 11 לתקן חשבונאות בינלאומי 32. תקן חשבונאות בינלאומי 32 מגדיר את המונחים הבאים:

- מכשיר פיננסי
- נכס פיננסי
- התחייבות פיננסית
- מכשיר הוני

ומספק הנחיות ליישום הגדרות אלה.

9. להלן מונחים המשמשים בתקן זה ומשמעותם:

הגדרת נגזר

נגזר (Derivative) הוא מכשיר פיננסי או חוזה אחר, שבתחולת תקן זה (ראה סעיפים 2-7), בעל כל שלושת המאפיינים הבאים:

(א) שוויו משתנה בתגובה לשינוי בשיעור ריבית מוגדר, במחיר מכשיר פיננסי מוגדר, במחיר סחורת יסוד מוגדר, בשער חליפין של מטבע חוץ מוגדר, במדד מחירים או שיעורים מוגדר, בדירוג אשראי או במדד אשראי מוגדר, או במשתנה מוגדר אחר, בתנאי שבמקרה של משתנה לא פיננסי, המשתנה אינו ספציפי לצד לחוזה (לעיתים מכונה ה"בסיס" [underlying]);

(ב) אינו דורש השקעה ראשונית נטו או דורש השקעה ראשונית נטו הקטנה מההשקעה שהייתה נדרשת עבור סוגים אחרים של חוזים, שחזוי כי יגיבו באופן דומה לשינויים בגורמי שוק; וכן

(ג) הוא מסולק במועד עתידי.

הגדרות לארבע קבוצות של מכשירים פיננסיים

נכס פיננסי או התחייבות פיננסית בשווי הוגן דרך רווח או הפסד
A financial asset or financial liability at fair value through profit or loss
 הוא נכס פיננסי או התחייבות פיננסית המקיימים אחד מהתנאים הבאים.

(א) מסווג כמוחזק למסחר. נכס פיננסי או התחייבות פיננסית מסווגים כמוחזקים למסחר אם הם:

(i) נרכשו או התהוו בעיקר במטרה למכור או לרכוש חזרה בטווח קצר;

(ii) מהווים במועד ההכרה לראשונה חלק מתיק של מכשירים פיננסיים מזהים, שמנוהלים יחד ולגביהם קיימת ראייה לדפוס פעילות שבוצע לאחרונה (recent actual pattern) להפקת רווחים בטווח הקצר; או

(iii) נגזר (פרט לנגזר שהוא חוזה ערבות פיננסית או מכשיר מגדר מיועד ואפקטיבי).

(ב) בעת ההכרה לראשונה הוא מיועד על ידי הישות כשווי הוגן דרך רווח או הפסד. ישות יכולה להשתמש בייעוד זה רק כאשר הוא מותר לפי סעיף 11א, או כאשר תוצאת פעולה זו תהיה מידע רלוונטי יותר, משום ש:

(i) הייעוד מבטל או מקטין משמעותית חוסר עקביות במדידה או בהכרה (לעיתים מצב זה מכונה 'חוסר הקבלה חשבונאית') שהיה נוצר אילולא כן ממדידת נכסים או התחייבויות או מהכרה ברווחים ובהפסדים בגינם לפי בסיסים שונים; או

(ii) קבוצה של נכסים פיננסיים, התחייבויות פיננסיות או שניהם מנוהלת וביצועיה מוערכים על בסיס שווי הוגן, בהתאם לאסטרטגיה מתועדת של ניהול סיכונים או השקעה, ומידע לגבי הקבוצה מסופק פנימית לפי אותו הבסיס לאנשי מפתח ניהוליים של הישות (כהגדרתם בתקן חשבונאות בינלאומי 24 גילויים בהקשר לצד קשור), לדוגמה דירקטוריון ומנהל עסקים ראשי של הישות.

בתקן דיווח כספי בינלאומי 7 סעיפים 9-11 וסעיף 4ב דורשים מהישות לתת גילויים לגבי נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות שהיא ייעדה כשווי הוגן דרך רווח או הפסד, כולל האופן שבו הישות קיימה את התנאים המפורטים לעיל. לגבי מכשירים הכשירים לייעוד זה בהתאם לסעיף (ii) לעיל, הגילוי צריך לכלול תיאור מילולי לאופן שבו הייעוד כשווי הוגן דרך רווח או הפסד עקבי עם האסטרטגיה המתועדת של הישות לניהול סיכונים או השקעה.

השקעות במכשירים הוניים שאין להם מחיר שוק מצוטט בשוק פעיל, ושלא ניתן למדוד באופן מהימן את שוויין ההוגן (ראה סעיף 46(ג) וסעיפים 80 ו-81א לנספח א), לא ייועדו כשווי הוגן דרך רווח או הפסד.

יש לציין שסעיפים 48, 48א, 49 וסעיפים 69א-82 לנספח א, אשר מפרטים דרישות לקביעת מדד מהימן של השווי ההוגן של נכס פיננסי או התחייבות פיננסית, חלים באותה מידה על כל הפריטים שנמדדים בשווי הוגן, בין אם כתוצאה מייעודם ובין אם מסיבה אחרת, או שניתן גילוי לשוויים ההוגן.

השקעות המוחזקות לפדיון (Held-to-maturity investments) הן נכסים פיננסיים לא-נגזרים, בעלי תשלומים קבועים או ניתנים לקביעה ובעלי מועד פדיון קבוע, שלישות יש כוונה מפורשת (positive intention) ויכולת להחזיקם עד למועד הפדיון (ראה סעיפים 16א-25 לנספח א), למעט:

(א) אלה שבעת ההכרה לראשונה הישות מייעדת כשווי הוגן דרך רווח או הפסד;

(ב) אלה שהישות מסווגת כזמינים למכירה; וכן

(ג) אלה המקיימים את ההגדרה של הלוואות וחייבים.

ישות לא תסווג נכסים פיננסיים כלשהם כמוחזקים לפדיון, אם, במהלך שנת הכספים השוטפת או במהלך שתי שנות הכספים הקודמות, הישות מכרה או סיווגה מחדש יותר מסכום שאינו משמעותי של השקעות מוחזקות לפדיון לפני מועד הפדיון שלהן (יותר מבלתי משמעותי ביחס לסך ההשקעות המוחזקות לפדיון), למעט מכירות או סיווגים מחדש ש:

(i) הם כה קרובים למועד הפדיון או למועד הרכישה חזרה של הנכס הפיננסי (לדוגמה, פחות משלושה חודשים לפני מועד הפדיון) כך שלשינויים בשיעור ריבית השוק לא

תהיה השפעה משמעותית על השווי ההוגן של הנכס הפיננסי;

(ii) מתרחשים לאחר שהישות קיבלה באופן מהותי את כל הקרן המקורית של הנכס הפיננסי באמצעות תשלומים או פירעונות מוקדמים שנקבעו מראש; או

(iii) ניתן לייחסם לאירוע (isolated event) שהוא מחוץ לשליטת הישות, שלא יחזור על עצמו והישות לא הייתה יכולה לחזותו באופן סביר.

הלוואות וחייבים (Loans and receivables) הם נכסים פיננסיים לא-נגזרים, בעלי תשלומים קבועים או ניתנים לקביעה, שאינם מצוטטים בשוק פעיל, למעט:

(א) אלה שהישות מתכוונת למכור מיידית או בטווח הקצר, אשר יסווגו כמוחזקים למסחר, ואלה שבעת הכרה לראשונה הישות מייעדת כשווי הוגן דרך רווח או הפסד;

(ב) אלה שבעת הכרה לראשונה הישות מסווגת כזמינים למכירה; או

(ג) אלה שלגביהם המחזיק יכול לא להשיב באופן מהותי את כל השקעתו הראשונית, שלא כתוצאה מהידרדרות באיכות האשראי, אותם יש לסווג כזמינים למכירה.

זכות שנרכשה בקבוצת נכסים (pool of assets) שאינם הלוואות או חייבים (לדוגמה, זכות בקרן נאמנות או בקרן דומה) אינה מהווה הלוואה או חייב.

נכסים פיננסיים זמינים למכירה (Available-for-sale financial assets) הם נכסים פיננסיים לא-נגזרים המיועדים כזמינים למכירה או שאינם מסווגים כ - (א) הלוואות וחייבים, (ב) השקעות המוחזקות לפדיון או (ג) נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד.

הגדרת חוזה ערבות פיננסית

חוזה ערבות פיננסית (Financial guarantee contract) הוא חוזה הדורש מהמנפיק לבצע תשלומים מוגדרים על מנת לשפות את המחזיק בגין הפסד שהתהווה לו משום שלווה מסוים נכשל לבצע תשלום במועדו בהתאם לתנאים המקוריים או המתוקנים (modified) של מכשיר חוב.

הגדרות המתייחסות להכרה ולמדידה

העלות המופחתת של נכס פיננסי או של התחייבות פיננסית (The Amortised cost of a financial asset or financial liability) היא הסכום בו נמדדים הנכס הפיננסי או ההתחייבות הפיננסית בעת הכרה לראשונה פחות תשלומי קרן, בתוספת או בניכוי ההפחתה המצטברת, תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית של הפרש כלשהו בין הסכום הראשוני לבין סכום הפירעון, ובניכוי הפחתה כלשהי (במישרין או באמצעות השימוש בחשבון הפרשה) בגין ירידת ערך או בגין העדר יכולת גבייה.

שיטת הריבית האפקטיבית (Effective interest method) היא שיטה לחישוב העלות המופחתת של נכס פיננסי או של התחייבות פיננסית (או של קבוצת נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות) ולהקצאת הכנסת הריבית או הוצאת הריבית על פני התקופה הרלוונטית. שיעור ריבית אפקטיבי (Effective interest rate) הוא השיעור שמהווה במדויק את אומדן תשלומי או תקבולי המזומנים במשך אורך החיים החזוי של המכשיר הפיננסי, או כאשר מתאים, במשך תקופה קצרה יותר, לערך בספרים נטו של הנכס הפיננסי או של ההתחייבות הפיננסית. בעת חישוב שיעור הריבית האפקטיבי, ישות צריכה לאמוד את תזרימי המזומנים בהתחשב בכל התנאים החוזיים של המכשיר הפיננסי (לדוגמה, פירעון מוקדם, אופציות רכש ואופציות דומות), אבל לא תתחשב בהפסדי אשראי עתידיים. החישוב כולל את כל העמלות והנקודות (fees and points), ששולמו או שהתקבלו בין הצדדים לחוזה, שמהווים חלק בלתי נפרד משיעור הריבית האפקטיבי (ראה תקן חשבונאות בינלאומי 18 הכנסות), עלויות עסקה, וכל הפרמיות או הניכיונות האחרים. קיימת חזקה לפיה תזרימי המזומנים ואורך החיים החזוי של קבוצת מכשירים פיננסיים דומים ניתנים לאמידה באופן מהימן. אולם, במקרים נדירים בהם לא ניתן לאמוד באופן מהימן את תזרימי המזומנים או את אורך החיים החזוי של מכשיר פיננסי (או של קבוצת מכשירים פיננסיים), הישות תשתמש בתזרימי המזומנים החוזיים במשך התקופה החזית המלאה של המכשיר הפיננסי (או של קבוצת מכשירים פיננסיים).

גריעה (Derecognition) היא הסרה של נכס פיננסי או של התחייבות פיננסית, שהוכרו בעבר, מהדוח על המצב הכספי של ישות.

שווי הוגן (*Fair value*) הוא הסכום שבו ניתן היה להחליף נכס, או לסלק התחייבות, בין קונה מרצון ומוכר מרצון, הפועלים בצורה מושכלת, בעסקה שאינה מושפעת מיחסים מיוחדים בין הצדדים*.

רכישה או מכירה בדרך רגילה (Regular way purchase or sale) היא רכישה או מכירה של נכס פיננסי בהתאם לחוזה, שתנאיו דורשים מסירת הנכס תוך פרק הזמן, שבדרך כלל נקבע על ידי הוראה או מוסכמה בשוק הרלוונטי.

עלויות עסקה (Transaction costs) הן עלויות תוספתיות שניתן לייחסן במישרין לרכישה, להנפקה או למימוש של נכס פיננסי או של התחייבות פיננסית (ראה סעיף א' 13 לנספח א). עלות תוספתית היא עלות שלא הייתה מתהווה אם הישות לא הייתה רוכשת, מנפיקה או מממשת את המכשיר הפיננסי.

הגדרות המתייחסות לחשבונאות גידור

התקשרות איתנה (Firm commitment) היא הסכם מחייב להחלפת כמות מוגדרת של משאבים לפי מחיר מוגדר במועד עתידי מוגדר (או במועדים עתידיים מוגדרים).

עסקה חזויה (Forecast transaction) היא עסקה שאינה מחייבת, אבל מצופה שתתרחש.

מכשיר מגדר (Hedging instrument) הוא נגזר מיועד, או (לגבי גידור הסיכון לשינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ בלבד), נכס פיננסי לא-נגזר (non-derivative) מיועד או התחייבות פיננסית לא-נגזרת מיועדת, ששווי ההוגן או תזרימי המזומנים שלו חזויים לקזז שינויים בשווי ההוגן או בתזרימי המזומנים של פריט מוגדר שיועד (סעיפים 72-77 וסעיפים 94-97 לנספח א מפתחים את ההגדרה של מכשיר מגדר).

פריט מוגדר (Hedged item) הוא נכס, התחייבות, התקשרות איתנה, עסקה חזויה שצפויה ברמה גבוהה (highly probable) או השקעה נטו בפעילות חוץ, אשר - (א) חושף את הישות לסיכון של שינויים בשווי ההוגן או בתזרימי מזומנים עתידיים וכן (ב) מיועד כמוגדר (סעיפים 78-84 וסעיפים 98-101 לנספח א מפתחים את ההגדרה של פריטים מוגדרים).

* סעיפים 48-49 ו - 69-82 לנספח א' כוללים דרישות לקביעת השווי ההוגן של נכס פיננסי או של התחייבות פיננסית.

אפקטיביות גידור (Hedge effectiveness) היא המידה שבה שינויים בשווי ההוגן או בתזרימי המזומנים של הפריט המגודר, שניתן לייחס לסיכון המגודר, מקוזזים על ידי שינויים בשווי ההוגן או בתזרימי המזומנים של המכשיר המגודר (ראה סעיפים 105-113 לנספח א).

נגזרים משובצים

10. נגזר משובץ הוא רכיב של מכשיר מעורב (משולב) שכולל גם חוזה מארח לא-נגזר - כתוצאה מכך חלק מתזרימי המזומנים של המכשיר המשולב משתנים באופן דומה לנגזר העומד בפני עצמו. נגזר משובץ משפיע על חלק מתזרימי המזומנים (או על כל תזרימי המזומנים), שאילולא כן היו נדרשים לפי החוזה להשתנות בהתאם לשיעור ריבית מוגדר, למחיר מכשיר פיננסי מוגדר, למחיר סחורת יסוד מוגדר, לשער חליפין של מטבע חוץ מוגדר, למדד מחירים או שיעורים מוגדר, לדירוג אשראי מוגדר או למדד אשראי מוגדר או למשתנה מוגדר אחר, בתנאי שבמקרה של משתנה לא פיננסי, המשתנה אינו ספציפי לצד לחוזה. נגזר שמצורף למכשיר פיננסי אבל ניתן להעברה בהתאם לחוזה באופן בלתי תלוי ממכשיר זה, ונגזר בעל צד שכנגד השונה מזה של המכשיר, אינו נגזר משובץ, אלא מכשיר פיננסי נפרד.

11. נגזר משובץ יופרד מהחוזה המארח ויטופל כנגזר בהתאם לתקן זה אם, ורק אם:

(א) המאפיינים והסיכונים הכלכליים של הנגזר המשובץ אינם קשורים באופן הדוק (closely related) למאפיינים ולסיכונים הכלכליים של החוזה המארח (ראה סעיפים 30 ו-33 לנספח א);

(ב) מכשיר נפרד עם אותם תנאים כמו הנגזר המשובץ היה מקיים את ההגדרה של נגזר; וכן

(ג) המכשיר המעורב (משולב) אינו נמדד בשווי ההוגן, כאשר שינויים בשווי ההוגן מוכרים ברווח או הפסד (כלומר, נגזר שמשובץ בנכס פיננסי או בהתחייבות פיננסית בשווי ההוגן דרך רווח או הפסד, אינו מופרד).

אם נגזר משובץ מופרד, החוזה המארח יטופל בהתאם לתקן זה אם הוא מכשיר פיננסי, ובהתאם לתקני חשבונאות מתאימים אחרים אם הוא אינו מכשיר פיננסי. תקן זה אינו קובע אם נגזר משובץ יוצג בנפרד בדוח על המצב הכספי.

11.א. על אף האמור בסעיף 11, אם חוזה כולל נגזר משובץ אחד או יותר, ישות יכולה לייעד את החוזה המעורב (המשולב) בכללותו כנכס פיננסי או כהתחייבות פיננסית בשווי הוגן דרך רווח או הפסד, אלא אם:

(א) הנגזר המשובץ אינו משנה (הנגזרים המשובצים אינם משנים) באופן משמעותי את תזרימי המזומנים שאילולא כן היו נדרשים לפי החוזה; או

(ב) ברור לאחר ניתוח קצר או ללא ניתוח כלל, כאשר מכשיר מעורב (משולב) כזה נבחן לראשונה, שהפרדה של הנגזר המשובץ (הנגזרים המשובצים) אסורה, כמו אופציית פירעון מוקדם המשובצת בהלוואה שמאפשרת למחזיק לבצע פירעון מוקדם של ההלוואה תמורת סכום השווה בקירוב לעלותה המופחתת.

12. אם ישות נדרשת על ידי תקן זה להפריד נגזר משובץ מהחוזה המארח שלו, אבל אינה מסוגלת למדוד את הנגזר המשובץ בנפרד, בין אם במועד הרכישה ובין אם בסוף תקופת הדיווח העוקבת, היא צריכה לייעד את החוזה המעורב בכללותו כשווי הוגן דרך רווח או הפסד. באופן דומה, אם ישות אינה מסוגלת למדוד בנפרד את הנגזר המשובץ, אשר הפרדתו תידרש בעת סיווג מחדש של חוזה מעורב (משולב) מחוץ לקבוצת שווי הוגן דרך רווח או הפסד, סיווג מחדש זה אסור. בנסיבות כאלה, החוזה המעורב (משולב) נשאר מסווג בשווי הוגן דרך רווח או הפסד בשלמותו.

13. אם ישות אינה מסוגלת לקבוע באופן מהימן את השווי ההוגן של הנגזר המשובץ על בסיס התנאים שלו (לדוגמה, משום שהנגזר המשובץ מבוסס על מכשיר הוני שאינו מצוטט), השווי ההוגן של הנגזר המשובץ הוא ההפרש בין השווי ההוגן של המכשיר המעורב (משולב) לבין השווי ההוגן של החוזה המארח, אם ניתן לקבוע אותם בהתאם לתקן זה. אם הישות אינה מסוגלת לקבוע את השווי ההוגן של הנגזר המשובץ באמצעות שיטה זו, סעיף 12 מיושם והמכשיר המעורב (משולב) מיועד כשווי הוגן דרך רווח או הפסד.

הכרה וגריעה

הכרה לראשונה

14. ישות תכיר בנכס פיננסי או בהתחייבות פיננסית בדוח על המצב הכספי שלה, כאשר ורק כאשר, הישות הופכת לצד להוראות החוזיות של המכשיר. (ראה סעיף 38 בהתייחס לרכישות בדרך רגילה של נכסים פיננסיים).

גריעת נכס פיננסי

15. בדוחות כספיים מאוחדים, סעיפים 16-23 וסעיפים 34-52א לנספח א' מיושמים ברמת המאוחד. דהיינו, ישות מאחדת תחילה את כל חברות הבנות שלה בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 27 ופרשנות מספר 12 של הוועדה המתמדת לפרשנויות (SIC 12), איחוד - ישויות למטרות מיוחדות ולאחר מכן מיישמת את סעיפים 16-23 ואת סעיפים 34-52א לנספח א לקבוצה הנובעת מהאיחוד.

16. לפני ביצוע הערכה, אם ובאיזו מידה, גריעה היא ראויה, בהתאם לסעיפים 17-23, ישות תקבע אם סעיפים אלה ייושמו לחלק מנכס פיננסי (או חלק מקבוצה של נכסים פיננסיים דומים) או לנכס פיננסי בשלמותו (או לקבוצה של נכסים פיננסיים דומים בשלמותה), כדלקמן.

(א) סעיפים 17-23 מיושמים לחלק מנכס פיננסי (או חלק מקבוצה של נכסים פיננסיים דומים) אם, ורק אם, החלק שלגביו נשקלת גריעה, מקיים את אחד משלושת התנאים הבאים.

(i) החלק כולל רק תזרימי מזומנים שזוהו ספציפית הנובעים מנכס פיננסי (או מקבוצה של נכסים פיננסיים דומים). לדוגמה, כאשר ישות מתקשרת ברצועת שיעור ריבית, לפיה הצד שכנגד זכאי לתזרימי המזומנים בגין הריבית, אך לא לתזרימי המזומנים בגין הקרן ממכשיר חוב, סעיפים 17-23 מיושמים לתזרימי המזומנים בגין הריבית.

(ii) החלק כולל רק חלק יחסי מלא (fully proportionate [pro rata] share) מתזרימי המזומנים הנובעים מנכס פיננסי (או קבוצה של נכסים פיננסיים דומים). לדוגמה, כאשר ישות מתקשרת בהסדר, לפיו הצד שכנגד משיג את הזכויות ל- 90 אחוז מכל תזרימי המזומנים ממכשיר חוב, סעיפים 17-23 מיושמים ל- 90 אחוז מתזרימי המזומנים אלה. אם קיים יותר מצד שכנגד אחד, אין דרישה שלכל צד שכנגד יהיה חלק יחסי בתזרימי המזומנים, בתנאי שלישות המעבירה יהיה חלק יחסי מלא.

(iii) החלק כולל רק חלק יחסי מלא מתזרימי מזומנים שזוהו ספציפית הנובעים מנכס פיננסי (או קבוצה של נכסים פיננסיים דומים). לדוגמה, כאשר ישות מתקשרת בהסדר, לפיו הצד שכנגד משיג את הזכויות ל- 90 אחוז מתזרימי המזומנים בגין ריבית

ממכשיר חוב, סעיפים 17-23 מיושמים ל- 90 אחוז מתזרימי מזומנים בגין ריבית אלה. אם קיים יותר מצד שכנגד אחד, אין דרישה שלכל צד שכנגד יהיה חלק יחסי בתזרימי המזומנים שזוהו ספציפית, בתנאי שלישות המעבירה יהיה חלק יחסי מלא.

(ב) בכל המקרים האחרים, סעיפים 17-23 מיושמים לנכס הפיננסי בשלמותו (או לקבוצה של נכסים פיננסיים דומים בשלמותה). לדוגמה, כאשר ישות מעבירה (i) את הזכויות ל- 90 האחוז הראשונים או האחרונים מגביית המזומנים מנכס פיננסי (או קבוצה של נכסים פיננסיים), או (ii) את הזכויות ל- 90 אחוז מתזרימי המזומנים מקבוצה של חייבים, אך נותנת ערבות לפיצוי הרוכש בגין הפסדי אשראי כלשהם עד 8 אחוזים מסכום הקרן של החייבים, סעיפים 17-23 מיושמים לנכס הפיננסי בשלמותו (או קבוצה של נכסים פיננסיים דומים בשלמותה).

המונח 'נכס פיננסי' בסעיפים 17-26 מתייחס לחלק מנכס פיננסי (או חלק מקבוצה של נכסים פיננסיים דומים), כפי שתואר בסעיף (א) לעיל או, לחלופין, לנכס פיננסי בשלמותו (או לקבוצה של נכסים פיננסיים דומים בשלמותה).

17. ישות תגרע נכס פיננסי אם ורק אם:

- (א) פקעו הזכויות החוזיות לתזרימי המזומנים מהנכס הפיננסי; או
- (ב) הישות מעבירה את הנכס הפיננסי, כמפורט בסעיפים 18 ו-19, והעברה כשירה לגריעה בהתאם לסעיף 20.
- (ראה סעיף 38 בהתייחס למכירות בדרך רגילה של נכסים פיננסיים).

18. ישות מעבירה נכס פיננסי אם, ורק אם, היא:

- (א) מעבירה את הזכויות החוזיות לקבל את תזרימי המזומנים מהנכס הפיננסי; או
- (ב) שומרת את הזכויות החוזיות לקבל את תזרימי המזומנים מהנכס הפיננסי, אך נוטלת על עצמה מחויבות חוזית לשלם תזרימי מזומנים אלה, לגוף אחד או יותר, בהסדר שמקיים את התנאים של סעיף 19.

19. כאשר ישות שומרת את הזכויות החוזיות לקבל את תזרימי המזומנים מהנכס הפיננסי ('הנכס המקורי'), אך נוטלת על עצמה מחויבות חוזית לשלם תזרימי מזומנים אלה לישות אחת או יותר ('המקבלים הסופיים'), הישות מטפלת בעסקה כהעברה של נכס פיננסי, אם ורק אם, כל שלושת התנאים הבאים מתקיימים.

(א) לישות אין מחויבות לשלם סכומים למקבלים הסופיים, אלא אם כן הישות גובה סכומים מקבלים מהנכס המקורי. מתן מקדמות לזמן קצר, על ידי הישות, עם זכות להשבה מלאה של הסכום שניתן כהלואה בתוספת ריבית צבורה על פי שיעורי השוק, אינה פוגעת בתנאי זה.

(ב) נאסר על הישות, בהתאם לתנאי חוזה ההעברה, למכור או לשעבד את הנכס המקורי, מלבד כביטחון למקבלים הסופיים עבור המחויבות לשלם להם תזרימי מזומנים.

(ג) לישות קיימת מחויבות להעביר את כל תזרימי המזומנים שהיא גובה בשם המקבלים הסופיים ללא עיכוב מהותי. בנוסף, הישות אינה רשאית להשקיע מחדש תזרימי מזומנים כאלה, פרט להשקעות במזומנים ושווי מזומנים (כהגדרתם בתקן חשבונאות בינלאומי 7 דוח על תזרימי מזומנים) במהלך תקופת הסילוק הקצרה שבין מועד הגבייה לבין מועד ההעברה הנדרש למקבלים הסופיים, והריבית המורוחת מהשקעות כאלה מועברת למקבלים הסופיים.

20. כאשר ישות מעבירה נכס פיננסי (ראה סעיף 18), עליה להעריך את המידה בה נותרו בידיה הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות על הנכס הפיננסי. במקרה זה:

(א) אם הישות מעבירה באופן מהותי את כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות על הנכס הפיננסי, הישות תגרע את הנכס הפיננסי ותכיר בנפרד, כנכסים או כהתחייבויות, זכויות ומחויבויות כלשהן שנוצרו או שנשמרו בידיה בהעברה.

(ב) אם בידי הישות נותרו באופן מהותי כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות על הנכס הפיננסי, הישות תמשיך להכיר בנכס הפיננסי.

(ג) אם הישות לא מעבירה באופן מהותי את כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות על הנכס, אך כל הסיכונים וההטבות גם לא נותרו בידיה, הישות תקבע אם נשמרה בידיה שליטה על הנכס הפיננסי. במקרה זה:

(i) אם בידי הישות לא נשמרה השליטה על הנכס הפיננסי, היא תגרע את הנכס הפיננסי ותכיר בנפרד, כנכסים או כהתחייבויות, זכויות ומחויבויות כלשהן שנוצרו או שנשמרו בידיה בהעברה.

(ii) אם בידי הישות נשמרה השליטה על הנכס הפיננסי, היא תמשיך להכיר בנכס הפיננסי, בהתאם למידת מעורבותה הנמשכת בנכס הפיננסי (ראה סעיף 30).

21. ההעברה של סיכונים והטבות (ראה סעיף 20) מוערכת באמצעות השוואת החשיפה של הישות, לפני ואחרי ההעברה, הנובעת מההשתנות של הסכומים והעיתוי של תזרימי המזומנים נטו מהנכס המועבר. בידי ישות נותרו באופן מהותי כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות על הנכס הפיננסי אם החשיפה שלה להשתנות בערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים נטו מהנכס הפיננסי אינה משתנה באופן משמעותי כתוצאה מההעברה (לדוגמה, לאור העובדה שהישות מכרה נכס פיננסי כפוף להסכם רכישה חזרה במחיר קבוע או במחיר המכירה בתוספת תשואה של מלווה). ישות העבירה באופן מהותי את כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות על נכס פיננסי אם חשיפתה להשתנות זו אינה משמעותית עוד ביחס להשתנות הכוללת בערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים נטו המיוחסים לנכס הפיננסי (לדוגמה, כיוון שהישות מכרה נכס פיננסי כפוף לאופציה לרכוש את הנכס בחזרה בשווי הוגן במועד הרכישה בחזרה או העבירה חלק יחסי מלא של תזרימי המזומנים מנכס פיננסי גדול יותר בהסדר, כגון השתתפות משנה בהלוואה (loan sub-participation), אשר מקיים את התנאים בסעיף 19).

22. לעיתים קרובות, יהיה זה ברור אם ישות העבירה באופן מהותי את כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות על נכס פיננסי או שבאופן מהותי הם נותרו בידיה ולא יהיה צורך לבצע חישובים כלשהם. במקרים אחרים, יהיה צורך לחשב ולהשוות את החשיפה של הישות להשתנות בערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים נטו לפני ואחרי ההעברה. החישוב וההשוואה מבוצעים תוך שימוש בשיעור ריבית שוק נוכחי מתאים כשיעור ההיוון. כל השתנות שהיא אפשרית באופן סביר בתזרימי המזומנים נטו נשקלת, כאשר ניתן משקל רב יותר לתוצאות שסביר יותר שיתרחשו.

23. קביעה אם בידי הישות נשמרה השליטה בנכס המועבר (ראה סעיף 20(ג)) תלויה ביכולת של המקבל למכור את הנכס. אם המקבל יכולת מעשית למכור את הנכס בשלמותו לצד שלישי לא קשור וביכולתו לממש יכולת זו באופן חד צדדי וללא צורך בהטלת הגבלות נוספות על העברה, בידי הישות לא נשמרה השליטה. בכל יתר המקרים, בידי הישות נשמרה השליטה.

העברות הכשירות לגריעה (ראה סעיף 20(א) ו-20(ג)(i))

24. אם ישות מעבירה נכס פיננסי בהעברה שכשירה לגריעת הנכס בשלמותו, אך שומרת את הזכות לשרת את הנכס הפיננסי תמורת עמלה, הישות תכיר בנכס שירות או התחייבות שירות בגין חוזה שירות זה. אם העמלה שתתקבל אינה חזויה לפצות את הישות באופן הולם על ביצוע השירות, הישות תכיר בהתחייבות שירות בשווי הוגן בגין המחויבות לשירות. אם העמלה שתתקבל חזויה לפצות את הישות מעבר לפיצוי הולם על השירות, הישות תכיר בנכס שירות בגין זכות השירות בסכום שייקבע על בסיס הקצאה של הערך בספרים של הנכס הפיננסי הגדול יותר, בהתאם לסעיף 27.

25. אם, כתוצאה מההעברה, הנכס הפיננסי נגרע בשלמותו, אך בעקבות ההעברה הישות מקבלת נכס פיננסי חדש או נוטלת התחייבות פיננסית חדשה, או התחייבות שירות, הישות תכיר בנכס הפיננסי החדש, בהתחייבות הפיננסית החדשה או בהתחייבות השירות בשווי הוגן.

26. בגריעה של נכס פיננסי בשלמותו, ההפרש שבין:

(א) הערך בספרים לבין

(ב) הסך של (i) התמורה שהתקבלה (כולל כל נכס חדש שהתקבל בניכוי כל התחייבות חדשה שניטלה), וכן (ii) רווח או הפסד מצטבר כלשהם, שהוכרו ברווח כולל אחר (ראה סעיף 55(ב))

יוכר ברווח או הפסד.

27. אם הנכס המועבר הוא חלק מנכס פיננסי גדול יותר (לדוגמה, כאשר הישות מעבירה תזרימי המזומנים בגין הריבית אשר מהווים חלק ממכשיר חוב (ראה סעיף 16(א))) והחלק המועבר כשיר לגריעה בשלמותו, הערך בספרים הקודם של הנכס הפיננסי הגדול יותר יוקצה בין החלק, שממשיך להיות מוכר, לבין החלק שנגרע, בהתבסס על השווי ההוגן היחסי של חלקים אלה במועד ההעברה. למטרה זו, נכס שירות שנשמר יטופל כחלק שממשיך להיות מוכר. ההפרש בין:

(א) הערך בספרים שהוקצה לחלק שנגרע לבין

(ב) הסך של (i) התמורה שהתקבלה עבור החלק שנגרע (כולל כל נכס חדש שהתקבל בניכוי כל התחייבות חדשה שניטלה) וכן (ii) רווח או הפסד מצטבר כלשהם, שהוכרו ברווח כולל אחר (ראה סעיף 55(ב))

יוכר ברווח או הפסד. רווח או הפסד מצטבר שהוכרו ברווח כולל אחר יוקצו בין החלק שממשיך להיות מוכר והחלק שנגרע, בהתבסס על השווי ההוגן היחסי של חלקים אלה.

28. כאשר ישות מקצה את הערך בספרים הקודם של נכס פיננסי גדול יותר בין החלק שממשיך להיות מוכר והחלק שנגרע, השווי ההוגן של החלק שממשיך להיות מוכר צריך להיקבע. כאשר לישות יש ניסיון קודם של מכירת חלקים דומים לחלק שממשיך להיות מוכר או שקיימות עסקאות שוק לחלקים אלה, מחירים עדכניים של עסקאות בפועל מספקים את האומדן הטוב ביותר של השווי ההוגן שלו. כאשר אין מחירים מצוטטים או עסקאות שוק עדכניות לתמוך בשווי ההוגן של החלק שממשיך להיות מוכר, האומדן הטוב ביותר של השווי ההוגן הוא ההפרש בין השווי ההוגן של הנכס הפיננסי הגדול יותר במלואו לבין התמורה שהתקבלה מהמקבל עבור החלק שנגרע.

העברות שאינן כשירות לגריעה (ראה סעיף 20(ב))

29. אם העברה לא גרמה לגריעה, כיוון שבידי הישות נותרו באופן מהותי כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות על הנכס המועבר, הישות תמשיך להכיר בנכס המועבר בשלמותו ותכיר בהתחייבות פיננסית בגין התמורה שהתקבלה. בתקופות עוקבות, הישות תכיר בכל הכנסה בגין הנכס המועבר ובכל הוצאה שהתהוותה בגין ההתחייבות הפיננסית.

מעורבות נמשכת בנכסים מועברים (ראה סעיף 20(ג)(ii))

30. אם ישות לא העבירה באופן מהותי את כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות של הנכס המועבר, אך כל הסיכונים וההטבות גם לא נותרו בידיה והישות שומרת את השליטה על הנכס המועבר, הישות ממשיכה להכיר בנכס המועבר לפי מידת המעורבות הנמשכת שלה. מידת המעורבות הנמשכת של הישות בנכס המועבר היא מידת החשיפה של הישות המעבירה לשינויים בערכו של הנכס המועבר. לדוגמה:

(א) כאשר המעורבות הנמשכת של הישות היא בדרך של ערבות לנכס המועבר, מידת המעורבות הנמשכת של הישות היא הנמוך מבין (i) סכום הנכס ו- (ii) הסכום המירבי של התמורה שהתקבלה שהישות עשויה להידרש לשלם חזרה ('סכום הערבות').

(ב) כאשר המעורבות הנמשכת של הישות היא בדרך של אופציה שנכתבה או אופציה שנרכשה (או של שתיהן) על הנכס המועבר, מידת המעורבות הנמשכת של הישות היא סכום הנכס המועבר שייתכן שהישות תרכוש בחזרה.

אולם, במקרה של אופציית מכר שנכתבה על נכס, הנמדד בשווי הוגן, מידת המעורבות הנמשכת של ישות מוגבלת לנמוך מבין השווי ההוגן של הנכס המועבר לבין מחיר המימוש של האופציה (ראה סעיף 48).

(ג) כאשר המעורבות הנמשכת של הישות היא בדרך של אופציה המסולקת במזומן או הוראה דומה על הנכס המועבר, מידת המעורבות הנמשכת של הישות נמדדת באותו אופן בו נמדדת מידת המעורבות הנמשכת באופציות שאינן ניתנות לסילוק במזומן, כמפורט בסעיף (ב) לעיל.

31. כאשר ישות ממשיכה להכיר בנכס לפי מידת המעורבות הנמשכת שלה בו, הישות גם מכירה בהתחייבות הקשורה אליו. למרות הוראות המדידה האחרות בתקן זה, הנכס המועבר וההתחייבות הקשורה נמדדים על פי בסיס, המשקף את הזכויות והמחויבויות שהישות שמרה. ההתחייבות הקשורה נמדדת בדרך כזו שהערך בספרים נטו של הנכס המועבר וההתחייבות הקשורה הוא:

(א) העלות המופחתת של הזכויות והמחויבויות שהישות שמרה, אם הנכס המועבר נמדד בעלות מופחתת; או

(ב) שקול לשווי ההוגן של הזכויות והמחויבויות שהישות שמרה, כאשר הם נמדדים על בסיס נפרד (stand-alone), אם הנכס המועבר נמדד בשווי הוגן.

32. הישות תמשיך להכיר בהכנסה כלשהי הנובעת מהנכס המועבר לפי מידת המעורבות הנמשכת שלה ותכיר בכל הוצאה שההוותה בגין ההתחייבות הקשורה אליו.

33. למטרת המדידה העוקבת, שינויים בשווי ההוגן של הנכס המועבר וההתחייבות הקשורה אליו, אשר הוכרו, מטופלים באופן עקבי אחד לשני בהתאם לסעיף 55 ואין לקזז ביניהם.

34. אם המעורבות הנמשכת של ישות היא רק לגבי חלק מנכס פיננסי (לדוגמה, כאשר הישות שומרת אופציה לרכוש בחזרה חלק מהנכס המועבר או שהישות שומרת זכות שייר (residual interest) וכתוצאה מכך אינה מחזיקה באופן מהותי בכל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות והישות שומרת שליטה), הישות מקצה את הערך בספרים הקודם של הנכס הפיננסי בין החלק שהישות ממשיכה להכיר עקב מעורבות נמשכת והחלק שהישות אינה מכירה עוד, בהתבסס על השווי ההוגן היחסי של חלקים אלה במועד ההעברה. למטרה זו, חלות הדרישות שבסעיף 28. ההפרש בין:

(א) הערך בספרים שהוקצה לחלק שאינו מוכר עוד; לבין

(ב) הסך של (i) התמורה שהתקבלה עבור החלק שאינו מוכר עוד וכן (ii) רווח או הפסד מצטבר כלשהם, אשר הוקצו לאותו חלק, שהוכרו ברווח כולל אחר (ראה סעיף 55(ב))

יוכר ברווח או הפסד. רווח או הפסד מצטבר שהוכרו ברווח כולל אחר יוקצו בין החלק שממשיך להיות מוכר והחלק שאינו מוכר עוד, בהתבסס על השווי ההוגן היחסי של חלקים אלה.

35. אם הנכס המועבר נמדד בעלות מופחתת, החלופה בתקן זה ליעד את התחייבות פיננסית כשווי הוגן דרך רווח או הפסד אינה חלה על ההתחייבות הקשורה אליו.

כל ההעברות

36. אם נכס מועבר ממשיך להיות מוכר, הנכס וההתחייבות הקשורה אליו לא יקוּזוּ. באופן דומה, ישות לא תקיז הכנסה כלשהי הנובעת מהנכס המועבר מול הוצאה כלשהי שהתהוותה בגין ההתחייבות הקשורה (ראה תקן חשבונאות בינלאומי 32 סעיף 42).

37. אם מעביר מספק בטוחה (collateral) שאינה מזומנים (כמו מכשירי חוב או מכשירים הוניים) למקבל, הטיפול החשבונאי שיושם לגבי הבטוחה על ידי המעביר והמקבל תלוי בשאלה אם המקבל יש זכות למכור או לשעבד מחדש את הבטוחה ובשאלה אם המעביר לא עמד במחויבויותיו. המעביר והמקבל יטפלו בבטוחה כדלקמן:

(א) אם למקבל יש זכות, מכוח חוזה או נוהג, למכור או לשעבד מחדש את הבטוחה, אז המעביר יסווג מחדש נכס זה בדוח על המצב הכספי שלו (לדוגמה, כנכס מושאל, כמכשירים הוניים משועבדים או חייב בגין הסכם לרכישה חזרה) בנפרד מנכסים אחרים.

(ב) אם המקבל מוכר בטוחה ששועבדה לו, עליו להכיר הן בתמורה מהמכירה והן בהתחייבות, הנמדדת בשווי הוגן, בגין מחויבותו להחזיר את הבטוחה.

(ג) אם המעביר לא עומד במחויבויותיו בהתאם לתנאי החוזה, ואינו זכאי עוד לקבל בחזרה את הבטוחה, עליו לגרוע את הבטוחה, ועל המקבל להכיר בבטוחה כנכס שלו הנמדד

לראשונה בשווי הוגן או, לגרוע את מחויבותו להחזיר את הבטוחה, אם הוא כבר מכר אותה.

(ד) למעט האמור בסעיף (ג), המעביר ימשיך להציג בספרים את הבטוחה כנכס שלו, והמקבל לא יכיר בבטוחה כנכס.

רכישה או מכירה של נכס פיננסי בדרך רגילה

38. רכישה או מכירה של נכס פיננסי בדרך רגילה תוכר ותגרע, לפי העניין, תוך שימוש בחשבונאות מועד קשירת העסקה או בחשבונאות מועד סליקת העסקה (ראה סעיפים 53א-56א לנספח א).

גריעה של התחייבות פיננסית

39. ישות תסיר התחייבות פיננסית (או חלק מהתחייבות פיננסית) מהדוח על המצב הכספי שלה כאשר, ורק כאשר, היא מסולקת (extinguished) - דהיינו, כאשר המחויבות שהוגדרה בחוזה נפרעת או מבוטלת או פוקעת.

40. החלפה של מכשירי חוב, בעלי תנאים שונים באופן מהותי, בין לווה לבין מלווה קיימים תטופל כסילוק ההתחייבות הפיננסית המקורית והכרה בהתחייבות פיננסית חדשה. בדומה, שינוי משמעותי בתנאים של התחייבות פיננסית קיימת או של חלק ממנה (בין אם ניתן לייחס את השינוי לקשיים כספיים של הלווה ובין אם לא) יטופל כסילוק ההתחייבות הפיננסית המקורית והכרה בהתחייבות פיננסית חדשה.

41. ההפרש בין הערך בספרים של התחייבות פיננסית (או חלק מהתחייבות פיננסית), שסולקה או שהועברה לצד אחר, לבין התמורה ששולמה, כולל נכסים כלשהם שאינם מזומנים שהועברו או התחייבויות כלשהן שניטלו, יוכר ברווח או הפסד.

42. אם ישות רוכשת בחזרה חלק מהתחייבות פיננסית, על הישות להקצות את הערך בספרים הקודם של ההתחייבות הפיננסית בין החלק שממשיכים להכיר בו לבין החלק שנגרע, בהתבסס על שוויים ההוגן היחסי של חלקים אלה במועד הרכישה חזרה. ההפרש בין (א) הערך בספרים שהוקצה לחלק שנגרע לבין (ב) התמורה ששולמה, כולל נכסים כלשהם שאינם במזומן שהועברו או התחייבויות כלשהן שניטלו, בגין החלק שנגרע, יוכר ברווח או הפסד.

מדידה לראשונה של נכסים פיננסיים ושל התחייבויות פיננסיות

43. כאשר נכס פיננסי או התחייבות פיננסית מוכרים לראשונה, ישות תמדוד אותם בשווים ההוגן בתוספת, במקרה של נכס פיננסי או התחייבות פיננסית שאינם בשווי הוגן דרך רווח או הפסד, עלויות עסקה שניתן לייחס במישרין לרכישה או להנפקה של הנכס הפיננסי או של ההתחייבות הפיננסית.

44. כאשר ישות משתמשת בחשבונאות מועד סליקת העסקה לגבי נכס שנמדד, לאחר מכן, בעלות או בעלות מופחתת, הנכס מוכר לראשונה בשוויו ההוגן במועד קשירת העסקה (ראה סעיפים א53-56 לנספח א).

מדידה עוקבת של נכסים פיננסיים

45. לצורך מדידת נכס פיננסי לאחר הכרה לראשונה, תקן זה מסווג נכסים פיננסיים לארבע הקבוצות הבאות, שהוגדרו בסעיף 9:

(א) נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד ;

(ב) השקעות המוחזקות לפדיון ;

(ג) הלוואות וחייבים ; וכן

(ד) נכסים פיננסיים זמינים למכירה.

קבוצות אלה מתייחסות למדידה ולהכרה ברווח או הפסד בהתאם לתקן זה. הישות יכולה להשתמש בשמות אחרים לקבוצות אלה או בהקבוצות אחרות (other categorization) בעת הצגת מידע בדוחות הכספיים. הישות תיתן גילוי בביאורים למידע הנדרש על ידי תקן דיווח כספי בינלאומי 7.

46. לאחר הכרה לראשונה, ישות תמדוד נכסים פיננסיים, כולל נגזרים שהם נכסים, בשוויים ההוגן, ללא ניכוי כלשהו בגין עלויות עסקה, שיכולות להתהוות לה בעת מכירה או מימוש בדרך אחרת, פרט לנכסים הפיננסיים הבאים:

(א) הלוואות וחייבים כפי שהוגדרו בסעיף 9, שימדדו בעלות מופחתת תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית;

(ב) השקעות המוחזקות לפדיון כפי שהוגדרו בסעיף 9, שימדדו בעלות מופחתת תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית; וכן

(ג) השקעות במכשירים הוניים, שאין להם מחיר שוק מצוטט בשוק פעיל ושלא ניתן למדוד את שוויים ההוגן באופן מהימן, ונגזרים הצמודים אליהם ושיש לסלקם על ידי מסירה של מכשירים הוניים לא מצוטטים כאלה, שימדדו בעלות (ראה סעיפים 80 ו-81 לנספח א).

נכסים פיננסיים שמיועדים כפריטים מגודרים כפופים למדידה בהתאם לדרישות חשבונאות הגידור בסעיפים 89-102. כל הנכסים הפיננסיים, למעט אלה הנמדדים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד, כפופים לבחינת ירידת ערך בהתאם לסעיפים 58-70 וסעיפים 84-93 לנספח א.

מדידה עוקבת של התחייבויות פיננסיות

47. לאחר הכרה לראשונה, ישות תמדוד את כל ההתחייבויות הפיננסיות בעלות מופחתת תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית, פרט ל:

(א) התחייבויות פיננסיות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד. התחייבויות כאלה, כולל נגזרים שהם התחייבויות, ימדדו בשווי הוגן, פרט לנגזר שהוא התחייבות הקשור למכשיר הוני לא מצוטט שלא ניתן למדוד את שווי ההוגן באופן מהימן, ושיש לסלקו על ידי מסירת מכשיר כזה, שיימדד בעלות.

(ב) התחייבויות פיננסיות שנוצרות כאשר העברת נכס פיננסי אינה כשירה לגריעה או כאשר גישת המעורבות הנמשכת חלה. סעיפים 29 ו-31 חלים על המדידה של התחייבויות פיננסיות כאלה.

(ג) חוזי ערבות פיננסית כהגדרתם בסעיף 9. לאחר הכרה לראשונה, מנפיק של חוזה כזה ימדוד אותו (אלא אם חלים סעיפים 47(א) או (ב)) לפי הגבוה מבין:

(i) הסכום שנקבע בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 37; וכן

(ii) הסכום שהוכר לראשונה (ראה סעיף 43) בניכוי, כאשר מתאים, הפחתה מצטברת שהוכרה בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 18.

(ד) מחויבויות למתן הלוואה בשיעור ריבית הנמוך משיעור ריבית השוק. לאחר הכרה לראשונה, מנפיק של מחויבות כזו ימדוד אותה (אלא אם חל סעיף 47(א)) לפי הגבוה מבין:

(i) הסכום שנקבע בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 37; לבין

(ii) הסכום שהוכר לראשונה (ראה סעיף 43) בניכוי, כאשר מתאים, הפחתה מצטברת שהוכרה בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 18.

התחייבויות פיננסיות שמיועדות כפריטים מגודרים כפופות לדרישות חשבונאות הגידור בסעיפים 89-102.

שיקולים במדידת שווי הוגן

48. בקביעת השווי ההוגן של נכס פיננסי או התחייבות פיננסית לצורך יישום תקן זה, תקן חשבונאות בינלאומי 32 או תקן דיווח כספי בינלאומי 7, ישות תיישם סעיפים 69-82א לנספח א.

48א. הראיה הטובה ביותר לשווי הוגן היא מחירים מצוטטים בשוק פעיל. אם השוק של מכשיר פיננסי אינו פעיל, ישות קובעת שווי הוגן על ידי שימוש בטכניקת הערכה. מטרת השימוש בטכניקת הערכה היא לקבוע מה היה יכול להיות מחיר העסקה במועד המדידה בהחלפה שאינה מושפעת מיחסים מיוחדים בין צדדים הפועלים משיקולים עסקיים רגילים. טכניקות הערכה כוללות שימוש בעסקאות שוק עדכניות בין קונה מרצון לבין מוכר מרצון הפועלים בצורה מושכלת, שאינן מושפעות מיחסים מיוחדים בין הצדדים, אם קיימות עסקאות כאלה, התייחסות לשווי ההוגן השוטף של מכשיר אחר שהוא באופן מהותי זהה, ניתוח תזרים מזומנים מהוון ומודלים להמחרת אופציות. אם קיימת טכניקת הערכה שמקובלת בקרב המשתתפים בשוק על מנת לתמחר את המכשיר והוכח כי טכניקה זו מספקת אומדנים מהימנים של מחירים שהתקבלו בעסקאות שוק שבפועל בוצעו, הישות משתמשת בטכניקה זו. טכניקת ההערכה שנבחרה עושה שימוש מירבי בנתוני שוק (market input) ומבוססת מעט ככל שניתן על נתונים ספציפיים לישות. הטכניקה מתייחסת לכל הגורמים שהמשתתפים בשוק היו שוקלים בקביעת המחיר והיא עקבית עם מתודולוגיות כלכליות מקובלות להמחרת מכשירים פיננסיים. מידי תקופה, ישות מכיילת את טכניקת ההערכה ובודקת את תקפותה תוך שימוש במחירי עסקאות שוק שוטפות הניתנות לצפייה באותו מכשיר (כלומר, ללא שינוי או הרכבה מחדש) או בהתבסס על מידע שוק זמין כלשהו הניתן לצפייה.

49. השווי ההוגן של התחייבות פיננסית עם מאפיין דרישה (לדוגמה, פיקדון לפי דרישה) אינו נמוך מהסכום שישולם בעת הדרישה, מהוון מהמועד הראשון בו ניתן לדרוש לשלם את הסכום.

סיווגים מחדש

50. ישות:

(א) לא תסווג מחדש נגזר מחוץ לקבוצת שווי הוגן דרך רווח או הפסד, כל עוד הוא מוחזק או מונפק.

(ב) לא תסווג מחדש מכשיר פיננסי מחוץ לקבוצת שווי הוגן דרך רווח או הפסד אם בהכרה לראשונה המכשיר יועד על ידי הישות לקבוצת שווי הוגן דרך רווח או הפסד; וכן

(ג) יכולה לסווג מחדש נכס פיננסי מחוץ לקבוצת שווי הוגן דרך רווח או הפסד, אם הנכס הפיננסי אינו מוחזק עוד במטרה למכור או לרכוש חזרה בטווח הקצר (למרות שייתכן שהנכס הפיננסי נרכש או התהווה בעיקר במטרה למכור או לרכוש חזרה בטווח הקצר), ואם הדרישות בסעיפים 50 או 51 מתקיימים.

ישות לא תסווג מחדש מכשיר פיננסי כלשהו לקבוצת שווי הוגן דרך רווח או הפסד לאחר ההכרה לראשונה.

50א. השינויים הבאים בנסיבות אינם מהווים סיווגים מחדש לצורך סעיף 50:

(א) נגזר שהיה קודם לכן מכשיר מגדר מיועד ואפקטיבי בגידור תזרים מזומנים או בגידור השקעה נטו אינו כשיר עוד ככזה;

(ב) נגזר שהופך להיות מכשיר מגדר מיועד ואפקטיבי בגידור תזרים מזומנים או בגידור השקעה נטו;

(ג) נכסים פיננסיים מסווגים מחדש כאשר חברת ביטוח משנה את מדיניותה החשבונאית בהתאם לסעיף 45 לתקן דיווח כספי בינלאומי 4.

50ב. נכס פיננסי שעליו חל סעיף 50(ג) (למעט נכס פיננסי מהסוג המתואר בסעיף 50ד) עשוי להיות מסווג מחדש מחוץ לקבוצת שווי הוגן דרך רווח או הפסד רק במצבים נדירים.

50ג. אם ישות מסווגת מחדש נכס פיננסי מחוץ לקבוצת שווי הוגן דרך רווח או הפסד בהתאם לסעיף 50ב, הנכס הפיננסי יסווג מחדש לפי שווי ההוגן במועד הסיווג מחדש. כל רווח או הפסד שהוכרו ברווח

או הפסד לא יבוטלו. השווי ההוגן של הנכס הפיננסי במועד הסיווג מחדש מהווה את עלותו החדשה או עלותו המופחתת, לפי העניין.

50. ניתן לסווג נכס פיננסי שעליו חל סעיף 50(ג) ושהיה מקיים את ההגדרה של הלוואות וחייבים (אם לא היה נדרש לסווג את הנכס הפיננסי כמוחזק למסחר בעת ההכרה לראשונה) מחוץ לקבוצת שווי הוגן דרך רווח או הפסד אם לישות יש כוונה ויכולת להחזיק בנכס הפיננסי בעתיד הנראה לעין או עד לפירעונו.

50. ניתן לסווג מחדש נכס פיננסי, שסווג כזמין למכירה, אשר היה מקיים את ההגדרה של הלוואות וחייבים (אם הוא לא היה מיועד כזמין למכירה) מחוץ לקבוצת זמין למכירה ולתוך קבוצת הלוואות וחייבים אם לישות יש כוונה ויכולת להחזיק בנכס הפיננסי בעתיד הנראה לעין או עד לפירעונו.

150. אם הישות סיווגה מחדש נכס פיננסי מחוץ לקבוצת שווי הוגן דרך רווח או הפסד בהתאם לסעיף 50 או מחוץ לקבוצת זמין למכירה בהתאם לסעיף 50, עליה לסווג מחדש את הנכס הפיננסי בשווי ההוגן במועד הסיווג מחדש. לגבי נכס פיננסי שסווג מחדש בהתאם לסעיף 50, רווח או הפסד כלשהם שכבר הוכרו ברווח או הפסד לא יבוטלו. השווי ההוגן של נכס פיננסי במועד הסיווג מחדש מהווה את עלותו החדשה או עלותו המופחתת, לפי העניין. לגבי נכס פיננסי שסווג מחדש מחוץ לקבוצת זמין למכירה בהתאם לסעיף 50, רווח או הפסד קודמים כלשהם בגין נכס זה שכבר הוכרו ברווח כולל אחר בהתאם לסעיף 55(ב) יטופלו בהתאם לסעיף 54.

51. אם, כתוצאה משינוי בכוונה או ביכולת, לא ראוי (appropriate) עוד לסווג השקעה כמוחזקת לפדיון, יש לסווגה מחדש כזמינה למכירה ולמדוד אותה מחדש בשווי הוגן, וההפרש בין הערך בספרים שלה לבין השווי ההוגן יטופל בהתאם לסעיף 55(ב).

52. בכל פעם שמכירות או סיווגים מחדש של סכום העולה על סכום בלתי משמעותי של השקעות המוחזקות לפדיון אינו מקיים אף אחד מהתנאים בסעיף 9, יש לסווג מחדש כזמינות למכירה את כל ההשקעות המוחזקות לפדיון שנותרו. בעת הסיווג מחדש, ההפרש בין ערךם בספרים לבין השווי ההוגן יטופל בהתאם לסעיף 55(ב).

53. אם מדידה מהימנה הופכת לזמינה עבור נכס פיננסי או התחייבות פיננסית שלא היתה להם מדידה מהימנה כזו זמינה קודם לכן, ונדרש למדוד את הנכס או ההתחייבות בשווי הוגן, אם מדידה מהימנה היא זמינה (ראה סעיפים 46(ג) ו-47), הנכס או את ההתחייבות ימדדו מחדש בשווי הוגן, וההפרש בין ערכם בספרים לבין השווי ההוגן יטופל בהתאם לסעיף 55.

54. אם, כתוצאה משינוי בכוונה או ביכולת או במקרה הנדיר בו מדידה מהימנה לשווי הוגן אינה זמינה עוד (ראה סעיפים 46(ג) ו-47) או משום שחלפו 'שתי שנות הכספים הקודמות' שאליהן מתייחס סעיף 9, נעשה ראוי להציג נכס פיננסי או התחייבות פיננסית בעלות או בעלות מופחתת ולא בשווי הוגן, אזי הערך בספרים של השווי ההוגן של הנכס הפיננסי או של ההתחייבות הפיננסית באותו מועד יהיו העלות או העלות המופחתת החדשה שלהם, לפי העניין. רווח או הפסד קודם כלשהו מאותו נכס, שהוכרו ברווח כולל אחר בהתאם לסעיף 55(ב), יטופל כדלהלן:

(א) במקרה של נכס פיננסי בעל מועד פדיון קבוע, הרווח או ההפסד יופחת לרווח או הפסד במהלך אורך החיים הנותר של ההשקעה המוחזקת לפדיון תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית. הפרש כלשהו בין העלות המופחתת החדשה לבין הסכום לפדיון יופחת אף הוא במשך אורך החיים שנותר לנכס הפיננסי תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית, בדומה להפחתת פרמיה וניכיון. אם לאחר מכן נפגם ערכו של הנכס הפיננסי, רווח או הפסד כלשהו, שהוכרו ברווח כולל אחר יסווגו מחדש מההון לרווח או הפסד בהתאם לסעיף 67.

(ב) במקרה של נכס פיננסי שאין לו מועד פדיון קבוע, הרווח או ההפסד יישאר בהון עד שהנכס הפיננסי נמכר או ממומש בדרך אחרת, ואז הוא יוכר ברווח או הפסד. אם לאחר מכן נפגם ערכו של הנכס הפיננסי, רווח או הפסד קודם כלשהו, שהוכרו ברווח כולל אחר, יסווגו מחדש מההון לרווח או הפסד בהתאם לסעיף 67.

רווחים והפסדים

55. רווח או הפסד הנובע משינוי בשווי ההוגן של נכס פיננסי או של התחייבות פיננסית שאינם חלק מיחסי גידור (ראה סעיפים 89-102), יוכרו, כדלהלן.

(א) רווח או הפסד מנכס פיננסי או מהתחייבות פיננסית, שסווגו כשווי הוגן דרך רווח או הפסד, יוכרו ברווח או הפסד.

(ב) רווח או הפסד מנכס פיננסי זמין למכירה יוכרו ברווח כולל אחר, פרט להפסדים מירידת ערך (ראה סעיפים 67-70) ורווחים והפסדים משינויים בשערי חליפין (ראה סעיף 83 לנספח א), עד שהנכס הפיננסי יגרע. באותו מועד הרווח או הפסד המצטבר, שהוכרו קודם לכן ברווח כולל אחר, יסווגו מחדש מההון לרווח או הפסד כתיאום בגין סיווג החדש (ראה תקן חשבונאות בינלאומי 1 העגת דוחות

כספיים (עודכן 2007)). אולם, ריבית שחושבה באמצעות שיטת הריבית האפקטיבית (ראה סעיף 9) מוכרת ברווח או הפסד (ראה תקן חשבונאות בינלאומי 18). דיבידנדים בגין מכשיר הוני זמין למכירה מוכרים ברווח או הפסד כאשר התמסדה זכות הישות לקבלת התשלום (ראה תקן חשבונאות בינלאומי 18).

56. לגבי נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות המוצגים בעלות מופחתת (ראה סעיפים 46 ו-47), רווח או הפסד מוכר ברווח או הפסד כאשר נפגם ערכם של הנכס הפיננסי או ההתחייבות הפיננסית או כאשר הם נגרעים, וכן באמצעות תהליך ההפחתה. אולם, לגבי נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות שהם פריטים מגודרים (ראה סעיפים 78-84 וסעיפים 98א-101א לנספח א) הטיפול החשבונאי ברווח או בהפסד יהיה בהתאם לסעיפים 89-102.

57. אם ישות מכירה בנכסים פיננסיים תוך שימוש בחשבונאות מועד סליקת העסקה (ראה סעיף 38 וסעיפים 53א-56 לנספח א), שינוי כלשהו בשווי ההוגן של הנכס שיתקבל, במהלך התקופה בין מועד קשירת העסקה לבין מועד הסליקה, אינו מוכר בגין נכסים המוצגים לפי עלות או בעלות מופחתת (למעט הפסדים מירידת ערך). אולם, לגבי נכסים המוצגים בשווי הוגן, השינוי בשווי ההוגן יוכר ברווח או הפסד או בהון, לפי המתאים בהתאם לסעיף 55.

ירידת ערך והעדר יכולת גבייה של נכסים פיננסיים

58. ישות תעריך בסוף כל תקופת דיווח אם קיימת ראייה אובייקטיבית לירידת ערך של נכס פיננסי או של קבוצת נכסים פיננסיים. אם קיימת ראייה כזו כלשהי, הישות תיישם סעיף 63 (לגבי נכסים פיננסיים המוצגים בעלות מופחתת), סעיף 66 (לגבי נכסים פיננסיים המוצגים לפי עלות) או סעיף 67 (לגבי נכסים פיננסיים זמינים למכירה) כדי לקבוע את הסכום של הפסד מירידת ערך.

59. ערכם של נכס פיננסי או של קבוצה של נכסים פיננסיים נפגם והפסדים מירידת ערך מתהווים אם, ורק אם, קיימת ראייה אובייקטיבית לירידת ערך כתוצאה מאירוע אחד או יותר שהתרחשו לאחר ההכרה לראשונה בנכס ("אירוע הפסד") ולאירוע ההפסד (או לאירועי ההפסד) יש השפעה על אומדן תזרימי המזומנים העתידיים של הנכס הפיננסי או של קבוצת הנכסים הפיננסיים שניתן לאמוד אותה באופן מהימן. יתכן ולא ניתן לזהות אירוע יחיד ונפרד שגרם לירידת הערך. לחלופין, יתכן והשפעה משולבת של מספר אירועים גרמה לירידת הערך. הפסדים חזויים

כתוצאה מאירועים עתידיים, מבלי להתחשב ברמת הסבירות שלהם אינם מוכרים. ראייה אובייקטיבית לירידת ערך של נכס פיננסי או של קבוצת נכסים פיננסיים כוללת מידע הניתן לצפייה, שבא לתשומת ליבו של המחזיק בנכס, לגבי אירועי ההפסד הבאים:

- (א) קשיים פיננסיים משמעותיים של המנפיק או של החייב;
- (ב) הפרת חוזה, כמו אי עמידה בתנאים (default) או פיגור בתשלומי ריבית או קרן;
- (ג) המלווה, מטעמים כלכליים או משפטיים הקשורים בקשיים פיננסיים של הלווה, מעניק ללווה הקלה, שלא היתה נשקלת על ידי המלווה בנסיבות אחרות;
- (ד) נעשה צפוי כי הלווה יכנס להליך פשיטת רגל או לארגון מחדש פיננסי אחר;
- (ה) היעלמות שוק פעיל לאותו נכס פיננסי כתוצאה מקשיים פיננסיים; או
- (ו) מידע ניתן לצפייה המעיד כי ישנה ירידה, הניתנת למדידה, באומדן תזרימי המזומנים העתידיים מקבוצת נכסים פיננסיים, מאז ההכרה לראשונה בנכסים אלה, למרות שלא ניתן עדיין לשייך את הירידה לנכסים פיננסיים בודדים בתוך הקבוצה, כולל:
 - (i) שינויים שליליים במצב התשלומים של הלווים בקבוצה (לדוגמה, עלייה במספר תשלומים בפיגור או עלייה במספר הלווים בכרטיסי אשראי שהגיעו למגבלת אשראי שלהם ומשלמים את הסכום החודשי המינימלי); או
 - (ii) תנאים כלכליים לאומיים או מקומיים בעלי מתאם עם (correlate) כשלים ביחס לנכסים בקבוצה (לדוגמה, עלייה בשיעור האבטלה באזור הגיאוגרפי של הלווים, ירידה במחירי נדל"ן בהתייחס למשכנתאות באזור הרלוונטי, ירידה במחירי נפט בהתייחס לנכסי הלוואות ליצרני נפט, או שינויים שליליים בתנאי הענף שמשפיעים על הלווים בקבוצה).

60. ההיעלמות של שוק פעיל, משום שמכשירים פיננסיים של ישות אינם נסחרים עוד, אינה מהווה ראייה לירידת ערך. ירידת דירוג אשראי של ישות, כשלעצמה, אינה מהווה ראייה לירידת ערך, למרות שהיא יכולה להוות ראייה לירידת ערך בעת בחינתה עם מידע זמין אחר. ירידת השווי ההוגן של נכס פיננסי מתחת לעלותו או לעלותו המופחתת אינה מהווה בהכרח ראייה לירידת ערך (לדוגמה, ירידת השווי ההוגן של השקעה במכשיר חוב כתוצאה מעלייה בשיעור ריבית חסרת הסיכון).

61. בנוסף לסוגי האירועים בסעיף 59, ראייה אובייקטיבית לירידת ערך של השקעה במכשיר הוני כוללת מידע לגבי שינויים משמעותיים בעלי השפעה שלילית שהתרחשו בסביבה הטכנולוגית, הכלכלית או המשפטית או בסביבת השוק שבה פועל המנפיק, ומעידים כי יתכן והעלות של ההשקעה במכשיר ההוני לא תושב. ירידה משמעותית או מתמשכת בשווי ההוגן של השקעה במכשיר הוני מתחת לעלותה מהווה גם היא ראייה אובייקטיבית לירידת ערך.

62. במקרים מסוימים המידע הניתן לצפייה, שנדרש כדי לאמוד את סכום ההפסד מירידת ערך של נכס פיננסי, יכול להיות מוגבל או לא עוד רלוונטי במלואו בנסיבות הנוכחיות. לדוגמה, זה יכול להיות המקרה כאשר לווה נמצא בקשיים כספיים וקיים מעט מידע היסטורי זמין בהתייחס ללווים דומים. במקרים כאלה, ישות משתמשת בשיקול דעת המתבסס על ניסיון העבר כדי לאמוד את הסכום של הפסד כלשהו מירידת ערך. בדומה, ישות משתמשת בשיקול דעת המתבסס על ניסיון העבר על מנת להתאים מידע הניתן לצפייה לגבי קבוצת נכסים פיננסיים כדי לשקף את הנסיבות הנוכחיות (ראה סעיף 89 לנספח א). השימוש באומדנים סבירים הוא חלק הכרחי בהכנת דוחות כספיים ואינו פוגע במהימנותם.

נכסים פיננסיים המוצגים בעלות מופחתת

63. אם קיימת ראייה אובייקטיבית לכך שהתהווה הפסד מירידת ערך בגין הלוואות וחייבים או בגין השקעות המוחזקות לפדיון, שמוצגות בעלות מופחתת, סכום ההפסד נמדד כהפרש בין הערך בספרים של הנכס לבין הערך הנוכחי של אומדן תזרימי מזומנים עתידיים (למעט הפסדי אשראי עתידיים שטרם התהוו) המהוונים בשיעור הריבית האפקטיבי המקורי של הנכס הפיננסי (כלומר, שיעור הריבית האפקטיבי שחושב בעת הכרה לראשונה). הערך בספרים של הנכס יופחת ישירות או דרך שימוש בחשבון הפרשה. הסכום של ההפסד יוכר ברווח או הפסד.

64. ישות בוחנת תחילה אם קיימת ראייה אובייקטיבית לירידת ערך בנפרד לנכסים פיננסיים שכל אחד מהם משמעותי, ובנפרד או במקובץ לנכסים פיננסיים שכל אחד מהם אינו משמעותי (ראה סעיף 59). אם ישות קובעת שלא קיימת ראייה אובייקטיבית

לירידת ערך של נכס פיננסי שנבחן בנפרד, בין אם הוא משמעותי ובין אם לא, היא כוללת את הנכס בקבוצה של נכסים פיננסיים בעלי מאפייני סיכון אשראי דומים ובוחרת אותם יחד לצורך ירידת ערך. נכסים שנבחנו בנפרד לקיום ירידת ערך ולגביהם מוכר או ממשיך להיות מוכר הפסד מירידת ערך אינם נכללים בבחינה קבוצתית לצורך ירידת ערך.

65. אם, בתקופה עוקבת, הסכום של הפסד מירידת הערך קטן וניתן לייחס את הקיטון באופן אובייקטיבי לאירוע שהתרחש לאחר שהוכרה ירידת הערך (כמו שיפור בדירוג האשראי של הלווה), ההפסד מירידת הערך, שהוכר קודם לכן, יבוטל בין אם במישורין ובין אם על ידי תיאום חשבון הפרשה. הביטול לא יגרום לכך שהערך בספרים של הנכס הפיננסי יהיה גבוה מהעלות המופחתת, שהייתה צריכה להיות במועד ביטול ירידת הערך אילו לא היו מכירים בירידת הערך. סכום הביטול יוכר ברווח או הפסד.

נכסים פיננסיים המוצגים בעלות

66. אם קיימת ראיה אובייקטיבית לכך שהתהווה הפסד מירידת ערך בגין מכשיר הוני לא מצוטט שאינו מוצג בשווי הוגן משום ששווי ההוגן לא ניתן למדידה באופן מהימן, או בגין נכס נגזר שקשור למכשיר הוני לא מצוטט כזה ושיש לסלקו על ידי מסירת מכשיר לא מצוטט כזה, סכום ההפסד מירידת הערך נמדד כהפרש בין הערך בספרים של הנכס הפיננסי לבין הערך הנוכחי של אומדן תזרימי מזומנים עתידיים המהוונים בשיעור התשואה השוטף בשוק על נכס פיננסי דומה (ראה סעיף 46ג) וסעיפים 80 ו- 81א לנספח א). הפסדים כאלה מירידת ערך לא יבוטלו.

נכסים פיננסיים זמינים למכירה

67. כאשר ירידה בשווי ההוגן של נכס פיננסי זמין למכירה הוכרה ברווח כולל אחר וקיימת ראיה אובייקטיבית לירידת ערך של הנכס (ראה סעיף 59), ההפסד המצטבר, שהוכר ברווח כולל אחר, יסווג מחדש מההון לרווח או הפסד כתיאום בגין סיווג מחדש, למרות שהנכס הפיננסי לא נגרע.

68. הסכום של ההפסד המצטבר, אשר מסווג מחדש מההון לרווח או הפסד לפי סעיף 67, יהיה ההפרש בין עלות הרכישה (בניכוי החזרי קרן והפחתות כלשהן) לבין השווי ההוגן השוטף, פחות הפסד כלשהו מירידת ערך בגין אותו נכס פיננסי שהוכר קודם לכן ברווח או הפסד.

69. הפסדים מירידת ערך, שהוכרו ברווח או הפסד, בגין השקעה במכשיר הוני, המסווגת כזמינה למכירה, לא יבוטלו דרך רווח או הפסד.

70. אם, בתקופה עוקבת, השווי ההוגן של מכשיר חוב, המסווג כזמין למכירה, עולה ואת העלייה ניתן לייחס באופן אובייקטיבי לאירוע שהתרחש לאחר שההפסד מירידת הערך הוכר ברווח או הפסד, ההפסד מירידת הערך יבוטל, כאשר סכום הביטול יוכר ברווח או הפסד.

גידור

71. בהתקיים יחסי גידור מיועדים בין מכשיר מגדר לבין פריט מגודר כפי שמתואר בסעיפים 85-88 ובסעיפים 102-104 לנספח א, הטיפול החשבונאי ברווח או בהפסד בגין המכשיר המגדר והפריט המגודר יהיה בהתאם לסעיפים 89-102.

מכשירים מגדרים

מכשירים כשירים

72. תקן זה אינו מגביל את הנסיבות שבהן ניתן ליעד נגזר כמכשיר מגדר בתנאי שמתקיימים התנאים בסעיף 88, פרט לאופציות מסוימות שנכתבו (ראה סעיף 94 לנספח א). אולם, ניתן ליעד נכס פיננסי לא-נגזר או התחייבות פיננסית לא-נגזרת כמכשיר מגדר רק לגידור סיכון מטבע חוץ.

73. לצורכי חשבונאות גידור, רק מכשירים בהם מעורב צד, שהוא חיצוני לישות המדווחת (כלומר, חיצוני לקבוצה או לישות הבודדת שמדווחים עליהם) ניתן ליעד כמכשירים מגדרים. למרות שישויות בודדות בתוך קבוצה מאוחדת או חטיבות בתוך ישות עשויות להתקשר בעסקאות גידור עם ישויות אחרות בתוך הקבוצה או חטיבות אחרות בתוך הישות, עסקאות תוך קבוצתיות כאלה מבוטלות במסגרת האיחוד. לכן, עסקאות גידור כאלה אינן כשירות לחשבונאות גידור בדוחות הכספיים המאוחדים של הקבוצה. אולם, הן עשויות להיות כשירות לחשבונאות גידור בדוחות הכספיים האינדיווידואליים או הנפרדים של הישויות הבודדות בתוך הקבוצה בתנאי שהן חיצוניות לישות הבודדת שמדווחים עליה.

יעוד מכשירים מגדרים

74. בדרך כלל, קיימת מדידת שווי הוגן יחידה למכשיר מגדר בשלמותו והגורמים שמביאים לשינויים בשווי הוגן תלויים אחד בשני. לכן, יחסי גידור מיועדים על ידי ישות למכשיר מגדר בשלמותו. החריגים המותרים היחידים הם:

(א) הפרדת הערך הפנימי וערך הזמן של חוזה אופציה ויעוד כמכשיר מגדר רק שינוי בערך הפנימי של האופציה מבלי להתחשב בשינוי בערך הזמן שלה; וכן

(ב) הפרדת מרכיב הריבית והמחיר המידי (spot) של חוזה אקדמה.

חריגים אלה מותרים משום שבדרך כלל ניתן למדוד בנפרד את הערך הפנימי של האופציה ואת הפרמיה על שער חוזה האקדמה. אסטרטגיית גידור דינאמית, שבוחנת גם את הערך הפנימי וגם את ערך הזמן של חוזה האופציה יכולה להיות כשירה לחשבונאות גידור.

75. ניתן ליעד חלק יחסי של המכשיר המגדר בשלמותו, כגון 50 אחוז מהסכום הנקוב (notional amount), כמכשיר מגדר ביחסי גידור. אולם, לא ניתן ליעד יחסי גידור רק בגין חלק מתקופת הזמן שבמהלכה המכשיר המגדר עדיין קיים במחזור (outstanding).

76. ניתן ליעד מכשיר מגדר יחיד כגידור של יותר מסוג אחד של סיכון, בתנאי (א) שניתן לזהות באופן ברור את הסיכונים המגודרים; (ב) שניתן להוכיח את האפקטיביות של הגידור; וכן (ג) שניתן לוודא שקיים יעוד ספציפי של המכשיר המגדר ומצבי סיכון שונים.

77. ניתן ליעד במשותף כמכשיר המגדר שני נגזרים או יותר, או חלקים יחסיים שלהם (או, במקרה של גידור סיכון מטבע, שני מכשירים שאינם נגזרים או יותר או חלקים יחסיים שלהם, או שילוב של מכשירים נגזרים ומכשירים לא-נגזרים או חלקים יחסיים שלהם), כמכשיר המגדר, גם כאשר הסיכון הנובע (הסיכונים הנובעים) מנגזרים מסוימים מקוז סיכון הנובע (מקזזים סיכונים הנובעים) מנגזרים אחרים. אולם, אופציית קולר (collar) על שיעור ריבית או מכשיר נגזר אחר שמשלב אופציה שנכתבה ואופציה שנרכשה אינם כשירים כמכשיר מגדר, אם הוא מהווה בפועל אופציה שנכתבה נטו (שבגינה התקבלה פרמיה נטו). בדומה, ניתן ליעד שני מכשירים או יותר (או חלקים יחסיים שלהם) כמכשיר המגדר רק אם אף אחד מהם אינו מהווה אופציה שנכתבה או אופציה שנכתבה נטו.

פריטים מגודרים

פריטים כשירים

78. פריט מגודר יכול להיות נכס או התחייבות שהוכרו, התקשרות איתנה שלא הוכרה, עסקה חזויה שצפויה ברמה גבוהה או השקעה נטו בפעילות חוץ. הפריט המגודר יכול להיות (א) נכס יחיד, התחייבות יחידה, התקשרות איתנה יחידה, עסקה חזויה שצפויה ברמה גבוהה יחידה או השקעה נטו בפעילות חוץ יחידה (ב) קבוצת נכסים, התחייבויות, התקשרויות איתנות, עסקאות חזויות שצפויות ברמה גבוהה או השקעות נטו בפעילויות חוץ עם מאפייני סיכון דומים או (ג) רק בגידור סיכון שיעור ריבית של תיק, חלק של

תיק נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות שחולקים (share) את הסיכון המגודר.

79. בשונה מהלוואות וחייבים, השקעה מוחזקת לפדיון אינה יכולה להיות פריט מגודר בהתייחס לסיכון שיעור ריבית או סיכון פירעון מוקדם, משום שייעוד ההשקעה כמוחזקת לפדיון דורש כוונה להחזיק בהשקעה עד מועד הפדיון מבלי להתחשב בשינויים בשווי ההוגן או בתזרימי המזומנים של השקעה כזו, שניתן לייחס לשינויים בשיעורי ריבית. אולם, השקעה המוחזקת לפדיון יכולה להיות פריט מגודר בהתייחס לסיכונים הנובעים משינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ ולסיכון אשראי.

80. לצורכי חשבונאות גידור, ניתן ליעד כפריטים מגודרים רק נכסים, התחייבויות, התקשרויות איתנות או עסקאות חזויות שצפויות ברמה גבוהה שמעורב בהם צד חיצוני לישות. כתוצאה מכך, ניתן ליישם את חשבונאות הגידור לגבי עסקאות בין ישויות באותה קבוצה, רק בדוחות הכספיים האינדוידואליים או הנפרדים של אותן ישויות ולא בדוחות הכספיים המאוחדים של הקבוצה. כחריג, סיכון מטבע החוץ של פריט כספי תוך קבוצתי (לדוגמה, זכאים/חייבים בין שתי חברות בנות) יכול להיות כשיר כפריט מגודר בדוחות הכספיים המאוחדים אם הוא גורם לחשיפה לרווחים או הפסדים בגין שערי חליפין של מטבע חוץ, שאינם מבוטלים במלואם במסגרת האיחוד בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 21 השפעות השינויים בשערי חליפין של מטבע חוץ. בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 21, רווחים והפסדים בגין שערי חליפין של מטבע חוץ בהתייחס לפריט כספי תוך קבוצתי, אינם מבוטלים במלואם במסגרת האיחוד כאשר מבוצעת עסקה תוך קבוצתית בפריט הכספי בין שתי ישויות בתוך הקבוצה, בעלות מטבעות פעילות שונים. בנוסף, סיכון מטבע החוץ של עסקה חזויה שצפויה ברמה גבוהה בתוך הקבוצה, עשוי להיות כשיר כפריט מגודר בדוחות הכספיים המאוחדים, בתנאי שהעסקה נקובה במטבע השונה ממטבע הפעילות של הישות המתקשרת באותה עסקה וסיכון מטבע החוץ ישפיע על הרווח או הפסד המאוחד.

יעוד פריטים פיננסיים כפריטים מגודרים

81. אם הפריט המגודר הוא נכס פיננסי או התחייבות פיננסית, הוא יכול להיות פריט מגודר בהתייחס לסיכונים המיוחסים רק לחלק מתזרימי מהמזומנים שלו או שווי ההוגן (כמו תזרים מזומנים חוזי נבחר אחד או יותר או חלקים שלהם או אחוז מהשווי ההוגן), בתנאי שניתן למדוד את האפקטיביות. לדוגמה, ניתן ליעד כסיכון המגודר חלק מהחשיפה לשיעור ריבית, שניתן לזיהוי ולמדידה בנפרד, של נכס נושא ריבית או התחייבות נושאת ריבית (כגון שיעור ריבית חסרת סיכון או רכיב שיעור ריבית עוגן מסך החשיפה לשיעור ריבית של מכשיר פיננסי מגודר).

81א. בגידור שווי הוגן של חשיפת שיעור הריבית של תיק נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות (ורק בגידור כזה), החלק המגודר יכול להיות מיועד במונחים של סכום של מטבע (לדוגמה, סכום דולרים, אירו, לירות סטרלינג או רנדים) ולא כנכסים בודדים (או התחייבויות בודדות). למרות שלצורכי ניהול סיכונים, התיק יכול לכלול נכסים והתחייבויות, הסכום המיועד הוא סכום הנכסים או סכום ההתחייבויות. ייעוד סכום נטו הכולל נכסים והתחייבויות אינו מותר. הישות יכולה לגדר חלק של סיכון שיעור הריבית המיוחס לסכום מיועד זה. לדוגמה, במקרה של גידור תיק המכיל נכסים הניתנים לפירעון מוקדם, הישות יכולה לגדר את השינוי בשווי ההוגן שניתן לייחס לשינוי בשיעור הריבית המגודר על בסיס מועדים חזויים, להבדיל ממועדים שנקבעו בחוזה, של קביעת מחיר מחדש. כאשר החלק המגודר מבוסס על מועדים חזויים של קביעת מחיר מחדש, השפעת השינויים בשיעור הריבית המגודר על מועדים חזויים אלה של קביעת מחיר מחדש תיכלל בקביעת השינוי בשווי ההוגן של הפריט המגודר. כתוצאה מכך, אם תיק, שכולל פריטים הניתנים לפירעון מוקדם, מגודר על ידי נגזר שאינו ניתן לפירעון מוקדם, נוצר חוסר אפקטיביות אם מעדכנים את המועדים, שבהם פריטים בתיק המגודר חזויים להיפרע, או אם מועדי הפירעון המוקדם בפועל שונים מהמועדים שנחזו.

יעוד פריטים לא פיננסיים כפריטים מגודרים

82. אם הפריט המגודר הוא נכס לא פיננסי או התחייבות לא פיננסית, הוא צריך להיות מיועד כפריט מגודר (א) לגבי סיכונים מטבע חוץ, או (ב) בשלמותו לגבי כל הסיכונים, בגלל הקושי בודד ולמדוד את החלק המתאים של השינויים בתזרימי המזומנים או בשווי ההוגן, שניתן לייחס לסיכונים ספציפיים שאינם סיכונים מטבע חוץ.

יעוד קבוצות פריטים כפריטים מגודרים

83. נכסים דומים או התחייבויות דומות יקובצו ויגודרו כקבוצה רק אם הנכסים הבודדים או ההתחייבויות הבודדות בקבוצה חולקים את החשיפה לסיכון שמיועד כמגודר. בנוסף לכך, השינוי בשווי הוגן, שניתן לייחס לסיכון המגודר לגבי כל פריט בודד בקבוצה, חזוי להיות יחסי בקירוב לשינוי הכולל בשווי ההוגן, שניתן לייחס לסיכון המגודר של קבוצת הפריטים.

84. משום שישות מעריכה אפקטיביות גידור על ידי השוואת השינוי בשווי ההוגן או בתזרימי המזומנים של מכשיר מגדר (או קבוצה של מכשירים מגדרים דומים) ושל פריט מגודר (או קבוצה של פריטים מגודרים), השוואת מכשיר מגדר עם סך פוזיציה נטו (לדוגמה, נטו של כל הנכסים בריבית קבועה והתחייבויות בריבית קבועה בעלי מועדי פירעון דומים), ולא עם פריט מגודר ספציפי, אינה כשירה לחשבונאות גידור.

חשבונאות גידור

85. חשבונאות גידור מכירה בהשפעות המקזזות על רווח או הפסד של השינויים בשווי ההוגן של המכשיר המגדר והפריט המגודר.

86. קיימים שלושה סוגים של יחסי גידור:

(א) **גידור שווי הוגן:** גידור החשיפה לשינויים בשווי הוגן של נכס או התחייבות שהוכרה או של התקשרות איתנה שלא הוכרה, או של חלק מזוהה של נכס, התחייבות או התקשרות איתנה כאלה, שניתן לייחסם לסיכון ספציפי ושיכולים להשפיע על רווח או הפסד.

(ב) **גידור תזרים מזומנים:** גידור החשיפה להשתנות של תזרימי מזומנים (i) שניתן לייחס לסיכון ספציפי המיוחס לנכס או התחייבות שהוכרו (כמו חלק או כל תשלומי ריבית עתידיים בגין חוב בריבית משתנה) או לעסקה חזויה שצפויה ברמה גבוהה וכן (ii) שיכולה להשפיע על רווח או הפסד.

(ג) **גידור השקעה נטו בפעילות חוץ** כהגדרתה בתקן חשבונאות בינלאומי 21.

87. ניתן לטפל בגידור סיכון מטבע חוץ של התקשרות איתנה כגידור שווי הוגן או גידור תזרים מזומנים.

88. יחסי גידור כשירים לחשבונאות גידור בהתאם לסעיפים 89-102 אם, ורק אם, כל התנאים הבאים מתקיימים.

(א) במועד יצירת הגידור קיים ייעוד ותיעוד פורמלי של יחסי הגידור ושל מטרת ניהול הסיכונים והאסטרטגיה של הישות לביצוע הגידור. תיעוד זה צריך לכלול זיהוי המכשיר המגדר, הפריט או העסקה המגודרים, מהות הסיכון המגודר והאופן בו הישות תבחן את אפקטיביות המכשיר המגדר בקיזוז החשיפה לשינויים בשווי ההוגן או בתזרימי המזומנים של הפריט המגודר, שניתן לייחס לסיכון המגודר.

(ב) הגידור חזוי להיות בעל אפקטיביות גבוהה (highly effective) (ראה סעיפים 105-113א לנספח א) בהשגת שינויים מקזזים בשווי הוגן או בתזרימי מזומנים, שניתן לייחס לסיכון המגודר, באופן עקבי לאסטרטגית ניהול הסיכונים המקורית שתועדה בהתייחס לאותם יחסי הגידור.

(ג) לגבי גידורי תזרימי מזומנים, עסקה חזויה המהווה נושא לגידור צריכה להיות צפויה ברמה גבוהה וחייבת להציג חשיפה לשינויים בתזרימי מזומנים שיכולים בסופו של דבר להשפיע על רווח או הפסד.

(ד) אפקטיביות הגידור ניתנת למדידה באופן מהימן, כלומר השווי ההוגן או תזרימי המזומנים של הפריט המגודר, שניתן לייחס לסיכון המגודר, והשווי ההוגן של המכשיר המגודר ניתנים למדידה באופן מהימן (ראה סעיפים 46 ו-47 וסעיפים 80 ו-81 לנספח א לצורך הנחיה לקביעת שווי הוגן).

(ה) הגידור נבחן על בסיס מתמשך ונקבע בפועל שהוא בעל אפקטיביות גבוהה במהלך תקופות הדיווח הכספי שאליהן יועד הגידור.

גידורי שווי הוגן

89. אם גידור שווי הוגן מקיים את התנאים בסעיף 88 במהלך התקופה, יש לטפל בו כדלהלן:

(א) הרווח או ההפסד בגין מדידה מחדש של המכשיר המגודר בשווי הוגן (לגבי מכשיר מגודר שהוא נגזר) או של רכיב מטבע החוץ המהווה חלק מערכו בספרים של המכשיר המגודר, אשר נמדד בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 21 (לגבי מכשיר מגודר לא-נגזר), יוכר ברווח או הפסד; וכן

(ב) הרווח או ההפסד בגין הפריט המגודר, שניתן לייחס לסיכון המגודר, יתאים את ערכו בספרים של הפריט המגודר ויוכר ברווח או הפסד. טיפול זה חל כאשר הפריט המגודר, אלמלא הגידור, נמדד בעלות. הכרה ברווח או בהפסד, שניתן לייחס לסיכון המגודר, ברווח או הפסד מיושמת אם הפריט המגודר הוא נכס פיננסי זמין למכירה.

89א. לגבי גידור שווי הוגן של החשיפה לשיעור ריבית של חלק מתיק נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות (ורק בגידור כזה), הדרישה בסעיף 89(ב) עשויה להתקיים על ידי הצגת הרווח או ההפסד, שניתן לייחס לפריט המגודר, באחת מהדרכים הבאות:

(א) כפריט הכלול בסעיף (line item) יחיד במסגרת הנכסים, לגבי תקופות קביעת מחיר מחדש, שבהן הפריט המגודר מהווה נכס; או

(ב) כפריט הכלול בסעיף (line item) יחיד במסגרת ההתחייבויות, לגבי תקופות קביעת מחיר מחדש, שבהן הפריט המגודר מהווה התחייבות.

הסעיפים (line items), המוזכרים ב- (א) ו- (ב) לעיל, יוצגו בסמוך לנכסים פיננסיים או להתחייבויות פיננסיות. סכומים הכלולים בסעיפים אלה יוסרו מהדוח על המצב הכספי כאשר נגרעים הנכסים או ההתחייבויות, שאליהם הם מתייחסים.

90. אם רק סיכונים ספציפיים, שניתן לייחס לפריט מגודר מגודרים, שינויים שהוכרו בשווי ההוגן של הפריט המגודר, שאינם קשורים לסיכון המגודר, מוכרים כמפורט בסעיף 55.

91. ישות תפסיק, מכאן ולהבא, את חשבונאות הגידור שנקבעה בסעיף 89, אם:

(א) המכשיר המגודר פוקע או נמכר, מבוטל או ממומש (לצורך זה, החלפה או גלגול (rollover) של מכשיר מגודר למכשיר מגודר אחר אינם מהווים פקיעה או ביטול, אם החלפה או גלגול כאלה מהווים חלק מאסטרטגית הגידור המתועדת של הישות);

(ב) הגידור אינו מקיים עוד את הקריטריונים לחשבונאות הגידור שבסעיף 88; או

(ג) הישות מבטלת את היעוד.

92. תיאום כלשהו, הנובע מסעיף 89(ב), לערכו בספרים של מכשיר פיננסי מגודר, שלגביו נעשה שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית (או, במקרה של גידור סיכון שיעור ריבית של תיק, לפריט הכלול בסעיף (line item) בדוח על המצב הכספי כמתואר בסעיף 89א), יופחת (shall be amortized) לרווח או הפסד. ההפחתה עשויה להתחיל מהמועד בו התיאום קיים ויש להתחיל בהפחתה לא יאוחר מהמועד שבו הפריט המגודר מפסיק להיות מותאם לשינויים בשווי ההוגן, שניתן לייחס לסיכון המגודר. התיאום מבוסס על חישוב מחדש של שיעור הריבית האפקטיבי במועד התחלת ההפחתה. אולם, אם, במקרה של גידור שווי הוגן של חשיפת שיעור הריבית של תיק נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות (ורק בגידור כזה), אין זה מעשי להפחית תוך שימוש בשיעור ריבית אפקטיבי שחושב מחדש, התיאום יופחת תוך שימוש בשיטת הקו הישר. התיאום יופחת במלואו עד מועד הפירעון של המכשיר הפיננסי או, במקרה של גידור סיכון שיעור ריבית של תיק, עד לתום התקופה הרלוונטית לקביעת מחיר מחדש.

93. כאשר התקשרות איתנה, שלא הוכרה, מיועדת כפריט מגודר, השינוי המצטבר העוקב בשווייה ההוגן של ההתקשרות האיתנה, שניתן לייחס לסיכון המגודר, מוכר כנכס או התחייבות כאשר הרווח או ההפסד המקבילים מוכרים ברווח או הפסד (ראה סעיף 89(ב)). גם השינויים בשווי ההוגן של המכשיר המגדיר מוכרים ברווח או הפסד.

94. כאשר ישות מתקשרת בהתקשרות איתנה לרכישת נכס או נטילת התחייבות, שמהווה פריט מגודר בגידור שווי הוגן, הערך בספרים הראשוני של הנכס או ההתחייבות, שנובעים מקיום ההתקשרות האיתנה על ידי הישות, מותאם על מנת לכלול את השינוי המצטבר בשווייה ההוגן של ההתקשרות האיתנה, שניתן לייחס לסיכון המגודר, שהוכרה בדוח על המצב הכספי.

גידורי תזרים מזומנים

95. אם גידור תזרים מזומנים מקיים את התנאים בסעיף 88 במהלך התקופה, יש לטפל בו כדלהלן:

(א) החלק של הרווח או ההפסד בגין המכשיר המגודר, שנקבע כגידור אפקטיבי (ראה סעיף 88), יוכר ברווח כולל אחר; וכן

(ב) החלק הלא אפקטיבי של הרווח או ההפסד בגין המכשיר המגודר יוכר ברווח או הפסד.

96. ליתר פירוט, גידור תזרים מזומנים מטופל כדלהלן:

(א) הרכיב הנפרד של ההון, המיוחס לפריט המגודר, מותאם לסכום הנמוך מבין (בסכומים מוחלטים):

(i) הרווח או ההפסד המצטברים בגין המכשיר המגודר ממועד יצירת הגידור; לבין

(ii) השינוי המצטבר בשווי הוגן (ערך נוכחי) של תזרימי המזומנים העתידיים החזויים מהפריט המגודר ממועד יצירת הגידור;

(ב) רווח או הפסד כלשהם שנותרו בגין המכשיר המגודר או בגין הרכיב המיועד שלו (שאינו מהווה גידור אפקטיבי) מוכרים ברווח או הפסד; וכן

(ג) אם אסטרטגיית ניהול סיכונים מתועדת של ישות לגבי יחס גידור מסוים מחריגה מהערכת אפקטיביות הגידור רכיב ספציפי של הרווח או ההפסד או של תזרימי המזומנים הרלוונטיים בגין המכשיר המגדר (ראה סעיפים 74, 75 ו- 88(א)), הרכיב המוחרג של הרווח או ההפסד מוכר בהתאם לסעיף 55.

97. אם גידור עסקה חזויה גורם, לאחר מכן להכרה בנכס פיננסי או בהתחייבות פיננסית, הרווחים או ההפסדים המיוחסים אליהם, שהוכרו ברווח כולל אחר בהתאם לסעיף 95, יסווג מחדש מההון לרווח או הפסד כתיאום בגין סיווג מחדש (ראה תקן חשבונאות בינלאומי 1 (כפי שעודכן בשנת 2007) באותה תקופה או תקופות שבמהלכן תזרימי המזומנים החזויים שגודרו משפיעים על רווח או הפסד (כגון, בתקופות בהן הכנסת מימון או הוצאת מימון מוכרת). אולם, אם ישות חוזה שכל ההפסד, שהוכר ברווח כולל אחר, או חלקו לא יושב בתקופה עתידית אחת או יותר, עליה לסווג מחדש לרווח או הפסד כתיאום בגין סיווג מחדש את הסכום שאינו חזוי להיות מושב.

98. אם גידור עסקה חזויה גורם, לאחר מכן להכרה בנכס לא פיננסי או בהתחייבות לא פיננסית, או אם עסקה חזויה של נכס לא פיננסי או התחייבות לא פיננסית הופכת להתקשרות איתנה שלגביה מיושמת חשבונאות גידור שווי הוגן, אזי הישות תאמץ את (א) או (ב) להלן:

(א) היא מסווגת מחדש את הרווחים או ההפסדים המיוחסים, שהוכרו ברווח כולל אחר בהתאם לסעיף 95, לרווח או הפסד כתיאום בגין סיווג מחדש (ראה תקן חשבונאות בינלאומי 1 (כפי שעודכן בשנת 2007)) באותה תקופה או תקופות שבמהלכן הנכס שנרכש או ההתחייבות שניטלה משפיעים על רווח או הפסד (כגון, בתקופות בהן הוצאת פחת או עלות המכירות מוכרות). אולם, אם ישות חוזה שכל ההפסד, שהוכר ברווח כולל אחר, או חלקו לא יושב בתקופה עתידית אחת או יותר, עליה לסווג מחדש מההון לרווח או הפסד כתיאום בגין סיווג מחדש את הסכום שאינו חזוי להיות מושב.

(ב) היא מסירה את הרווחים או ההפסדים המיוחסים, שהוכרו ברווח כולל אחר בהתאם לסעיף 95, וכוללת אותם בעלות הראשונית או בערך בספרים אחר של הנכס או ההתחייבות.

99. ישות צריכה לאמץ את (א) או (ב) שבסעיף 98 כמדיניות חשבונאית שלה וליישמה בעקביות לגבי כל הגידורים שאליהם מתייחס סעיף 98.

100. לגבי גידורי תזרים מזומנים שאינם מכוסים על ידי סעיפים 97 ו-98, סכומים שהוכרו ברווח כולל אחר, יסווגו מחדש מההון לרווח או הפסד כתיאום בגין סיווג מחדש (ראה תקן חשבונאות בינלאומי 1 (כפי שעודכן בשנת 2007)) באותה תקופה או תקופות שבמהלכן תזרימי המזומנים החזויים שגודרו משפיעים על רווח או הפסד (כגון, כאשר מתרחשת מכירה חזויה).

101. בכל אחת מהנסיבות הבאות הבאים ישות צריכה להפסיק, מכאן ולהבא, את חשבונאות הגידור שנקבעה בסעיפים 95-100:

(א) המכשיר המגדר פוקע או נמכר, מבוטל או ממומש (לצורך זה, החלפה או גלגול של מכשיר מגדר למכשיר מגדר אחר אינם מהווים פקיעה או ביטול, אם החלפה או גלגול כאלה מהווים חלק מאסטרטגית הגידור המתועדת של הישות). במקרה זה, הרווח או ההפסד המצטבר בגין המכשיר המגדר שהוכרו ברווח כולל אחר מהתקופה בה הגידור היה אפקטיבי (ראה סעיף 95(א)) יישארו מוכרים בנפרד בהון עד שתתרחש העסקה החזויה. כאשר מתרחשת העסקה, חלים סעיפים 97, 98 או 100.

(ב) הגידור אינו מקיים עוד את הקריטריונים לחשבונאות גידור שבסעיף 88. במקרה זה, הרווח או ההפסד המצטבר בגין המכשיר המגדר שהוכרו ברווח כולל אחר מהתקופה בה הגידור היה אפקטיבי (ראה סעיף 95(א)) יישארו מוכרים בנפרד בהון עד שתתרחש העסקה החזויה. כאשר מתרחשת העסקה, חלים סעיפים 97, 98 או 100.

(ג) העסקה החזויה אינה חזויה עוד להתרחש, במקרה זה הרווח או ההפסד המצטבר בגין המכשיר המגדר שהוכרו ברווח כולל אחר מהתקופה בה הגידור היה אפקטיבי (ראה סעיף 95(א)) יסווגו מחדש מההון לרווח או הפסד כתיאום בגין סיווג מחדש. עסקה חזויה שאינה צפויה עוד ברמה גבוהה (ראה סעיף 88(ג)) עשויה עדיין להיות חזויה להתרחש.

(ד) הישות מבטלת את היעוד. לגבי גידורים של עסקה חזויה, הרווח או ההפסד המצטבר בגין המכשיר המגדר שהוכרו ברווח כולל אחר מהתקופה בה הגידור היה אפקטיבי (ראה סעיף 95(א)) יישארו מוכרים בנפרד בהון עד שתתרחש העסקה החזויה או שהיא אינה חזויה עוד להתרחש. כאשר מתרחשת העסקה, חלים סעיפים 97, 98 או 100. אם העסקה אינה חזויה עוד להתרחש, הרווח או ההפסד המצטבר, שהוכרו ברווח הכולל האחר, יסווגו מחדש מההון לרווח או הפסד כתיאום בגין סיווג מחדש.

גידורי השקעה נטו

102. גידורי השקעה נטו בפעילות חוץ, כולל גידור פריט כספי, שמטופל כחלק מההשקעה נטו (ראה תקן חשבונאות בינלאומי 21), יטופלו בדומה לגידורי תזרים מזומנים:

(א) החלק של הרווח או ההפסד בגין המכשיר המגדר, שנקבע כגידור אפקטיבי (ראה סעיף 88), יוכר ברווח כולל אחר; וכן

(ב) החלק הלא אפקטיבי יוכר ברווח או הפסד.

הרווח או ההפסד בגין המכשיר המגדר, המתייחסים לחלק האפקטיבי של הגידור שהוכרו ברווח כולל אחר, יסווגו מחדש מההון לרווח או הפסד כתיאום בגין סיווג מחדש (ראה תקן חשבונאות בינלאומי 1 (כפי שעודכן בשנת 2007)) בהתאם לסעיפים 48-49 לתקן חשבונאות בינלאומי 21 בעת מימוש או מימוש חלקי של פעילות החוץ.

מועד תחילה והוראות מעבר

103. ישות תיישם תקן זה (כולל התיקונים שפורסמו במרס 2004) לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר, 2005 או לאחריו. יישום מוקדם של התקן מותר. ישות לא תיישם תקן זה (כולל התיקונים שפורסמו במרס 2004) לתקופות שנתיות המתחילות לפני 1 בינואר 2005, אלא אם היא מיישמת גם את תקן חשבונאות בינלאומי 32 (שפורסם בדצמבר 2003). אם ישות מיישמת תקן זה לתקופה המתחילה לפני 1 בינואר, 2005, עליה לתת גילוי לעובדה זו.

103א. ישות תיישם את התיקון בסעיף 2(י) לתקופות שנתיות המתחילות ביום 31 בינואר, 2006 או לאחריו. אם ישות מיישמת את פרשנות מספר 5 של הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי, זכויות בקרן למימון מחויבויות לפירוק, לשחזור ולשיקום סביבתי (IFRIC 5) לתקופה מוקדמת יותר, יש ליישם תיקון זה לאותה תקופה.

103ב. חוזי ערבות פיננסית (תיקונים לתקן חשבונאות בינלאומי 39 ולתקן דיווח כספי בינלאומי 4), שפורסם באוגוסט 2005, תיקן את סעיפים 2(ה) ו- (ח), 4, 47 ו- 4א, הוסיף את סעיף 4א, הוסיף הגדרה חדשה של חוזי ערבות פיננסית בסעיף 9, ומחק את סעיף 3. ישות תיישם תיקונים אלה לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2006 או לאחריו. יישום מוקדם מומלץ. אם ישות מיישמת תיקונים אלה לגבי תקופה מוקדמת יותר, עליה לתת גילוי לעובדה זו.

זו וליישם בו זמנית את התיקונים הקשורים לתקן חשבונאות בינלאומי 32* ולתקן דיווח כספי בינלאומי 4.

103ג. תקן חשבונאות בינלאומי 1 (כפי שעודכן בשנת 2007) תיקן את המינוחים, אשר משמשים בכל תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים. בנוסף, תקן חשבונאות בינלאומי 1 תיקן את סעיפים 26, 27, 34, 54, 55, 57, 67, 68, 95(א), 97, 98, 100, 102, 105, 108, 144, 4א(ד)(i), 56א, 67א, 83א, ו- 99א. ישות תיישם תיקונים אלה לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2009 או לאחריו. אם ישות מיישמת את תקן חשבונאות בינלאומי 1 (מעודכן 2007) לתקופה מוקדמת יותר, תיקונים אלה ייושמו לתקופה מוקדמת זו.

103ד. תקן דיווח כספי בינלאומי 3 (כפי שעודכן בשנת 2008) ביטל את סעיף 2(ו). ישות תיישם תיקון זה לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 ביולי 2009 או לאחריו. אם ישות מיישמת את תקן דיווח כספי בינלאומי 3 (מעודכן 2008) לתקופה מוקדמת יותר, התיקון ייושם לתקופה מוקדמת זו.

103ה. תקן חשבונאות בינלאומי 27 (כפי שתוקן בשנת 2008) תיקן את סעיף 102. ישות תיישם תיקון זה לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 ביולי 2009 או לאחריו. אם ישות מיישמת את תקן חשבונאות בינלאומי 27 (מתוקן 2008) לתקופה מוקדמת יותר, התיקון ייושם לתקופה מוקדמת זו.

103ו. ישות תיישם את התיקון לסעיף 2 לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2009 או לאחריו. אם ישות מיישמת *מכשירים פיננסיים בני מכר ומחויבויות הנובעות בפירוק* (תיקונים לתקן חשבונאות בינלאומי 32 ותקן חשבונאות בינלאומי 1), אשר פורסמו בפברואר 2008, לתקופה מוקדמת יותר, התיקון לסעיף 2 ייושם לתקופה מוקדמת זו.

103ז. ישות תיישם את סעיפים 99א, 99ב, 99ה, 110א ו- 110ב למפרע לתקופות השנתיות המתחילות ביום 1 ביולי 2009 או לאחריו, בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 8 *מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים וטעויות*. יישום מוקדם מותר. אם ישות מיישמת את *פריטים מגודלים כשירים* (תיקון לתקן חשבונאות בינלאומי 39) לתקופות המתחילות לפני 1 ביולי 2009, עליה לתת גילוי לעובדה זו.

* כאשר ישות מיישמת את תקן דיווח כספי בינלאומי 7, ההפניה לתקן חשבונאות בינלאומי 32 מוחלפת על ידי הפנייה לתקן דיווח כספי בינלאומי 7.

103ח. סיווג מחדש של נכסים פיננסיים (תיקונים לתקן חשבונאות בינלאומי 39 ולתקן דיווח כספי בינלאומי 7), שפורסם באוקטובר 2008, תיקן את סעיף 50 וסעיף 8 להנחיות היישום, וכן הוסיף את סעיפים 150-ב-150. ישות תיישם תיקונים אלה ביום 1 ביולי 2008 או לאחריו. ישות לא תסווג מחדש נכס פיננסי בהתאם לסעיפים 150,ב-150, 50 או 50 לפני 1 ביולי 2008. כל סיווג מחדש של נכס פיננסי שבוצע ביום 1 בנובמבר 2008 או לאחריו ייכנס לתוקף רק מהמועד שבו בוצע הסיווג מחדש. כל סיווג מחדש של נכס פיננסי בהתאם לסעיף 150,ב-150 או 50 לא ייושם למפרע לפני 1 ביולי 2008.

103ט. סיווג מחדש של נכסים פיננסיים (תיקונים לתקן חשבונאות בינלאומי 39 ולתקן דיווח כספי בינלאומי 7), שפורסם בנובמבר 2008, תיקן את סעיף 103ח. ישות תאמץ תיקונים אלו בתאריך 1 ביולי 2008 או אחריו.

103י. ישות תיישם את סעיף 12, כפי שתוקן על ידי נגזרים משובצים (תיקונים לפרשנות מספר 9 של הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי ותקן חשבונאות בינלאומי 39), שפורסם בחודש מרס 2009 לתקופות שנתיות המסתיימות ביום 30 ביוני 2009 או לאחריו.

103יא. שיפורים לתקני דיווח כספי בינלאומיים שפורסם בחודש אפריל 2009 תיקן את סעיפים 2(ז), 97, 100 ו-30א(ז). ישות תיישם את התיקונים לסעיפים 2(ז), 97 ו-100 באופן של מכאן ולהבא לכל החוזים שטרם פקעו לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2010 או לאחריו. ישות תיישם את התיקון לסעיף 30א(ז) לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2010 או לאחריו. יישום מוקדם מותר. אם ישות מיישמת את התיקון לתקופה מוקדמת יותר, עליה לתת גילוי לעובדה זו.

104. יש ליישם את התקן למפרע, למעט האמור בסעיפים 105-108. יתרת הפתיחה של העודפים לתקופה המוקדמת ביותר המוצגת וכל סכומי ההשוואה האחרים, יותאמו כאילו תקן זה יושם מאז ומעולם, אלא אם הצגה מחדש של המידע אינה מעשית. אם הצגה מחדש אינה מעשית, הישות תיתן גילוי לעובדה זו ותציין את המידה שבה המידע הוצג מחדש.

105. כאשר תקן זה מיושם לראשונה, לישות מותר לסווג כזמין למכירה נכס פיננסי, שהוכר בעבר. לגבי כל נכס פיננסי כזה, הישות תכיר בכל השינויים המצטברים בשווי הוגן כרכיב נפרד בהון עד לגריעה או ירידת ערך לאחר מכן, אז יהיה על הישות לסווג מחדש את הרווח או ההפסד המצטברים מההון לרווח או הפסד כתיאום בגין סיווג מחדש (ראה תקן חשבונאות בינלאומי 1 (מעודכן 2007)). הישות צריכה גם :

(א) להציג מחדש את הנכס הפיננסי, בהתאם לייעוד החדש, בדוחות הכספיים להשוואה; וכן

(ב) לתת גילוי לשווי ההוגן של הנכסים הפיננסיים במועד הייעוד ואת סיווגם וערכם בספרים בדוחות הכספיים הקודמים.

105א. ישות תיישם את סעיפים 11א, 48א, 44ב-4א, 33א ו- 33ב ואת תיקוני שנת 2005 בסעיפים 9, 12, ו- 13 לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2006 או לאחריו. יישום מוקדם מומלץ.

105ב. ישות, המיישמת לראשונה את סעיפים 11א, 48א, 44ב-4א, 33א ו- 33ב ואת תיקוני שנת 2005 בסעיפים 9, 12, ו- 13 לגבי תקופה שנתית שלה המתחילה לפני 1 בינואר, 2006:

(א) רשאית, כאשר סעיפים חדשים ומתוקנים אלה מיושמים לראשונה, לייעד כשווי הוגן דרך רווח או הפסד, נכס פיננסי או התחייבות פיננסית כלשהם שהוכרו בעבר, ושהיו כשירים לייעוד כזה. כאשר התקופה השנתית מתחילה לפני 1 בספטמבר, 2005, לא נדרש להשלים ייעודים כאלה עד ל- 1 בספטמבר, 2005 והם גם יכולים לכלול נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות שהוכרו בין תחילת אותה התקופה השנתית לבין 1 בספטמבר, 2005. למרות האמור בסעיף 91, נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות, המיועדים כשווי הוגן דרך רווח או הפסד בהתאם לסעיף קטן זה, שקודם יועדו כפריטים המגודרים ביחסי חשבונאות גידור שווי הוגן, יופסק היעוד של יחסי גידור אלה באותה עת בה הם מיועדים כשווי הוגן דרך רווח או הפסד.

(ב) תיתן גילוי לשוויים ההוגן של נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות כלשהם, שיועדו בהתאם לסעיף קטן (א), במועד הייעוד ולסיווגם ולערכם בספרים בדוחות הכספיים הקודמים.

(ג) תפסיק את הייעוד של נכס פיננסי או התחייבות פיננסית כלשהם, שקודם יועדו כשווי הוגן דרך רווח או הפסד, אם הם אינם כשירים לייעוד כזה בהתאם לסעיפים חדשים או מתוקנים אלה. כאשר נכס פיננסי או התחייבות פיננסית יימדדו בעלות מופחתת לאחר הפסקת הייעוד, מועד הפסקת הייעוד נחשב למועד ההכרה לראשונה.

(ד) תיתן גילוי לשוויים ההוגן של נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות כלשהם, שייעודם הופסק בהתאם לסעיף קטן (ג) במועד הפסקת הייעוד וסיווגיהם החדשים.

105ג. ישות, המיישמת לראשונה את הסעיפים 11א, 48א, 44ב-4א, 33א ו- 33ב ואת תיקוני שנת 2005 בסעיפים 9, 12, ו- 13 לגבי תקופה שנתית שלה המתחילה ביום 1 בינואר, 2006 או לאחריו:

(א) תפסיק את הייעוד של נכס פיננסי או התחייבות פיננסית כלשהם, שקודם יועדו כשווי הוגן דרך רווח או הפסד, רק אם הם אינם כשירים לייעוד כזה בהתאם לסעיפים חדשים או מתוקנים אלה. כאשר נכס פיננסי או התחייבות פיננסית יימדדו בעלות מופחתת לאחר הפסקת הייעוד, מועד הפסקת הייעוד נחשב למועד ההכרה לראשונה.

(ב) לא תייעד כשווי הוגן דרך רווח או הפסד נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות כלשהם שהוכרו בעבר.

(ג) תיתן גילוי לשוויים ההוגן של נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות כלשהם, שייעודם הופסק בהתאם לסעיף קטן (א) במועד הפסקת הייעוד וסיווגיהם החדשים.

105ד. ישות תציג מחדש את דוחותיה הכספיים להשוואה תוך שימוש בייעודים החדשים שבסעיף 105ב או 105ג, בתנאי, שבמקרה של נכס פיננסי, התחייבות פיננסית, או קבוצה של נכסים פיננסיים, התחייבויות פיננסיות או שילוב ביניהם, שיועדו כשווי הוגן דרך רווח או הפסד, פריטים או קבוצות אלה היו מקיימים את הקריטריונים שבסעיף 9(ב)(i), 9(ב)(ii) או 11א בתחילת התקופה להשוואה או, אם נרכשו לאחר תחילת התקופה להשוואה, היו מקיימים את הקריטריונים בסעיף 9(ב)(i), 9(ב)(ii) או 11א במועד ההכרה לראשונה.

106. למעט הטיפול המותר לפי סעיף 107, ישות תיישם את דרישות הגריעה, שבסעיפים 15-37 ובסעיפים 36א-52 לנספח א, מכאן ולהבא. לפיכך, אם ישות גרעה נכסים פיננסיים בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 39 (עדכון 2000), כתוצאה מעסקה שהתרחשה לפני 1 בינואר, 2004 ונכסים אלה לא היו נגרעים בהתאם לתקן זה, אין להכיר בנכסים אלה.

107. למרות האמור בסעיף 106, ישות יכולה ליישם את דרישות הגריעה, שבסעיפים 15-37 ובסעיפים 36א-52 לנספח א, למפרע מהמועד בו בוחרת הישות, בתנאי שהמידע, הנדרש על מנת ליישם את התקן לגבי נכסים והתחייבויות שנגרעו כתוצאה מעסקאות בעבר, התקבל במועד הטיפול החשבונאי הראשוני בעסקאות אלה.

107א. למרות האמור בסעיף 104, ישות יכולה ליישם את הדרישות המופיעות במשפט האחרון בסעיף 76 ואת הסעיף 76א, באחת מהדרכים הבאות:

(א) מכאן ולהבא לגבי עסקאות שנקשרו לאחר 25 באוקטובר, 2002; או

(ב) מכאן ולהבא לגבי עסקאות שנקשרו לאחר 1 בינואר, 2004.

108. ישות לא תתאים את ערכם בספרים של נכסים לא פיננסיים או התחייבויות לא פיננסיות על מנת לנטרל רווחים והפסדים המתייחסים לגידורי תזרים מזומנים, שנכללו בערכם בספרים לפני תחילת שנת הכספים שבה התקן מיושם לראשונה. בתחילת שנת הכספים שבה התקן מיושם לראשונה, סכום כלשהו שהוכר מחוץ לרווח או הפסד (ברוח כולל אחר או ישירות בהון) בגין גידור התקשרות איתנה, שבהתאם לתקן זה מטופלת כגידור שווי הון, יסווג מחדש כנכס או התחייבות, פרט לגידור סיכון מטבע חוץ שממשיך להיות מטופל כגידור תזרים מזומנים.

108א. ישות תיישם את המשפט האחרון בסעיף 80 ואת הסעיפים 99א ו- 99ב, לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2006 או לאחריו. יישום מוקדם מומלץ. אם ישות ייעדה כפריט מגודר עסקה חזויה חיצונית אשר

(א) נקובה במטבע הפעילות של הישות המתקשרת בעסקה,

(ב) יוצרת חשיפה שתהיה לה השפעה על רווח או הפסד מאוחד (כלומר, נקובה במטבע שאינו מטבע ההצגה של הקבוצה), וכן

(ג) הייתה כשירה לחשבונאות גידור, אילו היא לא הייתה נקובה במטבע הפעילות של הישות המתקשרת בעסקה,

הישות יכולה ליישם חשבונאות גידור בדוחות הכספיים המאוחדים בתקופה (או תקופות) לפני מועד היישום של המשפט האחרון בסעיף 80 ושל הסעיפים 99א ו- 99ב.

108ב. ישות לא נדרשת ליישם את סעיף 99ב לגבי מידע השוואתי המתייחס לתקופות לפני יישום המשפט האחרון של סעיף 80 והיישום של סעיף 99א.

108ג. סעיפים 9, 73 וסעיף 8א תוקנו וסעיף 50א התווסף במסגרת שיפורים לתקני דיווח כספי בינלאומיים שפורסם בחודש מאי 2008. סעיף 80 תוקן במסגרת שיפורים לתקני דיווח כספי בינלאומיים שפורסם בחודש אפריל 2009. ישות תיישם תיקונים

אלה לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2009 או לאחריו. ישות תיישם את התיקונים לסעיפים 9 ו-50 א מהמועד שבו היא יישמה את התיקונים משנת 2005, שמתוארים בסעיף 105א ובאותו אופן שבו היא יישמה את התיקונים. יישום מוקדם של כל התיקונים מותר. אם ישות מיישמת את התיקונים לתקופה מוקדמת יותר, עליה לתת גילוי לעובדה זו.

ביטול פרסומים אחרים

109. תקן זה מבטל את תקן חשבונאות בינלאומי 39 מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה שעודכן באוקטובר 2000.

110. תקן זה והנחיות הביצוע הנלוות אליו מבטלים את הנחיות הביצוע שפורסמו על ידי הוועדה להנחיות ביצוע של תקן חשבונאות בינלאומי 39, שהוקמה על ידי הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים (IASB).

הנחיות יישום (Application Guidance)

נספח זה מהווה חלק בלתי נפרד מהתקן

תחולה (סעיפים 2-7)

- א1. חוזים מסוימים דורשים תשלום המבוסס על משתני אקלים, גיאולוגיה או משתנים פיסיים אחרים. (חוזים המבוססים על משתני אקלים לעיתים מכונים "נגזרי מזג אוויר"). אם חוזים אלה אינם בתחולת תקן דיווח כספי בינלאומי 4 חוזי ביטוח, הם בתחולת תקן זה.
- א2. תקן זה אינו משנה את הדרישות המתייחסות לתוכניות הטבות עובד אשר מצייתות לתקן חשבונאות בינלאומי 26 טיפול חשבונאי ודיווח על ידי ישויות המנהלות תוכניות להטבות פרישה ולהסכמי תמלוגים המבוססים על היקף מכירות או הכנסות משירותים, אשר מטופלים בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 18.
- א3. לעיתים, ישות מבצעת השקעה במכשירים הוניים שהונפקו על ידי ישות אחרת, אשר היא רואה בה "השקעה אסטרטגית" עם כוונה למסד או לשמר יחסים תפעוליים ארוכי טווח עם הישות שבה נעשתה ההשקעה. הישות המשקיעה משתמשת בתקן חשבונאות בינלאומי 28 השקעות בחברות כלולות כדי לקבוע אם הטיפול החשבונאי של שיטת השווי המאזני מתאים להשקעה כזו. בדומה, הישות המשקיעה משתמשת בתקן חשבונאות בינלאומי 31 זכויות בעסקאות משותפות כדי לקבוע אם מתאים לנקוט באיחוד יחסי או בשיטת השווי המאזני לגבי השקעה כזו. אם שיטת השווי המאזני והאיחוד היחסי אינן מתאימות, הישות מיישמת תקן זה לגבי השקעה אסטרטגית זו.
- א3א. תקן זה חל על נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות של מבטחים, פרט לזכויות ומחויבויות אשר הוחרגו על ידי סעיף 2(ה), משום שהן נובעות מחוזים שבתחולת תקן דיווח כספי בינלאומי 4.
- א4. חוזי ערבות פיננסית יכולים להיות בעלי צורות משפטיות שונות, כמו ערבות, סוגים מסוימים של מכתבי אשראי, חוזה כשל אשראי או חוזה ביטוח. הטיפול החשבונאי בהם אינו תלוי בצורתם המשפטית. להלן מובאות דוגמאות לטיפול החשבונאי המתאים (ראה סעיף 2(ה)):

(א) למרות שחווה ערבות פיננסית מקיים את ההגדרה של חווה ביטוח בתקן דיווח כספי בינלאומי 4, המנפיק מיישם תקן זה, אם הסיכון המועבר הוא משמעותי. אף על פי כן, אם המנפיק הצהיר במפורש בעבר שהוא רואה בחוזים כאלה חוזי ביטוח והשתמש בטיפול החשבונאי המיושם לחוזי ביטוח, המנפיק יכול לבחור ליישם תקן זה או תקן דיווח כספי בינלאומי 4 לגבי חוזי ערבות פיננסית כאלה. אם מיושם תקן זה, סעיף 43 דורש כי המנפיק יכיר לראשונה בחווה ערבות פיננסית בשווי הוגן. אם חווה הערבות הפיננסית הונפק לצד בלתי קשור בעסקה נפרדת שאינה מושפעת מיחסים מיוחדים בין הצדדים, סביר ששווייה ההוגן במועד ההתקשרות בעסקה יהיה שווה לפרמיה שהתקבלה, אלא אם יש ראיה סותרת. לאחר מכן, אלא אם חווה הערבות הפיננסית יועד במועד ההתקשרות כשווי הוגן דרך רווח או הפסד או אם חלים סעיפים 29-37 ו- 47א-52 (כאשר העברת נכס פיננסי אינה כשירה לגריעה או כאשר חלה גישת המעורבות הנמשכת), המנפיק מודד אותה לפי הגבוה מבין:

(i) הסכום שנקבע בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 37; לבין

(ii) הסכום שהוכר לראשונה בניכוי, כאשר מתאים, הפחתה מצטברת שהוכרה בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 18 (ראה סעיף 47ג).

(ב) ערבויות אשראי מסוימות אינן דורשות, כתנאי מקדמי לתשלום, שהמחזיק יהיה חשוף או שיתהווה לו הפסד כתוצאה מכשל של בעל החוב לבצע תשלומים בגין הנכס המובטח במועד. דוגמה לערבות כזו היא ערבות שדורשת תשלומים בתגובה לשינוי בדירוג אשראי מוגדר או במדד אשראי מוגדר. ערבויות כאלה אינן חוזי ערבות פיננסית, כהגדרתם בתקן זה ואינן חוזי ביטוח, כהגדרתם בתקן דיווח כספי בינלאומי 4. ערבויות כאלה הן נגזרים והמנפיק מיישם תקן זה לגביהן.

(ג) אם חווה ערבות פיננסית הונפק בהקשר למכירת סחורות, המנפיק מיישם את תקן חשבונאות בינלאומי 18 לצורך הקביעה מתי ניתן להכיר בהכנסות מהערבות וממכירת הסחורות.

א4א. מצגים המעידים על כך שמבטח מתייחס לחוזים כחוזי ביטוח ניתן למצוא, בדרך כלל, בהתקשרויות של המנפיק עם לקוחות ועם גופי פיקוח, בחוזים, במסמכים עסקיים ובדוחות כספיים. מעבר לכך, לעיתים קרובות, חוזי ביטוח כפופים לדרישות טיפול

חשבונאי שנבדלות מהדרישות לגבי סוגים אחרים של עסקאות, כמו חוזים המונפקים על ידי בנקים או חברות מסחריות. במקרים כאלה, דוחות כספיים של המנפיק כוללים, בדרך כלל, הצהרה לפיה המנפיק השתמש בדרישות אלה לטיפול החשבונאי.

הגדרות (סעיפים 8 ו-9)

ייעוד כשווי הוגן דרך רווח או הפסד

א4ב. סעיף 9 לתקן מאפשר לישות לייעד נכס פיננסי, התחייבות פיננסית, או קבוצה של מכשירים פיננסיים (נכסים פיננסיים, התחייבויות פיננסיות או שילוב ביניהם) כשווי הוגן דרך רווח או הפסד, בתנאי שתוצאת ייעוד כזה תהיה מידע רלוונטי יותר.

א4ג. ההחלטה של ישות לייעד נכס פיננסי או התחייבות פיננסית כשווי הוגן דרך רווח או הפסד דומה לבחירת מדיניות חשבונאית (למרות שבשונה מבחירת מדיניות חשבונאית, לא נדרש ליישם את הייעוד בעקביות לגבי כל העסקאות הדומות). כאשר לישות יש בחירה כזו, סעיף 14(ב) לתקן חשבונאות בינלאומי 8 מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים וטעויות דורש כי המדיניות שנבחרה תגרום לכך שהדוחות הכספיים יספקו מידע מהימן ורלוונטי יותר לגבי ההשפעות של עסקאות, אירועים או מצבים מסוימים על המצב הכספי, תוצאות הפעולות או תזרימי המזומנים של הישות. במקרה של ייעוד כשווי הוגן דרך רווח או הפסד, סעיף 9 מפרט את שתי הנסיבות בהן תתקיים הדרישה למידע רלוונטי יותר. לפיכך, על מנת לבחור ייעוד כזה בהתאם לסעיף 9, הישות נדרשת להוכיח (to demonstrate) שמתקיימת בה אחת הנסיבות האלה (או את שתיהן).

סעיף 9(ב)(i): ייעוד מבטל או מקטין משמעותית חוסר עקביות במדידה או בהכרה שהיה נוצר אילולא כן.

א4ד. בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 39, מדידה של נכס פיננסי או התחייבות פיננסית וסיווג השינויים שהוכרו בשוויים נקבעים לפי סיווג הפריט והאם הפריט הוא חלק מיחס גידור מיועד. דרישות אלה יכולות ליצור חוסר עקביות במדידה או בהכרה (לעיתים מכונה כ"חוסר הקבלה חשבונאית") כאשר, לדוגמה, בהיעדר ייעוד כשווי הוגן דרך רווח או הפסד, נכס פיננסי היה מסווג כזמין למכירה (כאשר רוב השינויים בשווי הוגן מוכרים ברווח כולל אחר) והתחייבות, שהישות רואה בה כקשורה, הייתה נמדדת בעלות מופחתת (ללא הכרה בשינויים בשווי הוגן). בנסיבות כאלה, ישות יכולה להסיק שדוחותיה הכספיים היו מספקים מידע רלוונטי יותר אם גם הנכס וגם ההתחייבות היו מסווגים כשווי הוגן דרך רווח או הפסד.

א4ה. הדוגמאות הבאות מראות מתי תנאי זה יכול להתקיים. בכל המקרים, ישות יכולה להשתמש בתנאי זה על מנת לייעד נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות כשווי הוגן דרך רווח או הפסד רק אם היא מקיימת את הכלל שנקבע בסעיף 9(ב)(i).

(א) לישות יש התחייבויות שתזרימי המזומנים שלהן מבוססים חוזית על ביצועים של נכסים, שאילולא כן היו מסווגים כזמינים למכירה. לדוגמה, למבטח עשויות להיות התחייבויות הכוללות מאפיין השתתפות לפי שיקול דעת שמשלם הטבות בהתבסס על תשואות מהשקעות שמומשו ו/או שטרם מומשו של קבוצה מוגדרת של נכסי המבטח. אם מדידת התחייבויות אלה משקפת מחירי שוק שוטפים, סיווג הנכסים כשווי הוגן דרך רווח או הפסד, משמעותה ששינויים בשוויים ההוגן של הנכסים הפיננסיים מוכרים ברווח או הפסד באותה תקופה בה מוכרים השינויים המתרחשים בשווי ההתחייבויות.

(ב) לישות יש התחייבויות בהתאם לחוזי ביטוח שמדידתן מבוססת על מידע שוטף (כפי שמותר לפי תקן דיווח כספי בינלאומי 4 חוזי ביטוח, סעיף 24), ונכסים פיננסיים, שהיא רואה בהם כקשורים, שאילולא כן היו מסווגים כזמינים למכירה או נמדדים בעלות מופחתת.

(ג) לישות יש נכסים פיננסיים, התחייבויות פיננסיות או שניהם שחולקים סיכון, כמו סיכון שיעור ריבית, אשר יוצר שינויים נגדיים בשווי הוגן שנוטים לקזז אחד את השני. אולם, רק חלק מהמכשירים היו נמדדים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד (כלומר, נגזרים או מכשירים המסווגים כמוחזקים למסחר). יתכן גם מצב שלא מתקיימות הדרישות לחשבונאות גידור, לדוגמה משום שלא מתקיימות דרישות האפקטיביות שבסעיף 88.

(ד) לישות יש נכסים פיננסיים, התחייבויות פיננסיות או שניהם שחולקים סיכון, כמו סיכון שיעור ריבית, אשר יוצר שינויים נגדיים בשווי הוגן שנוטים לקזז אחד את השני והישות אינה כשירה לחשבונאות גידור משום שאף אחד מהמכשירים אינו נגזר. מעבר לכך, בהיעדר חשבונאות גידור קיים חוסר עקביות משמעותי בהכרה ברווחים והפסדים. לדוגמה:

(i) הישות מימנה תיק נכסים בריבית קבועה, שאילולא כן היו מסווגים כזמינים למכירה, על ידי אגרות חוב בריבית קבועה, שהשינויים בשוויים ההוגן נוטים לקזז אחד את השני. דיווח גם על הנכסים וגם על אגרות החוב כשווי הוגן דרך רווח או הפסד מתקן

את חוסר העקביות, שאילולא כן היה נוצר ממדידת הנכסים בשווי הוגן עם שינויים המוכרים ברווח כולל אחר ואת אגרות החוב בעלות מופחתת.

(ii) הישות מימנה קבוצה מוגדרת של הלוואות על ידי הנפקת אגרות חוב נסחרות, שהשינויים בשוויין ההוגן נוטים לקזז אחד את השני. אם, בנוסף, הישות רוכשת ומוכרת באופן סדיר את אגרות החוב, אך רוכשת ומוכרת את ההלוואות באופן נדיר, אם בכלל, דיווח גם על ההלוואות וגם על אגרות החוב בשווי הוגן דרך רווח או הפסד, מבטל את חוסר העקביות בעיתוי ההכרה ברווחים ובהפסדים, שאילולא כן היה נוצר ממדידת שתיהן בעלות מופחתת והכרה ברווח או בהפסד כל פעם שאגרת חוב נרכשת חזרה.

א4. במקרים כמו אלה שתוארו בסעיף הקודם, על מנת לייעד, בעת הכרה לראשונה, נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות, שאילולא כן לא היו נמדדים כך, כשווי הוגן דרך רווח או הפסד, הייעוד צריך לבטל או להקטין באופן משמעותי את חוסר העקביות במדידה או בהכרה ולספק מידע רלוונטי יותר. מסיבות פרקטיות, הישות אינה נדרשת להתקשר בו זמנית בכל הנכסים וההתחייבויות הגורמים לחוסר העקביות במדידה או בהכרה. מותר שיהיה עיכוב סביר, בתנאי שכל עסקה מיועדת כשווי הוגן דרך רווח או הפסד בעת ההכרה לראשונה בה ובאותה עת עסקאות נותרות כלשהן חזויות להתרחש.

א4. לא יהיה ניתן לקבל ייעוד של חלק בלבד מהנכסים הפיננסיים וההתחייבויות הפיננסיות, הגורמים לחוסר עקביות, כשווי הוגן דרך רווח או הפסד, אם ייעוד זה לא יבטל או יקטין באופן משמעותי את חוסר העקביות ולכן תוצאת פעולה זו לא תהיה מידע רלוונטי יותר. אולם, ניתן לקבל ייעוד של חלק בלבד ממספר נכסים פיננסיים דומים או התחייבויות פיננסיות דומות, אם ייעוד כזה משיג הקטנה משמעותית (ויתכן שהקטנה גבוהה יותר מאשר ייעודים מותרים אחרים) בחוסר העקביות. לדוגמה, נניח כי לישות יש מספר התחייבויות פיננסיות המסתכמות בסך של 100 ש"ח ומספר נכסים פיננסיים דומים המסתכמים בסך של 50 ש"ח, אך נמדדים לפי בסיס שונה. הישות יכולה להקטין באופן משמעותי את חוסר העקביות במדידה על ידי ייעוד, בעת הכרה לראשונה, של כל הנכסים ורק חלק מההתחייבויות (לדוגמה, התחייבויות ספציפיות עם סך מצטבר של 45 ש"ח) כשווי הוגן דרך רווח או הפסד. אולם, משום שניתן ליישם את הייעוד כשווי הוגן דרך רווח או הפסד רק לגבי המכשיר הפיננסי בכללותו, הישות בדוגמה זו חייבת לייעד התחייבות אחת או יותר בשלמותה (או בשלמותן). היא לא יכולה לייעד רכיב של התחייבות (לדוגמה, שינוי שווי שניתן לייחס רק לסיכון אחד,

כמו שינויים בשיעור ריבית עוגן (benchmark interest rate) או חלק יחסי (כלומר, אחוז) של ההתחייבות.

סעיף 9(ב)(ii): קבוצה של נכסים פיננסיים, התחייבויות פיננסיות או שניהם מנוהלת וביצועיה מוערכים על בסיס שווי הוגן, בהתאם לאסטרטגיה מתועדת של ניהול סיכונים או השקעה

א4ח. ישות עשויה לנהל ולהעריך את הביצועים של קבוצה של נכסים פיננסיים, התחייבויות פיננסיות או שניהם באופן כזה שהתוצאה של מדידת אותה קבוצה בשווי הוגן דרך רווח או הפסד תהיה מידע רלוונטי יותר. הדגש במקרה זה הוא על האופן בו הישות מנהלת ומעריכה ביצועים, ולא על מהות המכשירים הפיננסיים שלה.

א4ט. הדוגמאות הבאות מראות מתי מתקיים תנאי זה. בכל המקרים, ישות יכולה להשתמש בתנאי זה על מנת לייעד נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות כשווי הוגן דרך רווח או הפסד רק אם היא מקיימת את הכלל שנקבע בסעיף 9(ב)(ii).

(א) הישות היא קרן הון סיכון, קרן נאמנות, נאמנות המורכבת מיחידות או ישות דומה שהעסק שלה הוא השקעה בנכסים פיננסיים במטרה להרוויח מתשואתם הכוללת בצורה של ריבית או דיבידנדים ושינויים בשווי הוגן. תקן חשבונאות בינלאומי 28 ותקן חשבונאות בינלאומי 31 מאפשרים להוציא מתחולתם השקעות כאלה בתנאי שהן נמדדות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד. ישות יכולה ליישם את אותה המדיניות החשבונאית לגבי השקעות אחרות המנוהלות על בסיס תשואה כוללת, אך שהשפעתה עליהן אינה מספקת לכך שהן יהיו בתחולה של תקן חשבונאות בינלאומי 28 או תקן חשבונאות בינלאומי 31.

(ב) לישות יש נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות שחולקים סיכון אחד או יותר וסיכונים אלה מנוהלים ומוערכים על בסיס שווי הוגן בהתאם למדיניות מתועדת לניהול נכסים והתחייבויות. דוגמה לכך יכולה להיות ישות שהנפיקה "מוצרים מובנים" (structured products), הכוללים נגזרים משובצים מרובים ומנהלת את הסיכונים הנוצרים על בסיס שווי הוגן באמצעות שילוב של מכשירים פיננסיים נגזרים ולא-נגזרים. דוגמה דומה יכולה להיות ישות שיוצרת הלוואות בריבית קבועה ומנהלת את סיכון שיעור ריבית העוגן הנוצר באמצעות שילוב של מכשירים פיננסיים נגזרים ולא-נגזרים.

(ג) הישות היא מבטח שמחזיק בתיק נכסים פיננסיים, מנהל את התיק באופן שימקסם את תשואתו הכוללת (כלומר, ריבית או דיבידנדים ושינויים בשווי הון), ומעריך את ביצועיו לפי אותו בסיס. התיק עשוי להיות מוחזק על מנת לגבות התחייבויות ספציפיות, הון או שניהם. אם התיק מוחזק על מנת לגבות התחייבויות ספציפיות, ניתן לקיים את התנאי שבסעיף 9(ב)(ii) לגבי הנכסים ללא חשיבות לעובדה אם המבטח גם מנהל ומעריך את ההתחייבויות לפי אותו בסיס. ניתן לקיים את התנאי שבסעיף 9(ב)(ii) כאשר מטרת המבטח היא למקסם את התשואה הכוללת של הנכסים על פני התקופה הארוכה יותר, אפילו אם הסכומים המשולמים למחזיקים בחוזים משתתפים תלויים בגורמים אחרים, כמו סכום הרווחים שמומשו בתקופה קצרה יותר (לדוגמה, שנה) או תלויים בשיקול דעתו של המבטח.

4א. כפי שצוין לעיל, תנאי זה נסמך על האופן בו הישות מנהלת ומעריכה ביצועים של קבוצת המכשירים הפיננסיים הנבחנים. לפיכך, (בהתאם לדרישת הייעוד בעת הכרה לראשונה) ישות שמייצגת נכסים פיננסיים כשווי הון דרך רווח או הפסד על בסיס תנאי זה, צריכה לייצג כך את כל המכשירים הפיננסיים הכשירים שמנוהלים ומוערכים יחד.

4א. תיעוד אסטרטגית הישות אינו נדרש להיות נרחב, אך צריך להיות מספק על מנת להוכיח ציות לדרישות סעיף 9(ב)(ii). תיעוד כזה אינו נדרש לגבי כל פריט בודד, אלא יכול להיות על בסיס תיק. לדוגמה, אם מערכת ניהול ביצועים של מחלקה - כפי שאושרה על ידי אנשי מפתח ניהוליים של הישות - מוכיח באופן ברור שביצועיה מוערכים על בסיס תשואה כוללת, לא נדרש שום תיעוד נוסף על מנת להוכיח ציות לדרישות סעיף 9(ב)(ii).

שיעור ריבית אפקטיבי

5א. במקרים מסוימים, נכסים פיננסיים נרכשים בניכיון עמוק שמשקף הפסדי אשראי שהתהוו. ישויות כוללות הפסדי אשראי שהתהוו כאלה באומדן תזרימי המזומנים כאשר הן מחשבות את שיעור הריבית האפקטיבי.

6א. כאשר מיישמים את שיטת הריבית האפקטיבית, ישות, בדרך כלל, מפחיתה עמלות, נקודות (points) ששולמו או שהתקבלו, עלויות עסקה וכל הפרמיות או הניכיונות האחרים שנכללו בחישוב שיעור הריבית האפקטיבי, במשך אורך החיים החזוי של המכשיר. אולם, משתמשים בתקופה קצרה יותר אם זו התקופה אליה מתייחסות העמלות, הנקודות ששולמו או שהתקבלו, עלויות העסקה, הפרמיות או הניכיונות. זה יהיה המצב כאשר מחיר המשתנה, אליו מתייחסות העמלות, הנקודות ששולמו או

שהתקבלו, עלויות העסקה, הפרמיות או הניכיונות, נקבע מחדש לפי שיעורי שוק לפני מועד הפירעון החזוי של המכשיר. במקרה כזה, תקופת ההפחתה המתאימה היא התקופה עד למועד הקרוב של קביעת מחיר מחדש כזה. לדוגמה, אם פרמיה או ניכיון על מכשיר בריבית משתנה משקפים ריבית שנצברה על המכשיר ממועד תשלום הריבית האחרון, או משקפים שינויים בשיעורי ריבית שוק ממועד התאמת שיעור הריבית המשתנה לשיעורי שוק, הפרמיה או הניכיון יופחתו עד למועד הבא בו מבוצעת התאמה של הריבית המשתנה לשיעורי השוק. זה משום שהפרמיה או הניכיון מתייחסים לתקופה עד למועד הבא של התאמת הריבית, מפני שבאותו מועד המשתנה שאליו מתייחסים הפרמיה או הניכיון (משמע, שיעור ריבית) מותאם לשיעורי שוק. אולם, אם הפרמיה או הניכיון נובעים משינוי בברווז האשראי מעבר לריבית המשתנה שהוגדרה במכשיר, או נובעים משינויים במשתנים אחרים שאינם מותאמים לשיעורי השוק, הפרמיה או הניכיון מופחתים במשך אורך החיים החזוי של המכשיר.

7א. לגבי נכסים פיננסיים בריבית משתנה והתחייבויות פיננסיות בריבית משתנה, אמידה מחדש תקופתית של תזרימי מזומנים, על מנת לשקף תנודות בשיעורי ריבית שוק, משנה את שיעור הריבית האפקטיבי. אם נכס פיננסי בריבית משתנה או התחייבות פיננסית בריבית משתנה מוכרים לראשונה בסכום השווה לקרן שתתקבל או תשולם במועד הפירעון, לאמידה מחדש של תשלומי הריבית העתידיים, בדרך כלל, אין השפעה משמעותית על הערך בספרים של הנכס או ההתחייבות.

8א. אם ישות מעדכנת את האומדנים שלה לגבי תשלומים או תקבולים, הישות תתאים את הערך בספרים של הנכס הפיננסי או של ההתחייבות הפיננסית (או קבוצה של מכשירים פיננסיים) כדי לשקף את תזרימי המזומנים בפועל ואת אומדן תזרימי המזומנים המעודכן. הישות מחשבת מחדש את הערך בספרים באמצעות חישוב הערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים לפי שיעור הריבית האפקטיבי המקורי של המכשיר הפיננסי, או, כאשר רלוונטי, שיעור הריבית האפקטיבי המעודכן, אשר מחושב בהתאם לסעיף 92. התיאום מוכר ברווח או הפסד כהכנסה או כהוצאה. אם נכס פיננסי מסווג מחדש בהתאם לסעיף 50ב, 50ד או 50ה, ולאחר מכן הישות מגדילה את אומדניה של תקבולי המזומנים העתידיים כתוצאה מיכולת השבה גדולה יותר של תקבולי מזומנים אלה, ההשפעה של הגדלה זו תוכר כתיאום לשיעור הריבית האפקטיבי החל ממועד השינוי באומדן ולא כתיאום לערך בספרים של הנכס במועד השינוי באומדן.

נגזרים

א.9. דוגמאות אופייניות לנגזרים הן חוזי אקדמה ועסקאות עתידיות, חוזי החלפה וחוזי אופציה. לנגזר יש בדרך כלל סכום נקוב (notional amount), שהוא סכום מטבע, מספר מניות, מספר יחידות משקל או נפח או יחידות אחרות שהוגדרו בחוזה. אולם, מכשיר נגזר אינו דורש מהמחזיק או מהכותב להשקיע או לקבל את הסכום הנקוב בעת ההתקשרות בחוזה. לחלופין, נגזר יכול לדרוש תשלום קבוע או תשלום סכום, שיכול להשתנות (אך לא באופן יחסי לשינוי בבסיס) כתוצאה מאירוע עתידי מסוים, שאינו קשור לסכום הנקוב. לדוגמה, חוזה יכול לדרוש תשלום קבוע של 1,000 ש"ח אם ריבית ליבור לששה חודשים עולה ב- 100 נקודות בסיס. חוזה כזה הוא נגזר למרות שסכום נקוב אינו מוגדר.

א.10. ההגדרה של נגזר בתקן זה כוללת חוזים שמסולקים ברוטו על ידי מסירת פריט הבסיס (לדוגמה, חוזה אקדמה לרכוש מכשיר חוב בריבית קבועה). לישות יכול להיות חוזה לרכוש או למכור פריט לא פיננסי שניתן לסילוק נטו במזומן או באמצעות מכשיר פיננסי אחר או על ידי החלפת מכשירים פיננסיים (לדוגמה, חוזה לרכוש או למכור סחורת יסוד במחיר קבוע במועד עתיד). חוזה כזה נמצא בתחולת תקן זה, אלא אם ההתקשרות בו היתה לשם מסירה של פריט לא פיננסי בהתאם לדרישות הרכישה, המכירה או השימוש החזויים של הישות והוא ממשיך להיות מוחזק למטרות אלה (ראה סעיפים 5-7).

א.11. אחד מהמאפיינים שמגדירים נגזר הוא שנגזר דורש השקעה ראשונית נטו הקטנה מההשקעה שהייתה נדרשת עבור סוגים אחרים של חוזים, שחזוי כי יגיבו באופן דומה לשינויים בגורמי שוק. חוזה אופציה מקיים הגדרה זו משום שהפרמיה היא קטנה מההשקעה שהייתה נדרשת על מנת לקבל את מכשיר הבסיס הפיננסי אליו קשורה האופציה. חוזה החלפת מטבעות, הדורש החלפה ראשונית של מטבעות שונים בעלי שווי הוגן זהה, מקיים את ההגדרה משום שההשקעה הראשונית נטו שווה לאפס.

א.12. רכישה או מכירה בדרך רגילה גורמים להיווצרות מחויבות למחיר קבוע בין מועד קשירת העסקה לבין מועד סליקת העסקה, אשר מקיימת את ההגדרה של נגזר. אולם, בגלל התקופה הקצרה של המחויבות היא אינה מוכרת כמכשיר פיננסי נגזר. לחלופין, תקן זה מספק טיפול חשבונאי מיוחד לחוזים בדרך רגילה כאלה (ראה סעיפים 38 ו-א 53-56).

א.12א. ההגדרה של נגזר מתייחסת למשתנים לא פיננסיים שאינם ספציפיים לצד לחוזה. זה כולל מדד נזקי רעידות אדמה באזור מסוים ומדד טמפרטורה בעיר מסוימת. משתנים לא פיננסיים הספציפיים לצד לחוזה כוללים את ההתרחשות או את אי

ההתרחשות של שריפה שגורמת לנזקים לנכס של צד לחוזה או הורסת אותו. שינוי בשווי ההוגן של נכס לא פיננסי הוא ספציפי לבעלים אם השווי ההוגן משקף לא רק שינויים במחירי שוק של נכסים כאלה (משתנה פיננסי), אלא גם משקף את המצב של הנכס הלא פיננסי הספציפי שמוחזק (משתנה לא פיננסי). לדוגמה, אם ערבות לערך שייר של רכב מסוים חושפת את הערב לסיכון של שינויים במצב הפיזי של הרכב, השינוי בערך השייר הזה הוא ספציפי לבעלים של הרכב.

עלויות עסקה

13א. עלויות עסקה כוללות שכר ועמלות המשולמים לסוכנים (כולל עובדים הפועלים כסוכני מכירות), ליועצים, לברוקרים ולסוחרים, היטלים של גופי פיקוח ושל בורסות לניירות ערך, ומסי העברה ומכסים. עלויות עסקה אינן כוללות פרמיות או ניכיונות על חוב, עלויות מימון או עלויות פנימיות של הנהלה או אחזקה.

נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות המוחזקים למסחר

14א. מסחר, בדרך כלל, משקף קניות ומכירות פעילות ותדירות, ומשתמשים בדרך כלל במכשירים פיננסיים, המוחזקים למסחר, להפקת רווח מתנודות מחיר בטווח הקצר או ממרווחי סחר.

15א. התחייבויות פיננסיות המוחזקות למסחר כוללות:

- (א) התחייבויות נגזרות שאינן מטופלות כמכשירים מגדרים;
 - (ב) מחויבויות למסירת נכסים פיננסיים שהושאלו על ידי מוכר בחסר (משמע, ישות המוכרת נכס פיננסי שהיא שאלה ואינו עדיין בבעלותה);
 - (ג) התחייבויות פיננסיות שהתהוו עם כוונה לרכוש אותן חזרה בטווח הקרוב (לדוגמה, מכשיר חוב מצוטט שהמנפיק יכול לרכוש חזרה בטווח הקרוב, מותנה בשינויים בשווי ההוגן); וכן
 - (ד) התחייבויות פיננסיות שהן חלק מתיק של מכשירים פיננסיים מזוהים, שמנוהלים יחד ושלגביהם קיימת ראיה לדפוס פעילות שבוצע לאחרונה להפקת רווח בטווח הקצר.
- העובדה שהתחייבות משמשת למימון פעילויות מסחר אינה, כשלעצמה, הופכת התחייבות זו למוחזקת למסחר.

השקעות המוחזקות לפדיון

16א. לישות אין כוונה מפורשת להחזיק עד למועד הפדיון השקעה בנכס פיננסי בעל מועד פדיון קבוע, אם:

(א) הישות מתכוונת להחזיק את הנכס הפיננסי לתקופה שלא הוגדרה;

(ב) הישות ערוכה ומוכנה למכור את הנכס הפיננסי (למעט, אם המצב לא יחזור על עצמו והישות לא הייתה יכולה לחזותו באופן סביר) בתגובה לשינויים בשיעורי ריבית השוק או בסיכוני שוק, לצרכי נזילות, לשינויים בזמינות השקעות אלטרנטיביות ובתשואה עליהן, לשינויים במקורות מימון ובתנאיהם או לשינויים בסיכון מטבע חוץ; או

(ג) למנפיק יש זכות לסלק את הנכס הפיננסי בסכום הנמוך משמעותית מעלותו המופחתת.

17א. מכשיר חוב בעל שיעור ריבית משתנה יכול לקיים את הקריטריונים של השקעה המוחזקת לפדיון. מכשירים הוניים אינם יכולים להיות השקעות המוחזקות לפדיון הן משום שיש להם אורך חיים בלתי מוגדר (כמו מניות רגילות) והן משום שהסכומים, שהמחזיק יכול לקבל, יכולים להשתנות באופן שלא ניתן לקביעה מראש (כמו אופציות למניות, כתבי אופציה וזכויות דומות). בהתייחס להגדרה של השקעות המוחזקות לפדיון, המשמעות של תשלומים קבועים או ניתנים לקביעה ומועד פדיון קבוע היא שהסדר חוזי מגדיר את הסכומים והמועדים של תשלומים למחזיק, כמו תשלומי ריבית וקרן. סיכון משמעותי לאי תשלום אינו מונע סיווג של נכס פיננסי כמוחזק לפדיון, כל עוד התשלומים החוזיים שלו הם קבועים או ניתנים לקביעה והקריטריונים האחרים לסיווג זה מתקיימים. אם התנאים של מכשיר חוב צמית קובעים תשלומי ריבית לתקופה בלתי מוגדרת, לא ניתן לסווג את המכשיר כמוחזק לפדיון משום שאין מועד פדיון.

18א. הקריטריונים לסיווג כהשקעה המוחזקת לפדיון מתקיימים לגבי נכס פיננסי עם זכות של המנפיק לפירעון מוקדם, אם המחזיק מתכוון ויכול להחזיק אותה עד שהיא נפרעת על ידי המנפיק או עד למועד הפדיון והמחזיק ישיב באופן מהותי את כל הערך בספרים של ההשקעה. אופציית הרכש של המנפיק, אם תמומש, פשוט מאיצה את מועד הפדיון של הנכס. אולם, אם הנכס הפיננסי ניתן לפירעון מוקדם על ידי המנפיק באופן שהמחזיק לא ישיב באופן מהותי את כל הערך בספרים של הנכס הפיננסי, לא ניתן לסווג את הנכס הפיננסי כהשקעה המוחזקת לפדיון. הישות בוחנת פרמיה כלשהי ששולמה ועלויות עסקה כלשהן

שהונו בעת קביעה אם הערך בספרים יושב באופן מהותי במלואו.

א19. נכס פיננסי שהוא בר מכר (משמע, למחזיק יש זכות לדרוש שהמנפיק ישלם לו חזרה או יפדה את הנכס הפיננסי לפני מועד הפדיון) לא יכול להיות מסווג כהשקעה המוחזקת לפדיון, משום שהתשלום עבור מאפיין המכר בנכס פיננסי אינו עקבי עם הצהרת הכוונה להחזיק בנכס הפיננסי עד למועד הפדיון.

א20. לגבי רוב הנכסים הפיננסיים, שווי הוגן מהווה מדידה מתאימה יותר מאשר עלות מופחתת. הסיווג כמוחזק לפדיון מהווה חריג, אך רק אם לישות יש כוונה מפורשת ויכולת להחזיק את ההשקעה עד למועד הפדיון. כאשר פעולות של ישות מטילות ספק לגבי הכוונה והיכולת שלה להחזיק השקעות כאלה עד למועד הפדיון, סעיף 9 אוסר על שימוש בחריג לתקופת זמן סבירה.

א21. תרחיש אסון שהסיכוי להתממשותו הוא קלוש, כמו פשיטת רגל של בנק או מצב דומה המשפיע על מבטח, אינו דבר שישות מעריכה בעת ההחלטה אם יש לה כוונה מפורשת ויכולת להחזיק השקעה עד למועד הפדיון.

א22. מכירות לפני מועד הפדיון יכולות לעמוד בתנאי שבסעיף 9 - ולכן לא יעלו שאלה לגבי הכוונה של הישות להחזיק השקעות אחרות עד למועד הפדיון - אם ניתן לייחס אותן לאחד הבאים:

(א) הידרדרות משמעותית באיכות האשראי של המנפיק. לדוגמה, מכירה לאחר ירידה בדירוג אשראי על ידי סוכנות דירוג חיצונית לא תעלה בהכרח שאלה לגבי הכוונה של הישות להחזיק השקעות אחרות עד למועד הפדיון, אם ירידת הדירוג מספקת ראייה להידרדרות משמעותית באיכות האשראי של המנפיק בהשוואה לדירוג האשראי בעת ההכרה לראשונה. בדומה, אם ישות משתמשת בדירוגים פנימיים להערכת חשיפות, שינויים בדירוגים פנימיים אלה יכולים לעזור לזהות מנפיקים שאצלם הייתה הידרדרות משמעותית באיכות האשראי, בתנאי ששימוש הישות בדירוגים הפנימיים ובשינויים שלהם מספק מדידה עקבית, מהימנה ואובייקטיבית לאיכות האשראי של המנפיקים. אם יש ראייה שערכו של נכס פיננסי נפגם (ראה סעיפים 58 ו-59), ההידרדרות באיכות האשראי נחשבת, בדרך כלל, כמשמעותית.

(ב) שינוי בחוק מס שמבטל או שמקטין באופן משמעותי את מעמד הפטור ממס של ריבית בגין השקעה המוחזקת

לפדיון (אך לא שינוי בחוק מס שמעדיך את שיעורי המס השוליים הרלוונטיים להכנסה מריבית).

(ג) צירוף עסקים משמעותי (major) או מימוש משמעותי (כמו מכירה של מגזר) שדורש את המכירה או ההעברה של השקעות המוחזקות לפדיון על מנת לשמור על מצב סיכון שיעור הריבית הקיים או על מדיניות סיכון אשראי של הישות (למרות שצירוף העסקים הוא אירוע שבשליטת הישות, השינויים בתיק ההשקעות שלה, על מנת לשמור על מצב סיכון שיעור הריבית הקיים או על מדיניות סיכון אשראי, יכולים להוות תוצאה ולא להיות חזויים).

(ד) שינוי בדרישות סטטוטוריות או דרישות פיקוח המשנות באופן משמעותי את מה שנחשב השקעה מותרת או את הרמה המריבית של סוגים מסוימים של השקעות, וכתוצאה מכך גורמות לישות לממש השקעה המוחזקת לפדיון.

(ה) עלייה משמעותית בדרישות הון של גופי פיקוח בענף שגורמת לישות לצמצם את השקעותיה באמצעות מכירת השקעות המוחזקות לפדיון.

(ו) עלייה משמעותית בשקלול הסיכון של השקעות המוחזקות לפדיון לצורך דרישות הון של גופי פיקוח המבוססות על סיכון.

23. לישות אין יכולת מוכחת להחזיק עד למועד הפדיון השקעה בנכס פיננסי בעל מועד פדיון קבוע, אם:

(א) אין לה משאבים פיננסיים זמינים על מנת להמשיך לממן את ההשקעה עד למועד הפדיון; או

(ב) היא נמצאת תחת מגבלה משפטית קיימת או מגבלה קיימת אחרת שיכולה לפגוע בכוונתה להחזיק את הנכס הפיננסי עד למועד הפדיון. (אולם, אופציית רכש של מנפיק אינה בהכרח פוגעת בכוונתה של ישות להחזיק נכס פיננסי עד למועד הפדיון - ראה סעיף 18).

24. נסיבות אחרות מאלה שתוארו בסעיפים 16-23 יכולות להעיד כי לישות אין כוונה מפורשת או היכולת להחזיק השקעה עד למועד הפדיון.

25. ישות מעריכה את הכוונה והיכולת שלה להחזיק עד למועד הפדיון את השקעותיה המוחזקות לפדיון לא רק כאשר נכסים

פיננסיים אלה מוכרים לראשונה, אלא גם בסוף כל תקופת דיווח עוקבת.

הלוואות וחייבים

26א. נכס פיננסי לא-נגזר כלשהו בעל תשלומים קבועים או ניתנים לקביעה (כולל נכסי הלוואות, לקוחות, השקעות במכשירי חוב ופיקדונות המוחזקים בבנקים) יכול פוטנציאלית לקיים את ההגדרה של הלוואות וחייבים. אולם, נכס פיננסי שמצוטט בשוק פעיל (כמו מכשיר חוב מצוטט, ראה סעיף 71א) אינו כשיר לסיווג כהלוואה או כחייב. נכסים פיננסיים, שאינם מקיימים את ההגדרה של הלוואות וחייבים, ניתנים לסווג כהשקעות המוחזקות לפדיון אם הם מקיימים את התנאים לסיווג זה (ראה סעיף 9 וסעיפים 16א-25א). בעת הכרה לראשונה בנכס פיננסי, שאילולא כן היה מסווג כהלוואה או כחייב, ישות יכולה לעד אותו כנכס פיננסי בשווי הוגן דרך רווח או הפסד או כזמין למכירה.

נגזרים משובצים (סעיפים 10-13)

27א. אם לחוזה מארח אין מועד פדיון מוצהר או קבוע מראש והוא מייצג זכות שייר בנכסים נטו של ישות, אז המאפיינים והסיכונים הכלכליים שלו הם אלה של מכשיר הונאי, ונגזר משובץ יצטרך להיות בעל מאפיינים הונאיים הקשורים לאותה ישות על מנת שיחשב כקשור באופן הדוק. אם החוזה המארח אינו מכשיר הונאי ומקיים את ההגדרה של מכשיר פיננסי, אז המאפיינים והסיכונים הכלכליים שלו הם אלה של מכשיר חוב.

28א. נגזר משובץ שאינו אופציה (כמו חוזה אקדמה או החלפה משובצים) מופרד מהחוזה המארח שלו על בסיס התנאים המהותיים המוצהרים או המשתמעים שלו, כך שכתוצאה יהיה לו שווי הוגן אפס בעת ההכרה לראשונה. נגזר משובץ המבוסס על אופציה (כמו אופציית מכר, רכש, תקרה, רצפה או אופציית החלפה) מופרד מהחוזה המארח שלו על בסיס התנאים המוצהרים של מאפיין האופציה. הערך בספרים הראשוני של המכשיר המארח הוא הסכום שנותר לאחר הפרדת הנגזר המשובץ.

29א. באופן כללי, מספר נגזרים משובצים במכשיר יחיד מטופלים כנגזר משובץ מורכב יחיד. אולם, נגזרים משובצים שמסווגים כהון (ראה תקן חשבונאות בינלאומי 32) מטופלים בנפרד מאלה המסווגים כנכסים או כהתחייבויות. בנוסף, אם למכשיר יש יותר מנגזר משובץ אחד ונגזרים אלה קשורים לחשיפות סיכון שונות וניתנים להפרדה בנקל ובלתי תלויים אחד בשני, הם מטופלים בנפרד זה מזה.

המאפיינים והסיכונים הכלכליים של נגזר משובץ אינם קשורים באופן הדוק לחוזה המארח (סעיף 11א) בדוגמאות שלהלן. בדוגמאות אלה, בהנחה כי התנאים בסעיפים 11ב) ו- 11ג) מתקיימים, ישות מטפלת בנגזר המשובץ בנפרד מהחוזה המארח.

(א) אופציית מכר, המשובצת במכשיר המאפשרת למחזיק לדרוש מהמנפיק לרכוש חזרה את המכשיר תמורת סכום מזומן או נכסים אחרים שמשתנה על בסיס השינויים במחיר או מדד של מניות או סחורת יסוד, אינה קשורה באופן הדוק למכשיר חוב מארח.

(ב) אופציית רכש, המשובצת במכשיר הוני שמאפשרת למנפיק לרכוש חזרה מכשיר הוני זה במחיר מוגדר, אינה קשורה באופן הדוק למכשיר ההוני המארח מנקודת המבט של המחזיק (מנקודת מבט המנפיק, אופציית הרכש מהווה מכשיר הוני אם היא מקיימת את התנאים לסיווג זה בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 32, במקרה זה היא מוחרגת מתחולת תקן זה).

(ג) אופציה או הוראה אוטומטית להאריך את התקופה, שנותרת עד למועד הפדיון של מכשיר חוב, אינה קשורה באופן הדוק למכשיר החוב המארח, אלא אם קיים תיאום מקביל לשיעור ריבית השוק השוטף המקורב בעת ההארכה. אם ישות מנפיקה מכשיר חוב והמחזיק במכשיר חוב זה כותב אופציית רכש על מכשיר החוב לצד שלישי, המנפיק מתייחס לאופציית הרכש כהארכת התקופה עד למועד הפדיון של מכשיר החוב אם המנפיק יכול להידרש להשתתף בהתאמה מחדש לשווי שוק (remarketing) של מכשיר החוב או לאפשר אותה כתוצאה ממימוש אופציית הרכש.

(ד) תשלומי ריבית או תשלומי קרן, צמודי הון שמשוברים במכשיר חוב או בחוזה ביטוח מארח - לפיהם הסכום של הריבית או הקרן צמודים לערך של מכשירים הוניים - אינם קשורים באופן הדוק למכשיר המארח משום שהסיכונים הטבועים במכשיר המארח ובנגזר המשובץ אינם דומים.

(ה) תשלומי ריבית או תשלומי קרן הצמודים למדד סחורות יסוד שמשוברים במכשיר חוב או בחוזה ביטוח מארח - לפיהם הסכום של הריבית או הקרן צמודים למחיר של סחורת יסוד (כמו זהב) - אינם קשורים באופן הדוק למכשיר המארח משום שהסיכונים הטבועים במכשיר המארח ובנגזר המשובץ הם שונים.

(ו) מאפיין המרה הוני, שמשוּבץ במכשיר חוב הניתן להמרה, אינו קשור באופן הדוק למכשיר חוב מארח מנקודת המבט של המחזיק במכשיר (מנקודת המבט של המנפיק, אופציית ההמרה ההונית מהווה מכשיר הוני והיא מוחרגת מתחולת תקן זה אם היא מקיימת את התנאים לסיווג זה בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 32).

(ז) אופציית רכש, מכר או אופציית פירעון מוקדם, המשובצת בחוזה חוב מארח או בחוזה ביטוח מארח, אינה קשורה באופן הדוק לחוזה המארח, אלא אם:

(i) מחיר המימוש של האופציה שווה בקירוב, בכל מועד מימוש, לעלות המופחתת של מכשיר החוב המארח או לערך בספרים של חוזה הביטוח המארח; או

(ii) מחיר המימוש של אופציית הפירעון המוקדם מפצה את המלווה על סכום שאינו עולה על הערך הנוכחי המשוער של הריבית שהמלווה מפסיד ליתרת התקופה של החוזה המארח. הריבית שהמלווה מפסיד היא המכפלה של סכום הקרן שנפרע בפירעון מוקדם בהפרש בין שיעורי הריבית. ההפרש בין שיעורי הריבית הוא עודף שיעור הריבית האפקטיבי של החוזה המארח על שיעור הריבית האפקטיבי שהישות תקבל במועד הפירעון המוקדם אם היא תשקיע את סכום הקרן שנפרע בפירעון מוקדם בחוזה דומה ליתרת התקופה של החוזה המארח.

ההערכה אם אופציית רכש או מכר קשורה באופן הדוק לחוזה חוב מארח נעשית לפני שמפרידים את המרכיב ההוני של מכשיר חוב ניתן להמרה בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 32.

(ח) נגזרי אשראי, שמשוּבצים במכשיר חוב מארח ושמאפשרים לצד אחד (ה"מוטב") להעביר את סיכון האשראי של נכס מסוים, שיתכן ואינו בבעלותו, לצד אחר (ה"ערב"), אינם קשורים באופן הדוק למכשיר החוב המארח. נגזרי אשראי כאלה מאפשרים לערב לקבל על עצמו את סיכון האשראי המיוחס לנכס מבלי שהוא יהיה בבעלותו הישירה.

א31. דוגמה למכשיר מעורב היא מכשיר פיננסי שמקנה למחזיק זכות למכור חזרה את המכשיר הפיננסי למנפיק תמורת סכום מזומן או מכשירים פיננסיים אחרים, שמשתנה על בסיס השינוי במדד

של מניות או סחורות יסוד שיכול לעלות או לרדת ("מכשיר בר מכר"). למעט אם המנפיק, בעת הכרה לראשונה, מייעד את המכשיר בר המכר כהתחייבות פיננסית בשווי הוגן דרך רווח או הפסד, הוא נדרש להפריד נגזר משובץ (משמע, תשלום הקרן בהצמדה למדד) בהתאם לסעיף 11, משום שהחווה המארח הוא מכשיר חוב בהתאם לסעיף 27 ותשלום הקרן בהצמדה למדד אינו קשור באופן הדוק למכשיר חוב מארח בהתאם לסעיף 30א. משום שתשלום הקרן יכול לעלות ולרדת, הנגזר המשובץ הוא נגזר שאינו אופציה ששווי צמוד למשתנה הבסיס.

32א. במקרה של מכשיר בר מכר שיכול להימכר חזרה בכל רגע נתון תמורת מזומן השווה לחלק יחסי משווי הנכסים נטו של ישות (כמו יחידות של קרן נאמנות פתוחה [open-ended mutual fund] או מוצרי השקעה מסוימים הצמודים ליחידות [unit-linked investment products]), ההשפעה של הפרדת נגזר משובץ וטיפול חשבונאי לכל רכיב היא למדוד את המכשיר המשולב בסכום הפדיון לשלם בסוף תקופת הדיווח אם המחזיק היה מממש את הזכות שלו למכור חזרה את המכשיר למנפיק.

33א. המאפיינים והסיכונים הכלכליים של נגזר משובץ קשורים באופן הדוק למאפיינים ולסיכונים הכלכליים של החווה המארח בדוגמאות שלהלן. בדוגמאות אלה, ישות אינה מטפלת בנגזרים המשובצים בנפרד מהחווה המארח.

(א) נגזר משובץ, שבו הבסיס הוא שיעור ריבית או מדד שיעורי ריבית, שיכול לשנות את סכום הריבית שאילולא כן היה משולם או מתקבל בגין חוזה חוב או חוזה ביטוח מארחים המניבים ריבית, קשור באופן הדוק לחוזה המארח, אלא אם ניתן לסלק את המכשיר המשולב באופן שהמחזיק לא ישיב באופן מהותי את כל השקעתו שהוכרה או אם הנגזר המשובץ יכול לפחות להכפיל את שיעור התשואה המקורי של המחזיק מהחווה המארח וכתוצאה מהנגזר המשובץ שיעור התשואה יהיה לפחות כפול מתשואת השוק של חוזה עם אותם תנאים כמו של החווה המארח.

(ב) חוזה רצפה או תקרה משובץ על שיעור הריבית של חוזה חוב או של חוזה ביטוח קשור באופן הדוק לחוזה המארח, בתנאי שבעת הנפקת החווה, התקרה היא בשיעור ריבית השוק או גבוהה ממנו והרצפה היא בשיעור ריבית השוק או נמוכה ממנו, והתקרה או הרצפה אינן ממונפות (leveraged) ביחס לחוזה המארח. בדומה, הוראות בחוזה לקנייה או מכירה של נכס (לדוגמה סחורת יסוד), שיוצרות תקרה ורצפה על המחיר שישולם או שיתקבל עבור הנכס, קשורות באופן הדוק לחוזה המארח

אם גם התקרה וגם הרצפה הן מחוץ לכסף בעת ההתקשרות והן אינן ממונפות.

(ג) נגזר מטבע חוץ משובץ, שמספק זרם של תשלומי קרן וריבית הנקובים במטבע חוץ ושמשובץ במכשיר חוב מארח (לדוגמה, אגרת חוב דו-מטבעית [dual currency bond]), קשור באופן הדוק למכשיר החוב המארח. נגזר כזה לא מופרד מהמכשיר המארח משום שתקן חשבונאות בינלאומי 21 דורש כי רווחי והפסדי מטבע חוץ בגין פריטים כספיים יוכרו ברווח או הפסד.

(ד) נגזר מטבע חוץ, המשובץ בחוזה מארח שהוא חוזה ביטוח או מכשיר לא פיננסי (כמו חוזה לרכוש או למכור פריט לא פיננסי כאשר המחיר נקוב במטבע חוץ), קשור באופן הדוק לחוזה המארח בתנאי שהוא אינו ממונף, אינו כולל מאפיין אופציה, ודורש תשלומים הנקובים באחד מהמטבעות הבאים:

(i) מטבע הפעילות של צד משמעותי כלשהו לחוזה זה;

(ii) המטבע שבו נקוב המחיר של הסחורה או של השירות הקשורים, שנרכשים או שנמסרים, באופן שיגרתי בעסקאות מסחריות בעולם (כמו דולר של ארה"ב לגבי עסקאות בנפט גולמי); או

(iii) מטבע שמשמשים בו בדרך כלל בחוזים לרכוש או למכור פריטים לא פיננסיים בסביבה הכלכלית שבה מתרחשת העסקה (לדוגמה, מטבע יציב ונזיל יחסית שמשמשים בו בדרך כלל בעסקאות מסחריות מקומיות או במסחר חיצוני).

(ה) אופציית פירעון מוקדם המשובצת ברצועת ריבית בלבד או רצועת קרן בלבד קשורה באופן הדוק לחוזה המארח בתנאי שהחוזה המארח (i) נוצר לראשונה מהפרדת הזכות לקבל תזרימי מזומנים חוזיים של מכשיר פיננסי, שכשלעצמו אינו כולל נגזר משובץ, וכן (ii) אינו כולל תנאים כלשהם שאינם נמצאים בחוזה החוב המארח המקורי.

(ו) נגזר המשובץ בחוזה חכירה מארח קשור באופן הדוק לחוזה המארח אם הנגזר המשובץ הוא (i) מדד הקשור לאינפלציה כמו הצמדת תשלומי חכירה למדד המחירים לצרכן (בתנאי שהחכירה אינה ממונפת והמדד מתייחס

לאינפלציה בסביבה הכלכלית של הישות עצמה), (ii) דמי שכירות מותנים המבוססים על מכירות קשורות או (iii) דמי שכירות מותנים המבוססים על שיעורי ריבית משתנים.

(ז) מאפיין הצמדה ליחידה (a unit-linking feature), המשובץ במכשיר פיננסי מארח או בחוזה ביטוח מארח, קשור באופן הדוק למכשיר המארח או לחוזה המארח אם התשלומים, הנקובים ביחידות, נמדדים בערך שוטף ליחידה שמשקף את שווי ההוגן של נכסי הקרן. מאפיין הצמדה ליחידה הוא תנאי חוזי שדורש תשלומים נקובים ביחידות של קרן השקעות פנימית או חיצונית.

(ח) נגזר המשובץ בחוזה ביטוח קשור באופן הדוק לחוזה הביטוח המארח אם הנגזר המשובץ וחווה הביטוח המארח הם כל כך תלויים אחד בשני שישות אינה יכולה למדוד את הנגזר המשובץ בנפרד (משמע, ללא התחשבות בחוזה המארח).

מכשירים הכוללים נגזרים משובצים

א33א. כאשר ישות הופכת להיות צד למכשיר מעורב (משולב) שכולל נגזר משובץ אחד או יותר, סעיף 11 דורש מהישות לזהות נגזר משובץ כזה כלשהו, להעריך אם נדרש להפרידו מהחוזה המארח, ולגבי אלה שנדרש להפרידם, למדוד את הנגזרים בשווי הוגן בעת הכרה לראשונה וגם לאחר מכן. דרישות אלה עשויות להיות מורכבות יותר או לגרום למדידות פחות מהימנות, מאשר מדידת המכשיר בכללותו בשווי הוגן דרך רווח או הפסד. מסיבה זו, התקן מאפשר לייעד את המכשיר בכללותו כשווי הוגן דרך רווח או הפסד.

א33ב. ניתן להשתמש ביעוד כזה בין אם סעיף 11 דורש להפריד את הנגזרים המשובצים מהחוזה המארח או אוסר על הפרדה כזו. אולם, סעיף 11א לא היה מצדיק ייעוד המכשיר המעורב (משולב) כשווי הוגן דרך רווח או הפסד במקרים המפורטים בסעיף 11א(א) ו- (ב), משום שפעולה כזו לא תפחית את המורכבות או תגדיל את המהימנות.

הכרה וגריעה (סעיפים 14-42)

הכרה לראשונה (סעיף 14)

א34. כתוצאה מהעיקרון בסעיף 14, ישות מכירה בדוח על המצב הכספי שלה בכל הזכויות והמחויבויות החוזיות הנובעות מנגזרים, כנכסים או כהתחייבויות, בהתאמה, פרט לנגזרים שמונעים מהעברה של נכסים פיננסיים להיות מטופלת כמכירה (ראה סעיף 49). אם העברה של נכס פיננסי אינה כשירה

לגריעה, מקבל הנכס לא מכיר בנכס המועבר כנכס שלו (ראה סעיף א50).

א35. להלן דוגמאות ליישום העיקרון בסעיף 14 :

(א) חייבים וזכאים, שאינם מותנים, מוכרים כנכסים או התחייבויות כאשר הישות הופכת להיות צד לחוזה וכתוצאה מכך יש לה זכות משפטית לקבל מזומן או מחויבות משפטית לשלם מזומן.

(ב) נכסים שיירכשו או התחייבויות שיתהוו כתוצאה מהתקשרות איתנה לרכוש או למכור סחורות או שירותים, אינן מוכרות, בדרך כלל, עד שלפחות אחד מהצדדים ביצע את מחויבותיו בהתאם לחוזה. לדוגמה, ישות שמקבלת הזמנה איתנה, אינה מכירה, בדרך כלל, בנכס (והישות המזמינה אינה מכירה בהתחייבות) במועד ההתקשרות, אלא דוחה את ההכרה עד שהסחורות או השירותים שהוזמנו נשלחו, נמסרו או סופקו. אם התקשרות איתנה לרכוש או למכור פריטים לא פיננסיים היא בתחולת תקן זה בהתאם לסעיפים 5-7, השווי ההוגן נטו מוכר כנכס או כהתחייבות במועד ההתקשרות (ראה סעיף (ג) להלן). בנוסף, אם התקשרות איתנה, שלא הוכרה קודם לכן, מיועדת כפריט מגודר בגידור שווי הוגן, שינוי כלשהו בשווי ההוגן נטו שניתן לייחס לסיכון המגודר מוכר כנכס או כהתחייבות לאחר יצירת הגידור (ראה סעיפים 93 ו-94).

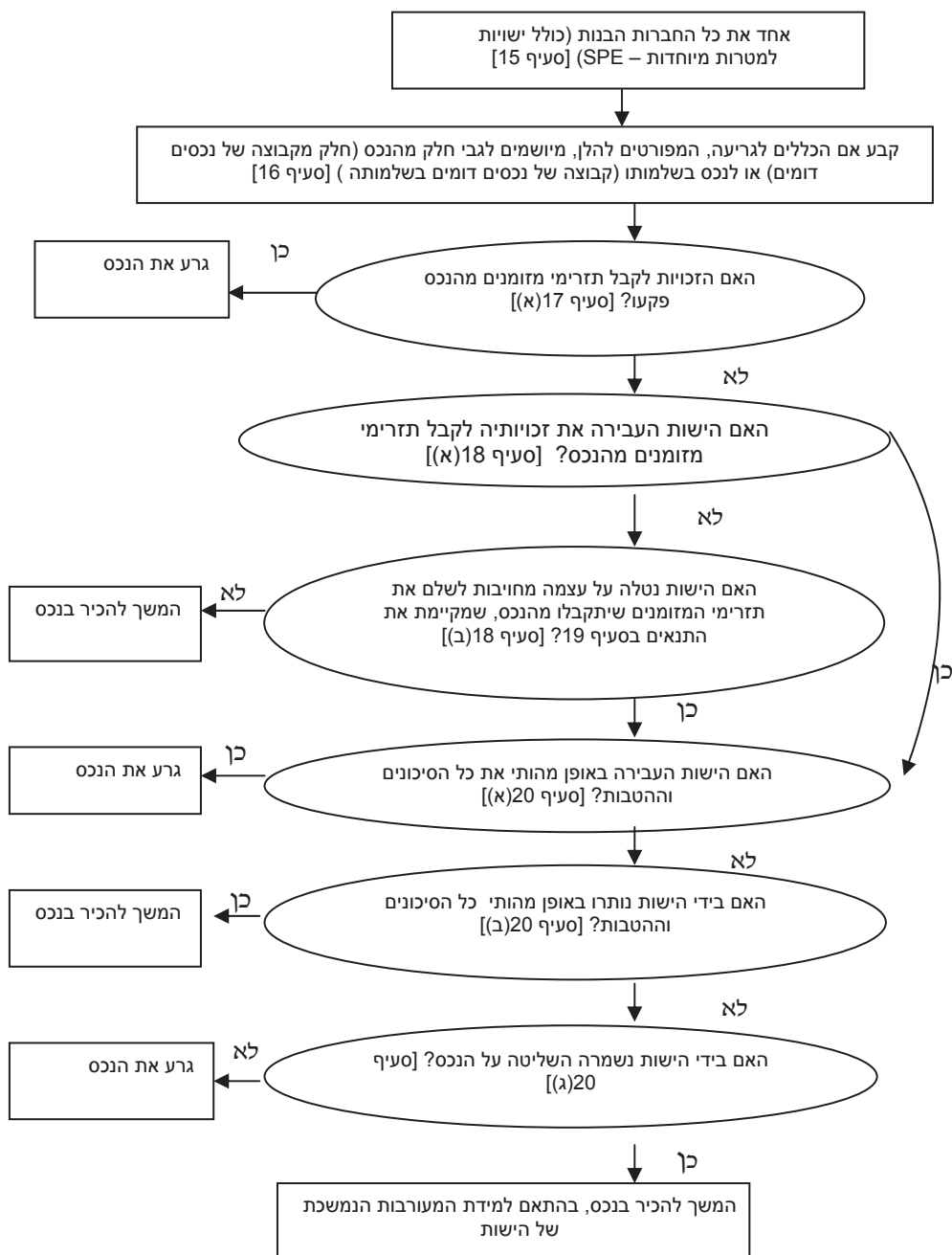
(ג) חוזה אקדמה, שבתחולת תקן זה (ראה סעיפים 2-7), מוכר כנכס או כהתחייבות במועד ההתקשרות, ולא במועד בו מתרחש הסילוק. כאשר ישות הופכת להיות צד לחוזה אקדמה, השווי ההוגן של הזכות זהה, לעיתים קרובות, לשווי ההוגן של המחויבות, כך שהשווי ההוגן של חוזה האקדמה נטו הוא אפס. אם השווי ההוגן נטו של הזכות והמחויבות אינו אפס, החוזה מוכר כנכס או כהתחייבות.

(ד) חוזי אופציה שנמצאים בתחולת תקן זה (ראה סעיפים 7-2) מוכרים כנכסים או התחייבויות כאשר המחזיק באופציה או כותב האופציה הופך להיות צד לחוזה.

(ה) עסקאות עתידיות מתוכננות, אינן מהוות נכסים או התחייבויות, ללא קשר לסבירות התממשות, כיוון שהישות לא הפכה להיות צד לחוזה.

גריעה של נכס פיננסי (סעיפים 15-37)

א36. תרשים הזרימה המובא להלן ממחיש את אופן ביצוע הערכה אם ובאיזו מידה יש לגרוע נכס



הסדרים לפיהם הישות שומרת את הזכויות החוזיות לקבל את תזרימי מזומנים מהנכס הפיננסי, אך נוטלת על עצמה מחויבות חוזית לשלם תזרימי מזומנים אלה, לגוף אחד או יותר (סעיף 18(ב))

37א. המצב המתואר בסעיף 18(ב) (כאשר ישות שומרת את הזכויות החוזיות לקבל תזרימי מזומנים מהנכס הפיננסי, אך נוטלת על עצמה מחויבות חוזית לשלם תזרימי מזומנים אלה, לגוף אחד או יותר) מתרחש, לדוגמה, אם הישות היא ישות למטרה מיוחדת או נאמנות, ומנפיקה למשקיעים זכויות מוטב (beneficial interests) בנכסי הבסיס הפיננסיים שבבעלותה ומספקת שירות לנכסים פיננסיים אלה. במקרה כזה, הנכסים הפיננסיים כשירים לגריעה, אם התנאים בסעיפים 19 ו-20 מתקיימים.

38א. ביישום סעיף 19, הישות יכולה, לדוגמה, להיות היוצרת (originator) של הנכס הפיננסי, או שהיא יכולה להיות קבוצה, הכוללת ישות למטרה מיוחדת שאוחדה, אשר רוכשת את הנכס הפיננסי ומעבירה את תזרימי המזומנים למשקיעים, שהם צדדים שלישיים לא קשורים.

הערכה לגבי העברת הסיכונים וההטבות הנובעים מבעלות (סעיף 20)

39א. דוגמאות למקרים בהם הישות העבירה באופן מהותי את כל הסיכונים וההטבות הנובעים מבעלות:

(א) מכירת נכס פיננסי, שאינה מותנית;

(ב) מכירת נכס פיננסי עם אופציה לרכישה חזרה של הנכס הפיננסי לפי שווי ההוגן במועד הרכישה חזרה; וכן

(ג) מכירת נכס פיננסי עם אופציית רכש או מכר שנמצאת עמוק מחוץ לכסף (משמע, אופציה שנמצאת כל כך רחוק מהכסף שמאוד לא סביר שהיא תהיה בתוך הכסף עד לפקיעתה).

40א. דוגמאות למקרים בהם בידי הישות נותרו באופן מהותי כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות הן:

(א) עסקת מכירה ורכישה חזרה כאשר מחיר הרכישה חזרה הוא קבוע או שהוא מחיר המכירה בתוספת תשואה של מלווה;

(ב) הסכם השאלת ניירות ערך ;

(ג) מכירה של נכס פיננסי יחד עם חוזה החלפה לתשואה כוללת (total return swap), אשר מעביר את החשיפה לסיכון שוק בחזרה לישות ;

(ד) מכירה של נכס פיננסי יחד עם אופציית רכש או אופציית מכר, הנמצאת עמוק בתוך הכסף (משמע, אופציה שנמצאת כל-כך בתוך הכסף שמאוד לא סביר שהאופציה תהיה מחוץ לכסף לפני פקיעתה) ; וכן

(ה) מכירה של חייבים לזמן קצר שבה הישות ערבה לפצות את המקבל בגין הפסדי אשראי שסביר שיתרחשו.

א41. אם ישות קובעת שכתוצאה מהעברה, היא העבירה באופן מהותי את כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות על הנכס המועבר, הישות אינה מכירה בנכס המועבר פעם נוספת בתקופה עתידית, אלא אם כן היא רוכשת את הנכס המועבר בעסקה חדשה.

הערכה של העברת השליטה

א42. ישות לא שמרה את השליטה על הנכס המועבר, אם למקבל ישנה היכולת המעשית למכור את הנכס המועבר. ישות שמרה את השליטה על הנכס המועבר, אם למקבל אין היכולת המעשית למכור את הנכס המועבר. למקבל ישנה היכולת המעשית למכור את הנכס המועבר, אם הנכס נסחר בשוק פעיל, כיוון שהמקבל יכול לרכוש חזרה את הנכס המועבר בשוק, אם הוא נדרש להחזיר את הנכס לישות. לדוגמה, למקבל יכולה להיות היכולת המעשית למכור את הנכס המועבר, אם קיימת אופציה על הנכס המועבר, שמתירה לישות לרכוש אותו חזרה, אבל המקבל יכול להשיג בנקל את הנכס המועבר בשוק במקרה שהאופציה ממומשת. למקבל אין היכולת המעשית למכור את הנכס המועבר, אם הישות שמרה אופציה כזו והמקבל אינו יכול להשיג בנקל את הנכס המועבר בשוק, במקרה שהישות מממשת את האופציה שלה.

א43. למקבל ישנה היכולת המעשית למכור את הנכס המועבר, רק אם המקבל יכול למכור את הנכס המועבר בשלמותו לצד שלישי לא קשור וביכולתו לממש יכולת זו באופן חד צדדי, מבלי להטיל הגבלות נוספות על העברה. השאלה הקריטית היא מה יכול המקבל לעשות באופן מעשי, לא מהן הזכויות החוזיות של המקבל ביחס למה שהוא יכול לעשות עם הנכס המועבר, או מהם האיסורים הקיימים בחוזה. בפרט:

(א) לזכות חוזית לממש את הנכס המועבר, יש השפעה מועטה, אם לא קיים שוק לנכס המועבר; וכן

(ב) ליכולת לממש את הנכס המועבר, יש השפעה מועטה אם לא ניתן לממש יכולת זו בחופשיות. מסיבה זו:

(i) יכולת המקבל לממש את הנכס המועבר חייבת להיות בלתי תלויה בפעולות של אחרים (משמע, יכולת זו צריכה להיות יכולת חד צדדית); וכן

(ii) למקבל חייבת להיות היכולת לממש את הנכס המועבר, ללא צורך לצרף תנאים מגבילים או מחויבויות כלשהן ('strings') להעברה (לדוגמה, תנאים לאופן בו יינתן שירות לנכס הלוואה או אופציה המעניקה למקבל את הזכות לרכוש חזרה את הנכס).

44א. העובדה, כשלעצמה, שאין זה סביר שהמקבל ימכור את הנכס המועבר, אין משמעה, שהמעביר שמר שליטה על הנכס המועבר. אולם, אם אופציית מכר או ערבות מאלצת את המקבל שלא למכור את הנכס המועבר, המעביר שמר שליטה על הנכס המועבר. לדוגמה, אם אופציית מכר או ערבות הן בעלות ערך מספיק, הן מאלצות את המקבל שלא למכור את הנכס המועבר, בגלל שבאופן מעשי המקבל לא ימכור את הנכס המועבר לצד שלישי, מבלי לצרף להעברה אופציה דומה או תנאים מגבילים אחרים. במקום זאת, המקבל יחזיק בנכס המועבר על מנת להשיג את התשלומים בהתאם לערבות או לאופציית המכר. בנסיבות אלה, המעביר שמר שליטה על הנכס המועבר.

העברות הכשירות לגריעה

45א. ישות עשויה לשמור את הזכות לחלק מתשלומי הריבית בגין נכסים מועברים כתמורה עבור שירות לנכסים אלה. החלק מתשלומי הריבית, שהישות הייתה מוותרת עליו במקרה של הפסקה או העברה של חוזה השירות, מוקצה לנכס השירות או להתחייבות השירות. החלק מתשלומי הריבית, שהישות לא הייתה מוותרת עליו, מהווה רצועת ריבית בלבד לקבל. לדוגמה, אם הישות לא הייתה מוותרת על שום ריבית במקרה של הפסקת או העברת חוזה השירות, מרווח הריבית בכללותו מהווה רצועת ריבית בלבד לקבל. לצורך יישום סעיף 27, שוויים ההוגן של נכס השירות ושל רצועת ריבית בלבד לקבל משמש להקצאת הערך בספרים של החייב בין חלק מהנכס שנגרע לבין החלק שממשיכים להכיר בו. אם לא הוגדרה שום עמלת שירות או אם העמלה שתקבל אינה חזויה לפצות את הישות באופן הולם בגין מתן השירות, ההתחייבות בגין מחויבות השירות מוכרת בשווי הוגן.

א46. באמידת שוויים ההוגן של החלק שממשיך להיות מוכר והחלק שנגרע, לצורך יישום סעיף 27, ישות מיישמת את דרישות המדידה לפי שווי הוגן בסעיפים 48-49 וסעיפים א69-א82 בנוסף לסעיף 28.

העברות שאינן כשירות לגריעה

א47. האמור להלן הוא יישום של העיקרון שנקבע בסעיף 29. אם ערבות שניתנה על ידי הישות לפיצוי בגין הפסדים הנובעים מאי עמידה בתנאי (default losses) הנכס המועבר מונעת גריעה של הנכס המועבר, כיוון שבידי הישות נותרו באופן מהותי כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות על הנכס המועבר, הנכס המועבר ממשיך להיות מוכר בשלמותו והתמורה שהתקבלה מוכרת כהתחייבות.

מעורבות נמשכת בנכסים מועברים

א48. להלן דוגמאות לאופן בו ישות מודדת נכס מועבר ואת ההתחייבות הקשורה אליו בהתאם לסעיף 30.

כל הנכסים

(א) אם ערבות שניתנה על ידי ישות לשלם עבור הפסדים הנובעים מאי עמידה בתנאי הנכס המועבר, מונעת מהנכס המועבר להיגרע במידת המעורבות הנמשכת, הנכס המועבר במועד ההעברה נמדד על פי הנמוך מבין (i) הערך בספרים של הנכס לבין (ii) הסכום המירבי של התמורה שהתקבלה בהעברה שהישות עשויה להידרש להחזיר ('סכום הערבות'). ההתחייבות הקשורה לנכס נמדדת לראשונה בגובה סכום הערבות בתוספת השווי ההוגן של הערבות (בדרך כלל, התמורה שהתקבלה עבור הערבות). לאחר מכן, השווי ההוגן שהוכר לראשונה של הערבות מוכר ברווח או הפסד על בסיס יחסי לזמן (ראה תקן חשבונאות בינלאומי 18) והערך בספרים של הנכס מופחת על ידי הפסדים מירידת ערך כלשהם.

נכסים הנמדדים בעלות מופחתת

(ב) אם מחויבות בגין אופציית מכר שנכתבה על ידי ישות או זכות בגין אופציית רכש המוחזקת על ידי ישות מונעת את גריעת הנכס המועבר והישות מודדת את הנכס המועבר בעלות מופחתת, ההתחייבות הקשורה לנכס נמדדת בעלותה (משמע, התמורה שהתקבלה), אשר מתואמת בגין ההפחתה של הפרש כלשהו בין עלות זו לבין העלות המופחתת של הנכס המועבר במועד פקיעת האופציה. לדוגמה, הנח כי העלות המופחתת והערך בספרים של הנכס במועד ההעברה הוא 98 ש"ח והתמורה שהתקבלה היא 95 ש"ח. העלות המופחתת של הנכס במועד מימוש

האופציה יהיה 100 ש"ח. הערך בספרים שהוכר לראשונה של ההתחייבות הקשורה הוא 95 ש"ח וההפרש בין 95 ש"ח לבין 100 ש"ח מוכר ברווח או הפסד תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית. אם האופציה ממומשת, הפרש כלשהו בין הערך בספרים של ההתחייבות הקשורה לבין מחיר המימוש מוכר ברווח או הפסד.

נכסים הנמדדים בשווי הוגן

(ג) אם זכות בגין אופציית רכש המוחזקת על ידי ישות מונעת את גריעת הנכס המועבר, והישות מודדת את הנכס המועבר בשווי הוגן, הנכס ממשיך להימדד בשווי ההוגן. ההתחייבות הקשורה נמדדת (i) במחיר מימוש האופציה בניכוי ערך הזמן של האופציה, אם האופציה היא בתוך הכסף או בכסף, או (ii) בשווי ההוגן של הנכס המועבר בניכוי ערך הזמן של האופציה, אם האופציה היא מחוץ לכסף. התיאום למדידה של ההתחייבות הקשורה מבטיח שהערך בספרים נטו של הנכס וההתחייבות הקשורה הוא השווי ההוגן של הזכות בגין אופציית הרכש. לדוגמה, אם השווי ההוגן של נכס הבסיס הוא 80 ש"ח, מחיר המימוש של האופציה הוא 95 ש"ח וערך הזמן של האופציה הוא 5 ש"ח, הערך בספרים של ההתחייבות הקשורה הוא 75 ש"ח (80 ש"ח בניכוי 5 ש"ח) והערך בספרים של הנכס המועבר הוא 80 ש"ח (דהיינו, שווי ההוגן).

(ד) אם אופציית מכר שנכתבה על ידי ישות מונעת את גריעת הנכס המועבר, והישות מודדת את הנכס המועבר בשווי הוגן, ההתחייבות הקשורה נמדדת במחיר מימוש האופציה בתוספת ערך הזמן של האופציה. מדידת הנכס בשווי הוגן מוגבלת לנמוך מבין השווי ההוגן ומחיר מימוש האופציה, כיוון שלישות אין זכות לעליות בשווי ההוגן של הנכס המועבר מעבר למחיר המימוש של האופציה. מדידה זו מבטיחה שהערך בספרים נטו של הנכס וההתחייבות הקשורה הוא השווי ההוגן של המחויבות בגין אופציית המכר. לדוגמה, אם השווי ההוגן של נכס הבסיס הוא 120 ש"ח, מחיר המימוש של האופציה הוא 100 ש"ח וערך הזמן של האופציה הוא 5 ש"ח, הערך בספרים של ההתחייבות הקשורה הוא 105 ש"ח (100 ש"ח בתוספת 5 ש"ח) והערך בספרים של הנכס הוא 100 ש"ח (במקרה זה מחיר מימוש האופציה).

(ה) אם אופציית קולר (collar), בצורה של אופציית רכש שנרכשה ואופציית מכר שנכתבה, מונעת את גריעת הנכס המועבר והישות מודדת את הנכס בשווי הוגן, הישות ממשיכה למדוד את הנכס בשווי הוגן. ההתחייבות הקשורה נמדדת (i) בסך של מחיר המימוש של אופציית

הרכש ושל שווי הוגן של אופציית המכר בניכוי ערך הזמן של אופציית הרכש, אם אופציית הרכש היא בתוך הכסף או בכסף, או (ii) בסך של השווי ההוגן של הנכס והשווי ההוגן של אופציית המכר בניכוי ערך הזמן של אופציית הרכש, אם אופציית הרכש היא מחוץ לכסף. התיאום למדידה של ההתחייבות הקשורה מבטיח שהערך בספרים נטו של הנכס וההתחייבות הקשורה הוא השווי ההוגן של האופציה המוחזקת ושל האופציה שנכתבה על ידי הישות. לדוגמה, הנח שישות מעבירה נכס פיננסי, אשר נמדד בשווי הוגן, ובו זמנית רוכשת אופציית רכש שמחיר מימושה הוא 120 ש"ח וכותבת אופציית מכר שמחיר מימושה הוא 80 ש"ח. כמו כן, הנח שהשווי ההוגן של הנכס הוא 100 ש"ח במועד ההעברה. ערך הזמן של אופציית המכר ושל אופציית הרכש הוא 1 ש"ח ו-5 ש"ח, בהתאמה. במקרה זה, הישות מכירה בנכס בסכום של 100 ש"ח (השווי ההוגן של הנכס) ובהתחייבות בסכום של 96 ש"ח (100 ש"ח בתוספת 1 ש"ח ובניכוי 5 ש"ח). התוצאה היא נכס נטו בסך 4 ש"ח, המהווה את השווי ההוגן של האופציה המוחזקת והאופציה שנכתבה על ידי הישות.

כל ההעברות

49א. במידה בה העברה של נכס פיננסי אינה כשירה לגריעה, הזכויות החוזיות או המחויבויות החוזיות של המעביר הקשורות להעברה, אינן מטופלות בנפרד כנגזרים, אם ההכרה הן בנגזר והן בנכס המועבר או בהתחייבות הנובעת מההעברה תביא להכרה באותם זכויות או מחויבויות פעמיים. לדוגמה, אופציית רכש, המוחזקת על ידי המעביר יכולה למנוע מהעברה של נכס פיננסי להיות מטופלת כמכירה. במקרה זה, אופציית הרכש אינה מוכרת בנפרד כנכס נגזר.

50א. במידה בה העברה של נכס פיננסי אינה כשירה לגריעה, המקבל אינו מכיר בנכס המועבר כנכס שלו. המקבל גורע את המזומן או את התמורה האחרת ששולמה ומכיר במעביר כחייב. אם למעביר יש הן זכות והן מחויבות לרכוש חזרה שליטה בנכס המועבר במלואו בסכום קבוע (כמו הסכם לרכישה חזרה), המקבל יכול לטפל בחייב כהלואה או כחייב.

דוגמאות

51א. הדוגמאות הבאות ממחישות את יישום כללי הגריעה בתקן זה.

(א) **הסכמים לרכישה חוזרת והשאלת ניירות ערך.** אם נכס פיננסי נמכר בכפוף להסכם לרכוש חזרה את הנכס במחיר קבוע או במחיר מכירה בתוספת תשואת מלווה, או אם

הנכס הושאל בהסכם לפיו הנכס יוחזר למעביר, הנכס לא נגרע, כיוון שבידי המעביר נותרו באופן מהותי כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות. אם למקבל הזכות למכור או לשעבד את הנכס, המעביר מסווג מחדש את הנכס בדוח על המצב הכספי שלו, לדוגמה, כנכס שהושאל או כחייב בגין רכישה חזרה.

(ב) **הסכמים לרכישה חוזרת והשאלת ניירות ערך - נכסים שהם באופן מהותי אותם נכסים.** אם נכס פיננסי נמכר בכפוף להסכם לרכוש חזרה את אותו נכס או נכס שהוא באופן מהותי נכס כזה, במחיר קבוע או במחיר מכירה בתוספת תשואת מלווה, או אם נכס פיננסי הושאל או ניתן בהלוואה בהסכם, לפיו יוחזר למעביר אותו נכס או נכס שהוא באופן מהותי נכס כזה, הנכס לא נגרע, כיוון שבידי המעביר נותרו באופן מהותי כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות.

(ג) **הסכמים לרכישה חוזרת והשאלת ניירות ערך - זכות החלפה.** אם הסכם לרכישה חזרה במחיר רכישה חזרה קבוע או במחיר השווה למחיר מכירה בתוספת תשואת מלווה, או עסקת השאלת ניירות ערך דומה, מקנים למקבל זכות להחלפת נכסים שהם דומים וששוויים ההוגן שווה לזה של הנכס המועבר במועד הרכישה חזרה, הנכס שנמכר או הושאל בעסקת הרכישה חזרה או בעסקת השאלת ניירות ערך, אינו נגרע, כיוון שבידי המעביר נותרו באופן מהותי כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות.

(ד) **זכות סירוב ראשונה לרכישה חזרה לפי שווי הוגן.** אם ישות מוכרת נכס פיננסי ושומרת רק זכות סירוב ראשונה לרכישה חזרה של הנכס המועבר לפי שווי הוגן, אם המקבל מוכר את הנכס לאחר מכן, הישות גורעת את הנכס, כיוון שהישות העבירה באופן מהותי את כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות.

(ה) **עסקת כיבוס רווחים (wash sale transaction).** רכישה חזרה של נכס פיננסי זמן קצר לאחר מכירתו, מכונה לעיתים כיבוס רווחים (wash sale). רכישה חזרה כזו אינה מונעת גריעה, בתנאי שהעסקה המקורית קיימה את דרישות הגריעה. אולם, אם ישות מתקשרת בהסכם למכור נכס פיננסי ובו זמנית מתקשרת בהסכם לרכוש חזרה את אותו נכס במחיר קבוע או במחיר המכירה בתוספת תשואת מלווה, אז הנכס אינו נגרע.

(ו) אופציות מכר ואופציות רכש הנמצאות עמוק בתוך הכסף. אם המעביר יכול לרכוש חזרה נכס פיננסי שהועבר באמצעות אופציית רכש ואופציית הרכש נמצאת עמוק בתוך הכסף, ההעברה אינה כשירה לגריעה, כיוון שבידי המעביר נותרו באופן מהותי כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות. באופן דומה, אם המקבל יכול למכור חזרה את הנכס הפיננסי באמצעות אופציית מכר, ואופציית המכר נמצאת עמוק בתוך הכסף, ההעברה אינה כשירה לגריעה, כיוון שבידי המעביר נותרו באופן מהותי כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות.

(ז) אופציות מכר ואופציות רכש הנמצאות עמוק מחוץ לכסף. נכס פיננסי המועבר רק בכפוף לאופציית מכר הנמצאת עמוק מחוץ לכסף, אשר מוחזקת על ידי המקבל, או בכפוף לאופציית רכש הנמצאת עמוק מחוץ לכסף, אשר מוחזקת על ידי המעביר, נגרע. הסיבה לכך היא שהמעביר העביר באופן מהותי את כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות.

(ח) נכסים הניתנים להשגה בנקל, אשר כפופים לאופציית רכש שאינה נמצאת עמוק בתוך הכסף ואינה נמצאת עמוק מחוץ לכסף. אם ישות מחזיקה באופציית רכש לנכס שניתן לרכישה בנקל בשוק והאופציה היא לא עמוק בתוך הכסף וגם לא עמוק מחוץ לכסף, הנכס נגרע. הסיבה לכך היא שהישות (i) אינה מותירה בידיה ואינה מעבירה באופן מהותי את כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות וכן, (ii) לא שמרה על השליטה. אולם, אם לא ניתן לרכוש את הנכס בנקל בשוק, נמנעת גריעת הנכס עד לגובה הסכום הכפוף לאופציית הרכש, כיוון שהישות שמרה את השליטה על הנכס.

(ט) נכס שלא ניתן לרכישה בנקל, אשר כפוף לאופציית מכר שנכתבה על ידי הישות, שהיא לא עמוק בתוך הכסף וגם לא עמוק מחוץ לכסף. אם ישות מעבירה נכס פיננסי שלא ניתן לרכישה בנקל בשוק, וכותבת אופציית מכר שאינה עמוק מחוץ לכסף, הישות אינה מותירה בידיה באופן מהותי וגם אינה מעבירה באופן מהותי את כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות, עקב אופציית המכר שנכתבה. הישות שומרת את השליטה על הנכס אם אופציית המכר היא בעלת ערך מספיק על מנת למנוע מהמקבל את מכירת הנכס. במקרה זה, הנכס ממשיך להיות מוכר במידת המעורבות הנמשכת של המעביר (ראה סעיף 44). הישות מעבירה שליטה על הנכס אם אופציית המכר אינה בעלת ערך מספיק כדי למנוע מהמקבל את מכירת הנכס, במקרה זה, הנכס נגרע.

(י) נכסים הכפופים לאופציית מכר או לאופציית רכש לפי שווי הוגן או הסכם אקדמה לרכישה חוזרת. התוצאה של העברת נכס פיננסי, הכפופה רק לאופציית מכר או לאופציית רכש או להסכם אקדמה לרכישה חוזרת, לפיהם מחיר המימוש או המחיר לרכישה חוזרת שווה לשווי הוגן של הנכס הפיננסי במועד הרכישה החוזרת, היא גריעה, כיוון שהועברו באופן מהותי כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות.

(יא) אופציית רכש או אופציית מכר לסילוק במזומן. ישות מעריכה העברה של נכס פיננסי, הכפופה לאופציית מכר או לאופציית רכש או להסכם אקדמה לרכישה חוזרת, המסולקות נטו במזומן, על מנת לקבוע אם הישות הותירה בידיה או העבירה באופן מהותי את כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות. אם הישות אינה מותירה בידיה באופן מהותי את כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות על הנכס המועבר, על הישות לקבוע אם היא שמרה על השליטה על הנכס המועבר. העובדה שאופציית הרכש או אופציית המכר או הסכם אקדמה לרכישה חוזרת מסולקים נטו במזומן, אינה מעידה באופן אוטומטי שהישות העבירה שליטה (ראה סעיף 44א וסעיפים (ז), (ח) ו-(ט) לעיל).

(יב) הוראה להסרת נכסים (*Removal of accounts provision*). הוראה להסרת נכסים היא אופציה (רכש) לרכישה חזרה שאינה מותנית, אשר נותנת לישות זכות לדרוש בחזרה נכסים שהועברו, בכפוף להגבלות מסוימות. בתנאי שהתוצאה של אופציה כזו היא שהישות אינה מותירה בידיה ואינה מעבירה באופן מהותי את הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות, אופציה כזו מונעת גריעה רק של הסכום הכפוף לרכישה חזרה (בהנחה שהמקבל לא יכול למכור את הנכסים). לדוגמה, אם הערך בספרים והתקבולים מהעברת נכסי הלוואות הם 100,000 ש"ח והישות יכולה לרכוש חזרה הלוואה יחידה כלשהי, אך הסכום המצרפי של ההלוואות שיכולות להירכש חזרה לא יעלה על 10,000 ש"ח, 90,000 ש"ח מההלוואות יהיו כשירים לגריעה.

(יג) אופציות רכש מנקות (*Clean-up calls*). ישות, שעשויה להיות המעביר, אשר נותנת שירותים בגין הנכסים המועברים עשויה להחזיק באופציית רכש מנקה לרכישה של יתרת הנכסים המועברים, כאשר סכום הנכסים הקיימים במחזור (outstanding) יורד לרמה מוגדרת, שבה עלויות השירות בגין נכסים אלה הופכות למעמסה ביחס להטבות מהשירות. בתנאי שהתוצאה של אופציית רכש

מנקה כזו היא שהישות אינה מותירה בידיה ואינה מעבירה באופן מהותי את הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות והמקבל לא יכול למכור את הנכסים, אופציה כזו מונעת גריעה רק של סכום הנכסים הכפוף לאופציית הרכש.

(יד) זכויות נחותות שנשמרו וערבויות אשראי (Subordinated

retained interest and credit guarantees). ישות עשויה לספק למקבל חיזוק אשראי (credit enhancement) באמצעות הפיכת חלק או כל הזכויות שלה שנשמרו בנכס המועבר לנחותות. לחלופין, הישות יכולה לספק למקבל חיזוק אשראי בדרך של ערבות אשראי, שעשויה להיות לא מוגבלת או מוגבלת לסכום מוגדר. אם הישות מותירה בידיה באופן מהותי את כל הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות על הנכס המועבר, הנכס ממשיך להיות מוכר בשלמותו. אם בידי הישות נותרו חלק, אבל לא באופן מהותי כל, הסיכונים וההטבות הנובעים מהבעלות והישות שמרה את השליטה, הדבר מונע גריעה עד לגובה הסכום של מזומנים או נכסים אחרים שהישות עשויה להידרש לשלם.

(טו) חוזי החלפה לתשואה כוללת (Total return swaps). ישות

עשויה למכור נכס פיננסי למקבל ולהתקשר בחוזה החלפה לתשואה כוללת עם המקבל, לפיו כל תזרימי המזומנים מתשלומי הריבית של נכס הבסיס מועברים לישות בתמורה לתשלומים קבועים או תשלומים המבוססים על ריבית משתנה והישות נושאת בכל העלויות או הירידות בשווי ההוגן של נכס הבסיס. במקרה כזה, גריעה של כל הנכס אסורה.

(טז) חוזי החלפת שיעור ריבית (Interest rate swaps). ישות

עשויה להעביר למקבל נכס פיננסי בריבית קבועה ולהתקשר בחוזי החלפת שיעור ריבית עם המקבל, על מנת לקבל שיעור ריבית קבועה ולשלם שיעור ריבית משתנה, בהתבסס על סכום רעיוני השווה לערך הקרן של הנכס הפיננסי המועבר. חוזה החלפת שיעור ריבית אינו מונע את הגריעה של הנכס המועבר, בתנאי שהתשלומים הנובעים מהסכם החלפת שיעורי הריבית אינם מותנים בתשלומים שיבוצעו בגין הנכס המועבר.

(יז) חוזי החלפת שיעור ריבית פוחתים (Amortising interest

rate swaps). ישות עשויה להעביר למקבל נכס פיננסי בריבית קבועה, אשר משולמת לאורך זמן, ולהתקשר בחוזה החלפת שיעור ריבית פוחת עם המקבל לקבל שיעור ריבית קבועה ולשלם שיעור ריבית משתנה,

בהתבסס על סכום רעיוני. אם הסכום הרעיוני של חוזה ההחלפה פוחת כך שהוא שווה בכל נקודת זמן לסכום הקרן של הנכס הפיננסי המועבר הקיים במחזור (outstanding), התוצאה של חוזה ההחלפה, בדרך כלל, היא שבידי הישות נותר סיכון פירעון מוקדם משמעותי. במקרה זה הישות ממשיכה להכיר בכל הנכס המועבר או ממשיכה להכיר בנכס המועבר בהתאם להיקף המעורבות הנמשכת שלה. בניגוד לכך, אם הפחתת הסכום הרעיוני של חוזה ההחלפה אינה קשורה לסכום הקרן הקיים במחזור (outstanding) של הנכס המועבר, התוצאה של חוזה ההחלפה אינה שבידי הישות נותר סיכון פירעון מוקדם בגין הנכס. לפיכך, חוזה כזה לא ימנע גריעה של הנכס המועבר, בתנאי שהתשלומים של חוזה ההחלפה אינם מותנים בתשלומי הריבית המבוצעים על הנכס המועבר, והתוצאה של חוזה ההחלפה אינה שבידי הישות נותרו סיכונים והטבות משמעותיים אחרים הנובעים מבעלות על הנכס המועבר.

א.52. סעיף זה ממחיש את יישום גישת המעורבות הנמשכת כאשר המעורבות הנמשכת של הישות היא לגבי חלק מנכס פיננסי.

הנח שלישות יש תיק של הלוואות, הניתנות לפירעון מוקדם, ששיעור הריבית הנקובה ושיעור הריבית האפקטיבי הוא 10 אחוז וסכום הקרן והעלות המופחתת הוא 10,000 ש"ח. הישות התקשרה בעסקה לפיה, בתמורה לתשלום בסך 9,115 ש"ח, המקבל משיג את הזכות ל- 9,000 ש"ח של גביה כלשהי של הקרן בתוספת ריבית בשיעור של 9.5 אחוזים. הישות שומרת זכויות ל- 1,000 ש"ח של גביה כלשהי של הקרן בתוספת ריבית בשיעור של 10 אחוז ובתוספת מרווח עודף של 0.5 אחוזים על הקרן של 9,000 ש"ח. גביות של פירעונות מוקדמים מוקצות בין הישות לבין המקבל ביחס של 9:1, אך כל הכשלים בפירעון מנוכים מחלק הישות בסך 1,000 ש"ח, ועד גובה סכום זה בלבד. השווי ההוגן של ההלוואות במועד העסקה הוא 10,100 ש"ח ואומדן השווי ההוגן של המרווח העודף של ה- 0.5 אחוזים הנוספים הוא 40 ש"ח.

הישות קובעת שהיא העבירה חלק מהסיכונים וההטבות המשמעותיים הנובעים מהבעלות (לדוגמה, סיכון פירעון מוקדם משמעותי), אך גם נותרו בידיה חלק מהסיכונים וההטבות המשמעותיים הנובעים מהבעלות (עקב הזכות הנחותה שנשמרה בידיה), וקובעת גם שהיא שמרה שליטה. לפיכך, הישות מיישמת את גישת המעורבות הנמשכת.

המשך ...

המשך ...

על מנת ליישם תקן זה, הישות מנתחת את העסקה כדלקמן (א) שמירה על החלק היחסי המלא מזכות שנותרה בסך 1,000 ש"ח, וכן (ב) הפיכת החלק היחסי שנשמר לנחות על מנת לספק חיזוק אשראי למקבל עבור הפסדי אשראי.

הישות מחשבת שסך של 9,090 ש"ח (90 אחוז מסך 10,100 ש"ח) מהתמורה שהתקבלה בסך 9,115 ש"ח מייצגת את התמורה עבור החלק היחסי המלא של 90 אחוז. יתרת התמורה שהתקבלה (25 ש"ח) מייצגת את התמורה שהתקבלה עבור הפיכת החלק שנשמר לנחות על מנת לספק חיזוק אשראי למקבל עבור הפסדי אשראי. בנוסף, המרווח העודף של 0.5 אחוזים מייצג את התמורה שהתקבלה עבור חיזוק האשראי. לפיכך, התמורה הכוללת שהתקבלה עבור חיזוק האשראי היא 65 ש"ח (25 ש"ח + 40 ש"ח).

הישות מחשבת את הרווח או ההפסד ממכירת 90 אחוז מתזרימי המזומנים. בהנחה שהשווי ההוגן של ה- 90 אחוז שהועברו ושל ה- 10 אחוז שנשמרו אינם זמינים במועד ההעברה, הישות מקצה את הערך בספרים של הנכס בהתאם לסעיף 28, כדלקמן:

חלק שהועבר	אומדן שווי הוגן	אחוז	הקצאת ערך בספרים
חלק שהועבר	9,090	90	9,000
חלק שנשמר	1,010	10	1,000
סה"כ	10,100		10,000

הישות מחשבת את הרווח או ההפסד בגין המכירה של 90 אחוז מתזרימי המזומנים על ידי ניכוי הערך בספרים, שהוקצה לחלק שהועבר, מהתמורה שהתקבלה, משמע 90 ש"ח (9,090 ש"ח - 9,000 ש"ח). הערך בספרים של החלק שנשמר על ידי הישות הוא 1,000 ש"ח.

בנוסף, הישות מכירה במעורבות הנמשכת, הנובעת מהפיכת הזכות שנשמרה בידה לנחותה בהתייחס להפסדי אשראי. בהתאם, הישות מכירה בנכס של 1,000 ש"ח (הסכום המירבי של תזרימי מזומנים שהישות לא תקבל בהתאם לזכות הנחותה) ובהתחייבות קשורה אליו בסך 1,065 ש"ח (הסכום המירבי של תזרימי המזומנים שהישות לא תקבל בהתאם לזכות הנחותה, משמע 1,000 ש"ח בתוספת השווי ההוגן של הזכות הנחותה בסך 65 ש"ח).

המשך ...

המשך...

הישות משתמשת בכל המידע האמור לעיל על מנת לטפל בעסקה כדלקמן:

זכות	חובה	
9,000	-	הנכס המקורי
-	1,000	נכס המוכר בגין הזכות הנחותה או בגין זכות השייר
-	40	נכס בגין התמורה שהתקבלה בצורה של המרווח העודף
90	-	רווח או הפסד (רווח בגין העברה)
1,065	-	התחייבות
-----	<u>9,115</u>	מזומן שהתקבל
<u>10,155</u>	<u>10,155</u>	סה"כ

מיד לאחר העסקה, הערך בספרים של הנכס הוא 2,040 ש"ח המורכב מ- 1,000 ש"ח, המייצגים את העלות שהוקצתה לחלק שנשמר, וכן 1,040 ש"ח, המייצגים את המעורבות הנמשכת הנוספת של הישות כתוצאה מהפיכת הזכות שנשמרה בידה לנחותה בהתייחס להפסדי אשראי (אשר כולל את המרווח העודף בסך 40 ש"ח).

בתקופות עוקבות, הישות מכירה בתמורה שהתקבלה עבור חיזוק האשראי (65 ש"ח) על בסיס יחסי לזמן, צוברת ריבית על הנכס המוכר תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית ומכירה בירידת ערך אשראי בגין הנכסים המוכרים. כדוגמה למקרה האחרון, הנח שבשנה העוקבת קיים הפסד מירידת ערך אשראי של הלוואות הבסיס בסך 300 ש"ח. הישות מקטינה את הנכס שהוכר בסך 600 ש"ח (300 ש"ח מתייחסים לחלק שנשמר, ו- 300 ש"ח מתייחסים למעורבות הנמשכת הנוספת שנובעת מהפיכת הזכות שנשמרה בידה לנחותה בהתייחס להפסדי אשראי), ומקטינה את ההתחייבות שהוכרה בסך 300 ש"ח. התוצאה נטו היא זקיפה לרווח או הפסד של ירידת ערך אשראי בסך 300 ש"ח.

רכישה או מכירה של נכס פיננסי בדרך רגילה (סעיף 38)

א53. רכישה או מכירה של נכסים פיננסיים בדרך רגילה מוכרת תוך שימוש בחשבונאות מועד קשירת העסקה או בחשבונאות מועד סליקת העסקה, כמתואר בסעיפים 55 ו- 56. השיטה בה נעשה שימוש, מיושמת בעקביות לגבי כל הרכישות וכל המכירות של נכסים פיננסיים ששייכים לאותה קבוצה של נכסים פיננסיים, כפי שהוגדרה בסעיף 9. לצורך זה, נכסים שמוחזקים למסחר מהווים קבוצה נפרדת מנכסים שיועדו כשווי הוגן דרך רווח או הפסד.

א54. חוזה, שדורש או שמאפשר סילוק נטו של השינוי בשווי של החוזה, אינו חוזה בדרך רגילה. במקום זאת, חוזה כזה מטופל כנגזר בתקופה שבין מועד קשירת העסקה לבין מועד הסליקה.

א55. מועד קשירת העסקה הוא המועד בו ישות מתחייבת לרכוש או למכור נכס. חשבונאות מועד קשירת העסקה מתייחסת אל (א) הכרה בנכס שיתקבל ובהתחייבות לשלם בגינו במועד קשירת העסקה, וכן (ב) גריעה של נכס שנמכר, הכרה ברווח או הפסד כלשהו מהמימוש והכרה בחייב בגין התשלום מהרוכש במועד קשירת העסקה. בדרך כלל, צבירת ריבית על הנכס ועל ההתחייבות המקבילה אינה מתחילה עד למועד הסליקה שבו עוברת זכות הקניין.

א56. מועד הסליקה הוא המועד בו נכס נמסר לישות או על ידי ישות. חשבונאות מועד סליקת העסקה מתייחסת אל (א) ההכרה בנכס במועד בו הישות מקבלת אותו, וכן (ב) הגריעה של נכס וההכרה ברווח או הפסד כלשהו מהמימוש במועד בו הנכס נמסר על ידי הישות. כאשר מיישמים חשבונאות מועד סליקת העסקה, ישות מטפלת בשינוי כלשהו בשווי ההוגן של הנכס שיתקבל במהלך התקופה בין מועד קשירת העסקה לבין מועד הסליקה, באותו אופן כפי שהיא מטפלת בנכס שנרכש. במילים אחרות, השינוי בשווי אינו מוכר לגבי נכסים המוצגים לפי עלות או עלות מופחתת; הוא מוכר ברווח או הפסד לגבי נכסים המסווגים כנכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד; והוא מוכר ברווח כולל אחר לגבי נכסים המסווגים כזמינים למכירה.

גריעה של התחייבות פיננסית (סעיפים 39-42)

א57. התחייבות פיננסית (או חלק ממנה) מסולקת כאשר החייב:

(א) פורע את ההתחייבות (או חלק ממנה) על ידי תשלום לנושה, בדרך כלל במזומן, בנכסים פיננסיים אחרים, בסחורות או בשירותים; או

- (ב) משוחרר משפטית מאחריות ראשונית עבור ההתחייבות (או חלק ממנה) בין אם בהליך משפטי ובין אם על ידי הנושה. (אם החייב נתן ערבות, תנאי זה עדיין עשוי להתקיים).
- א58. אם מנפיק של מכשיר חוב רוכש חזרה מכשיר זה, החוב מסולק גם אם המנפיק הוא עושה שוק במכשיר זה או שהוא מתכוון למכור אותו מחדש בטווח הקצר.
- א59. תשלום לצד שלישי, כולל נאמנות (לעיתים מכונה "ביטול במהות"), אינו, כשלעצמו, משחרר את החייב ממחויבותו הראשונית לנושה, בהיעדר שחרור משפטי.
- א60. אם חייב משלם לצד שלישי כדי שייטול על עצמו מחויבות ומודיע לנושה שלו שהצד השלישי נטל על עצמו את מחויבות החוב שלו, החייב אינו גורע את מחויבות החוב אלא אם מתקיים התנאי בסעיף א57(ב). אם החייב משלם לצד שלישי כדי שייטול על עצמו מחויבות ומקבל שחרור משפטי מהנושה שלו, החייב סילק את החוב. אולם, אם החייב מסכים לבצע תשלומים בגין החוב לצד השלישי או ישירות לנושה המקורי שלו, החייב מכיר במחויבות חוב חדשה כלפי הצד השלישי.
- א61. למרות שהתוצאה של שחרור משפטי, בין אם משפטית ובין אם על ידי הנושה, היא גריעה של התחייבות, הישות עשויה להכיר בהתחייבות חדשה אם הקריטריונים לגריעה בסעיפים 15-37 אינם מתקיימים לגבי הנכסים הפיננסיים המועברים. אם קריטריונים אלה אינם מתקיימים, הנכסים המועברים אינם נגרעים, והישות מכירה בהתחייבות חדשה המתייחסת לנכסים המועברים.
- א62. לצורך סעיף 40, התנאים הם שונים באופן מהותי אם הערך הנוכחי המהווה של תזרימי המזומנים לפי התנאים החדשים, כולל עמלות כלשהן ששולמו בניכוי עמלות כלשהן שהתקבלו ומהווה באמצעות שיעור הריבית האפקטיבי המקורי, הוא שונה לפחות ב-10 אחוז מהערך הנוכחי המהווה של תזרימי המזומנים הנוותרים של ההתחייבות הפיננסית המקורית. אם החלפת מכשירי חוב או שינוי תנאים מטופלים כסילוק, עלויות או עמלות כלשהן שהתהוו מוכרות כחלק מהרווח או ההפסד בגין הסילוק. אם ההחלפה או השינוי אינם מטופלים כסילוק, עלויות או עמלות כלשהן שהתהוו מתאימות את הערך בספרים של ההתחייבות ומופחתות במשך התקופה שנותרה של ההתחייבות המתוקנת.
- א63. במקרים מסוימים, נושה משחרר חייב מהמחויבות בהווה שלו לבצע תשלומים, אך החייב נוטל על עצמו ערבות שהיא מחויבות

לשלם אם הצד שנוטל את האחריות הראשונית אינו עומד במחויבות שלו. במקרה זה החייב:

(א) מכיר בהתחייבות פיננסית חדשה בהתבסס על השווי ההוגן של מחויבותו בגין הערבות; וכן

(ב) מכיר ברווח או הפסד בהתבסס על ההפרש בין (i) תמורה כלשהי ששולמה לבין (ii) הערך בספרים של ההתחייבות הפיננסית המקורית פחות השווי ההוגן של ההתחייבות הפיננסית החדשה.

מדידה (סעיפים 43-70)

מדידה לראשונה של נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות (סעיף 43)

א64. השווי ההוגן של מכשיר פיננסי בעת הכרה לראשונה הוא, בדרך כלל, מחיר העסקה (משמע, השווי ההוגן של התמורה שניתנה או שהתקבלה, ראה גם סעיף א76). אולם, אם חלק מהתמורה שניתנה או שהתקבלה הוא עבור משהו אחר מאשר המכשיר הפיננסי, השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי נאמד תוך שימוש בטכניקת הערכה (ראה סעיפים א74-א79). לדוגמה, ניתן לאמוד את השווי ההוגן של הלוואה או חייב לזמן ארוך, שאינם נושאים ריבית, כערך הנוכחי של כל תקבולי המזומנים העתידיים המהוונים לפי שיעור (או שיעורי) ריבית שוק השוררים לגבי מכשיר דומה (דומה באשר למטבע, לתקופה, לסוג שיעור הריבית ולגורמים אחרים) עם דירוג אשראי דומה. סכום נוסף כלשהו שניתן כהלוואה הוא הוצאה או הקטנת הכנסה אלא אם הוא כשיר להכרה כסוג אחר של נכס.

א65. אם ישות יוצרת הלוואה שנושאת ריבית שאינה ריבית שוק (לדוגמה, 5 אחוזים כאשר שיעור ריבית השוק לגבי הלוואות דומות הוא 8 אחוזים), ומקבלת מראש עמלה (up front fee) כפיצוי, הישות מכירה בהלוואה בשווייה ההוגן, משמע, בניכוי העמלה שהיא קיבלה. הישות מפחיתה את הניכיון לרווח או הפסד באמצעות שיטת הריבית האפקטיבית.

מדידה עוקבת של נכסים פיננסיים (סעיפים 45 ו-46)

א66. אם מכשיר פיננסי, שהוכר קודם לכן כנכס פיננסי, נמדד בשווי הוגן ושווי ההוגן נופל מתחת לאפס, הוא מהווה התחייבות פיננסית שנמדדת בהתאם לסעיף 47.

א67. הדוגמה הבאה ממחישה את הטיפול החשבונאי בעלויות עסקה במדידה לראשונה ובמדידות העוקבות של נכס פיננסי זמין למכירה. נכס נרכש תמורת 100 ש"ח בתוספת עמלת רכישה בסך של 2 ש"ח. לראשונה, הנכס מוכר בסכום של 102 ש"ח. סוף תקופת הדיווח הוא יום למחרת, כאשר מחיר השוק המצוטט של הנכס הוא 100 ש"ח. אם הנכס היה נמכר היה צריך לשלם עמלה בסך 3 ש"ח. באותו מועד, הנכס נמדד בסכום של 100 ש"ח (ללא התחשבות בעמלה האפשרית בעת מכירה) ומוכר הפסד בסך של 2 ש"ח ברווח כולל אחר. אם הנכס הפיננסי הזמין למכירה הוא בעל תשלומים קבועים או ניתנים לקביעה, עלויות העסקה מופחתות לרווח או הפסד תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית. אם לנכס הפיננסי הזמין למכירה אין תשלומים קבועים או ניתנים לקביעה, עלויות העסקה מוכרות ברווח או הפסד כאשר הנכס נגרע או כאשר נפגם ערכו.

א68. מכשירים שמסווגים כהלוואות וחייבים נמדדים בעלות מופחתת ללא התחשבות בכוונת הישות להחזיקם עד למועד הפדיון.

שיקולים במדידת שווי הוגן (סעיפים 48 ו- 49)

א69. בבסיס ההגדרה של שווי הוגן קיימת הנחה כי ישות היא עסק חי ללא כוונה או צורך להתפרק, לצמצם מהותית את רמת הפעילויות שלה או לבצע עסקה בתנאים לא כדאיים (adverse terms). לכן, שווי הוגן אינו הסכום שהישות הייתה מקבלת או משלמת בעסקה כפויה, בפירוק שלא מרצון או במכירה תחת לחץ. אולם, שווי הוגן משקף את איכות האשראי של המכשיר.

א70. תקן זה משתמש במונח 'מחיר רכישה מוצע' (bid price) ו'מחיר מכירה מוצע' (asking price) (לעיתים מכונה כ"מחיר מוצע שוטף" [current offer price]) בהקשר של מחירי שוק מצוטטים, ובמונח 'מרווח בין מחיר מכירה מוצע לבין מחיר רכישה מוצע' (the bid-ask spread) כדי לכלול רק עלויות עסקה. תיאומים אחרים על מנת להגיע לשווי הוגן (לדוגמה, סיכון אשראי של צד שכנגד) אינם נכללים במונח 'מרווח בין מחיר מכירה מוצע לבין מחיר רכישה מוצע'.

שוק פעיל: מחיר מצוטט

א71. רואים במכשיר פיננסי כמצוטט בשוק פעיל אם מחירים מצוטטים זמינים בנקל ובאופן סדיר מבורסה, דילר, ברוקר, קבוצה ענפית (industry group), גוף מתמחר (pricing service) או גוף פיקוחי, ומחירים אלה מייצגים עסקאות שוק המתרחשות בפועל ובאופן סדיר בין צדדים שאין ביניהם יחסים מיוחדים. שווי הוגן מוגדר במונחים של מחיר מוסכם בין קונה מרצון לבין מוכר מרצון בעסקה שאינה מושפעת מיחסים מיוחדים בין הצדדים. המטרה של קביעת שווי הוגן של מכשיר פיננסי שנסחר

בשוק פעיל היא להגיע למחיר בו עסקה במכשיר זה הייתה מתרחשת בסוף תקופת הדיווח (משמע, ללא שינוי או הרכבה מחדש [repackaging] של המכשיר) בשוק הפעיל הכדאי ביותר שאליו לישות יש גישה מיידית. אולם, הישות מתאימה את המחיר בשוק הכדאי ביותר על מנת לשקף הפרשים כלשהם בסיכון אשראי של צד שכנגד בין מכשירים הנסחרים בשוק זה לבין המכשיר שאת שווי מעריכים. הקיום של ציטוטי מחיר המפורסמים בשוק פעיל מהווה את הראיה הטובה ביותר לשווי הוגן וכאשר הם קיימים, משתמשים בהם למדידה של הנכס הפיננסי או של ההתחייבות הפיננסית.

א72. מחיר השוק המצוטט המתאים לגבי נכס שמוחזק או לגבי התחייבות שתונפק הוא, בדרך כלל, מחיר המכירה המוצע השוטף, ולגבי נכס שיירכש או לגבי התחייבות שמוחזקת, מחיר הרכישה המוצע. כאשר לישות יש נכסים והתחייבויות בעלי סיכוני שוק מקוזים, היא יכולה להשתמש במחירי שוק אמצעיים (mid-market prices) כבסיס לקביעת שווי הוגן לגבי פוזיציות הסיכון המקוזות וליישם את מחירי המכירה או הרכישה המוצעים לגבי הפוזיציה הפתוחה נטו, לפי המתאים. כאשר מחירי מכירה ורכישה מוצעים שוטפים אינם זמינים, מחיר העסקה העדכנית ביותר מספק ראיה לשווי ההוגן השוטף כל עוד לא היה שינוי משמעותי בנסיבות כלכליות מאז מועד העסקה. אם תנאים השתנו מאז מועד העסקה (לדוגמה, שינוי בריבית חסרת הסיכון לאחר ציטוט המחיר העדכני ביותר של אגרת חוב של תאגיד), השווי ההוגן משקף את השינוי בתנאים על ידי התייחסות למחירים או לשיעורים שוטפים של מכשירים פיננסיים דומים, לפי המתאים. בדומה, אם ישות יכולה להוכיח כי מחיר העסקה האחרון אינו מהווה שווי הוגן (לדוגמה, משום שהוא שיקף את הסכום שישות הייתה מקבלת או משלמת בעסקה כפויה, בפירוק שלא מרצון או במכירה תחת לחץ), מחיר זה מותאם. השווי ההוגן של תיק מכשירים פיננסיים מתקבל ממכפלת מספר היחידות של המכשיר במחיר השוק המצוטט שלו. אם פרסום של מחיר מצוטט בשוק פעיל אינו קיים לגבי נכס פיננסי בשלמותו, אך קיימים שווקים פעילים לרכיבים שלו, שווי הוגן נקבע על בסיס מחירי השוק הרלוונטיים של אותם רכיבים.

א73. אם שיעור (ולא מחיר) מצוטט בשוק פעיל, הישות משתמשת בשיעור שוק מצוטט זה כנתון לטכניקת הערכה כדי לקבוע שווי הוגן. אם שיעור השוק המצוטט אינו כולל סיכון אשראי או גורמים אחרים, שמשותפים בשוק היו כוללים בהערכת שווי המכשיר, הישות מבצעת תיאומים בהתייחס לגורמים אלה.

היעדר שוק פעיל: טכניקת הערכה

א.74. אם השוק של מכשיר פיננסי אינו פעיל, ישות קובעת שווי הוגן על ידי שימוש בטכניקת הערכה. טכניקות הערכה כוללות שימוש בעסקאות שוק עדכניות בין קונה מרצון לבין מוכר מרצון הפועלים בצורה מושכלת, שאינן מושפעות מיחסים מיוחדים בין הצדדים, אם עסקאות כאלה זמינות, התייחסות לשווי ההוגן השוטף של מכשיר אחר שהוא באופן מהותי זהה, ניתוח תזרים מזומנים מהוון ומודלים להמחרת אופציות. אם קיימת טכניקת הערכה שמקובלת בקרב המשתתפים בשוק על מנת לתמחר את המכשיר והוכח כי טכניקה זו מספקת אומדנים מהימנים של מחירים שהתקבלו בעסקאות שוק שבפועל בוצעו, הישות משתמשת בטכניקה זו.

א.75. מטרת השימוש בטכניקת הערכה היא לקבוע מה היה יכול להיות מחיר העסקה במועד המדידה בהחלפה שאינה מושפעת מיחסים מיוחדים בין צדדים הפועלים והמונעת על ידי שיקולים עסקיים רגילים. שווי הוגן נאמד על הבסיס של התוצאות של טכניקת הערכה שעושה את השימוש המרבי בנתוני שוק (market input), ומבוססת מעט ככל שניתן על נתונים ספציפיים לישות (entity-specific inputs). מצפים מטכניקת הערכה להגיע לתחזית ריאלית של השווי ההוגן אם (א) היא משקפת באופן סביר את האופן בו חזוי כי השוק יתמחר את המכשיר וכן (ב) הנתונים לטכניקת הערכה מייצגים באופן סביר תחזיות ומדידות שוק של גורמי תשואה-סיכון (risk-return) הטבועים במכשיר הפיננסי.

א.76. לכן, טכניקת הערכה (א) כוללת את כל הגורמים שמשתתפים בשוק היו שוקלים בקביעת מחיר וכן (ב) עקבית עם מתודולוגיות כלכליות מקובלות להמחרת מכשירים פיננסיים. מדי תקופה, ישות מכיילת את טכניקת ההערכה ובודקת את תקפותה תוך שימוש במחירי עסקאות שוק שוטפות הניתנות לצפייה באותו המכשיר (כלומר, ללא שינוי או הרכבה מחדש) או בהתבסס על מידע שוק זמין כלשהו הניתן לצפייה. ישות מקבלת מידע שוק בעקביות באותו שוק בו המכשיר נוצר או נרכש. הראיה הטובה ביותר לשווי ההוגן של מכשיר פיננסי בעת הכרה לראשונה הוא מחיר העסקה (משמע, השווי ההוגן של התמורה שניתנה או שהתקבלה), אלא אם מקבלים ראיה לשווי ההוגן של אותו מכשיר על ידי השוואה לעסקאות שוק שוטפות אחרות הניתנות לצפייה במכשיר זהה (כלומר, ללא שינוי או הרכבה מחדש) או בהתבסס על טכניקת הערכה שמשתנים שלה כוללים רק מידע משווקים הניתנים לצפייה (observable markets).

א.76א. המדידה העוקבת של המכשיר הפיננסי או ההתחייבות הפיננסית וההכרה העוקבת של רווחים והפסדים יהיו עקביות עם דרישות תקן זה. היישום של סעיף 76א עשוי לגרום לכך שבעת ההכרה לראשונה בנכס פיננסי או התחייבות פיננסית לא יוכר שום רווח

או הפסד. במקרה כזה, התקן דורש כי רווח או הפסד יוכר לאחר ההכרה לראשונה רק במידה והוא נובע משינוי בגורם (כולל זמן), שמשתתפים בשוק היו בוחנים בקביעת מחיר.

א77. הרכישה או היצירה לראשונה של נכס פיננסי או ההתהוות לראשונה של התחייבות פיננסית מהוות עסקת שוק שמספקת בסיס לאמידת השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי. בפרט, אם המכשיר הפיננסי הוא מכשיר חוב (כמו הלוואה), ניתן לקבוע את שווי ההוגן על ידי התייחסות לתנאי השוק ששררו במועד הרכישה או היצירה שלו ולתנאי שוק או לשיעורי ריבית שוטפים הנגבים באופן שוטף על ידי הישות או על ידי אחרים בגין מכשירי חוב דומים (משמע, תקופה עד למועד פדיון, תבנית תזרים מזומנים, מטבע, סיכון אשראי, בטחונות ובסיס ריבית דומים). לחלופין, בתנאי שאין שינוי בסיכון האשראי של החייב ובמרווחי אשראי מתאימים לאחר היצירה של מכשיר החוב, ניתן לגזור אומדן לשיעור ריבית השוק השוטף על ידי שימוש בשיעור ריבית עוגן המשקף איכות אשראי טובה יותר מאשר מכשיר החוב הבסיסי, בתנאי שמשאירים את מרווח האשראי קבוע, ומבצעים תיאומים לגבי השינויים בשיעור ריבית העוגן ממועד היצירה. אם תנאים השתנו מאז עסקת השוק העדכנית ביותר, השינוי המתייחס לשווי ההוגן של המכשיר הפיננסי, שמעריכים את שווי, נקבע על ידי התייחסות למחירים או לשיעורים שוטפים של מכשירים פיננסיים דומים, כשהם מותאמים, אם נדרש, לגבי הבדלים כלשהם מהמכשיר שמעריכים את שווי.

א78. יתכן ואותם נתונים לא יהיו זמינים בכל מועד מדידה. לדוגמה, במועד בו ישות נותנת הלוואה או רוכשת מכשיר חוב שאינו נסחר באופן פעיל, לישות יש מחיר עסקה שהוא גם מחיר שוק. אולם, יתכן ושום נתוני עסקה חדשים לא יהיו זמינים במועד המדידה הבא, ולמרות שהישות יכולה לקבוע את הרמה הכללית של שיעורי ריבית שוק, היא לא יכולה לדעת איזו רמת סיכון אשראי או רמת סיכון שוק אחר משתתפים בשוק היו בוחנים בעת המחרת המכשיר באותו מועד. יתכן ולישות לא יהיו נתונים מעסקאות עדכניות כדי לקבוע את מרווח האשראי המתאים מעל לשיעור הריבית הבסיסי, על מנת להשתמש בו בקביעת שיעור היוון לחישוב ערך נוכחי. יהיה סביר להניח, בהיעדר ראיות סותרות, שלא היה שום שינוי במרווח שהיה קיים במועד בו ניתנה ההלוואה. אולם, מצפים מהישות לנקוט במאמצים סבירים כדי לקבוע אם קיימת ראיה לכך שהיה שינוי בגורמים כאלה. כאשר קיימת ראיה לקיום שינוי, הישות תשקול את ההשפעה של השינוי בקביעת השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי.

א79. ביישום ניתוח תזרים מזומנים מהוון, ישות משתמשת בשיעור היוון אחד או יותר על מנת לקבוע את שיעורי התשואה השוררים לגבי מכשירים פיננסיים בעלי אותם תנאים ומאפיינים, באופן

מהותי, כולל איכות האשראי של המכשיר, התקופה שנותרה בה שיעור הריבית החוזי הוא קבוע, התקופה שנותרה עד להחזר הקרן והמטבע בו מתבצעים התשלומים. ניתן למדוד חייבים וזכאים לזמן קצר ללא שיעור ריבית מוצהר בסכום החשבונית המקורית, אם השפעת ההיוון אינה מהותית.

היעדר שוק פעיל: מכשירים הוניים

80א. השווי ההוגן של השקעות במכשירים הוניים שאין להם מחיר שוק מצוטט בשוק פעיל ושל נגזרים הצמודים (linked) למכשיר הוני לא מצוטט כזה ושיש לסלקם על ידי מסירה של מכשיר הוני לא מצוטט כזה (ראה סעיפים 46(ג) ו-47), ניתן למדידה מהימנה אם (א) ההשתנות בטווח של אומדני שווי הוגן סבירים אינה משמעותית לגבי אותו מכשיר או (ב) ניתן להעריך באופן סביר את ההסתברויות של האומדנים השונים בתוך הטווח וניתן להשתמש בהם באמידת שווי הוגן.

81א. ישנם מצבים רבים בהם ההשתנות בטווח של אומדני שווי הוגן סבירים של השקעות במכשירים הוניים שאין להם מחיר שוק מצוטט ושל נגזרים הצמודים ושיש לסלקם על ידי מסירה של מכשיר הוני לא מצוטט כזה (ראה סעיפים 46(ג) ו-47) סביר שלא תהיה משמעותית. בדרך כלל, ניתן לאמוד את השווי ההוגן של נכס פיננסי שישות רכשה מצד חיצוני. אולם, אם הטווח של אומדני שווי הוגן סבירים הוא משמעותי ולא ניתן להעריך באופן סביר את ההסתברויות של האומדנים השונים, הישות מנועה מלמדוד את הנכס בשווי הוגן.

נתונים לטכניקות הערכה

82א. טכניקה מתאימה לאמידת השווי ההוגן של מכשיר פיננסי ספציפי תעשה שימוש במידע שוק ניתן לצפייה לגבי תנאי השוק ולגבי גורמים אחרים שסביר כי ישפיעו על השווי ההוגן של המכשיר. השווי ההוגן של מכשיר פיננסי יתבסס על גורם אחד או יותר כדלהלן (ויתכן גם על גורמים אחרים).

(א) *ערך הזמן של הכסף (משמע, ריבית בשיעור בסיסי או חסר סיכון).* ניתן, בדרך כלל, לגזור שיעורי ריבית בסיסיים ממחירי אגרות חוב ממשלתיות ניתנים לצפייה והם מצוטטים לעיתים קרובות בפרסומים פיננסיים. שיעורים אלה משתנים, בדרך כלל, באופן יחסי למועדים חזויים של תזרימי מזומנים חזויים לאורך עקום תשואה של שיעורי ריבית לגבי תקופות זמן שונות. מסיבות פרקטיות, ישות יכולה להשתמש בשיעור כללי אשר ניתן לצפייה בנקל והוא מקובל וזמין, כמו ריבית ליבור (LIBOR) או שיעור החלפה, כשיעור העוגן. (משום ששיעור כמו ריבית ליבור אינו שיעור ריבית חסרת סיכון,

תיאום סיכון האשראי המתאים למכשיר פיננסי ספציפי נקבע על בסיס סיכון האשראי שלו בהתייחס לסיכון האשראי בשיעור עוגן זה). במדינות מסוימות, אגרות חוב ממשלתיות מרכזיות (central governmental bonds) יכולות לשאת סיכון אשראי משמעותי ויכולות לא לספק שיעור ריבית עוגן בסיסי יציב לגבי מכשירים הנקובים במטבע זה. לישויות מסוימות במדינות אלה יכול להיות דירוג אשראי טוב יותר ויכולת ללוות בשיעור ריבית נמוך יותר מאשר השיעור הממשלתי המרכזי. במקרה כזה, יתכן וראוי יותר לקבוע שיעורי ריבית בסיסיים בהתייחס לשיעורי ריבית לגבי אגרות חוב של תאגידים בעלות דירוג הגבוה ביותר שהונפקו במטבע של אותו תחום שיפוט.

- (ב) **סיכון אשראי**. ניתן לגזור את ההשפעה על שווי הוגן של סיכון אשראי (משמע, הפרמיה מעל שיעור הריבית הבסיסי לגבי סיכון אשראי) ממחירי שוק ניתנים לצפייה של מכשירים נסחרים בעלי איכות אשראי שונה או משיעורי ריבית ניתנים לצפייה הנגבים על ידי מלווים בגין הלוואות בעלות דירוגי אשראי שונים.
- (ג) **מחירי חליפין של מטבע חוץ**. שווקים פעילים להחלפת מטבעות קיימים לגבי רוב המטבעות העיקריים, ומחירים מצוטטים על בסיס יומי בפרסומים פיננסיים.
- (ד) **מחירי סחורות יסוד**. קיימים מחירי שוק ניתנים לצפייה לגבי סחורות יסוד רבות.
- (ה) **מחירי הון**. מחירים (ומדדים של מחירים) של מכשירים הוניים נסחרים ניתנים לצפייה בנקל בשווקים מסוימים. ניתן להשתמש בטכניקות מבוססות ערך נוכחי על מנת לקבוע את מחיר השוק השוטף של מכשירים הוניים לגביהם לא קיימים מחירים ניתנים לצפייה.
- (ו) **תנודתיות (דהיינו, גודלם של שינויים עתידיים במחיר של המכשיר הפיננסי או של פריט אחר)**. ניתן, בדרך כלל, לאמוד באופן מהימן מדדי תנודתיות של פריטים הנסחרים באופן פעיל על בסיס מידע שוק היסטורי או באמצעות שימוש בתנודתיות הגלומה במחירי שוק שוטפים.
- (ז) **סיכון פירעון מוקדם וסיכון פדיון**. ניתן לאמוד דפוסי התנהגות חזויים של פירעון מוקדם של נכסים פיננסיים ודפוסי התנהגות חזויים של פדיון התחייבויות פיננסיות על בסיס מידע היסטורי. (השווי ההוגן של התחייבות פיננסית, שניתנת לפדיון על ידי הצד שכנגד אינו יכול

להיות נמוך מהערך הנוכחי של סכום הפדיון - ראה סעיף
(.49)

(ח) עלויות שירות עבור נכס פיננסי או התחייבות פיננסית. ניתן לאמוד עלויות שירות על ידי השוואות עם עמלות שוטפות שנגבות על ידי משתתפים אחרים בשוק. אם העלויות של שירות נכס פיננסי או התחייבות פיננסית הן משמעותיות ומשתתפים אחרים בשוק היו עומדים בפני עלויות בנות השוואה, המנפיק יבחן אותן בקביעת השווי ההוגן של אותו נכס פיננסי או של אותה התחייבות פיננסית. סביר כי השווי ההוגן בעת ההתקשרות בזכות חוזית לעמלות עתידיות שווה לעלויות יצירה ששולמו בגינן, אלא אם עמלות עתידיות ועלויות קשורות חורגות מנתונים השוואתיים בשוק.

רווחים והפסדים (סעיפים 55-57)

ישות תיישם תקן חשבונאות בינלאומי 21 לגבי נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות שהם פריטים כספיים בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 21 ונקובים במטבע חוץ. בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 21, רווחים או הפסדים מהפרשי שער בגין נכסים כספיים והתחייבויות כספיות מוכרים ברווח או הפסד. פריט כספי, שמיועד כמכשיר מגדר בגידור תזרים מזומנים (ראה סעיפים 95-101) או בגידור השקעה נטו (ראה סעיף 102), מהווה חריג. לצורך הכרה ברווחים או הפסדים מהפרשי שער בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 21, נכס כספי שהוא נכס פיננסי זמין למכירה מטופל כאילו הוא היה מוצג בעלות מופחתת במטבע החוץ. בהתאם לכך, לגבי נכס פיננסי כזה, הפרשי שער המתקבלים משינויים בעלות מופחתת מוכרים ברווח או הפסד ושינויים אחרים בערך בספרים מוכרים בהתאם לסעיף 55(ב). לגבי נכסים פיננסיים זמינים למכירה, שאינם פריטים כספיים בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 21 (לדוגמה, מכשירים הוניים), הרווח או ההפסד שמוכר ברווח כולל אחר לפי סעיף 55(ב) לתקן כולל רכיב הפרשי שער כלשהו המתייחס. אם קיים יחס גידור בין נכס כספי לא-נגזר לבין התחייבות כספית לא-נגזרת, שינויים ברכיב מטבע החוץ של מכשירים פיננסיים אלה מוכרים ברווח או הפסד.

ירידת ערך והעדר יכולת גבייה של נכסים פיננסיים (סעיפים 58-70)

נכסים פיננסיים המוצגים בעלות מופחתת (סעיפים 63-65)

ירידת ערך נכס פיננסי המוצג בעלות מופחתת נמדדת תוך שימוש בשיעור הריבית האפקטיבי המקורי של המכשיר הפיננסי, משום

א83.

א84.

שהיוון בשיעור ריבית שוק שוטף יגרום בפועל, למדידה לפי שווי הוגן של נכסים פיננסיים שאילולא כן היו נמדדים בעלות מופחתת. אם התנאים של הלוואה, חייב או השקעה מוחזקת לפדיון נקבעים מחדש או משתנים בדרך אחרת, כתוצאה מקשיים פיננסיים של הלווה או של המנפיק, ירידת ערך נמדדת תוך שימוש בשיעור הריבית האפקטיבי המקורי לפני שינוי התנאים. תזרימי מזומנים הקשורים לחייבים לזמן קצר אינם מהווים אם ההשפעה של היוון אינה מהותית. אם להלוואה, לחייב או להשקעה מוחזקת לפדיון יש שיעור ריבית משתנה, שיעור ההיוון המתאפיין למדידת הפסד מירידת ערך כלשהו לפי סעיף 63 הוא שיעור הריבית השוטף האפקטיבי שנקבע (שיעורי הריביות השוטפים האפקטיביים שנקבעו) לפי החוזה. כאמצעי פרקטי, נושה יכול למדוד ירידת ערך של נכס פיננסי, המוצג בעלות מופחתת, על בסיס שווי הוגן של מכשיר תוך שימוש במחיר שוק ניתן לצפייה. החישוב של הערך הנוכחי של אומדן תזרימי המזומנים העתידיים של נכס פיננסי מובטח משקף את תזרימי המזומנים שיכולים לנבוע מעיקול הבטוחה פחות עלויות קבלה ומכירה של הבטוחה, בין אם העיקול צפוי ובין אם לא.

85א. התהליך לאמידת ירידת ערך בוחן את כל חשיפות האשראי, לא רק אלה בעלות איכות אשראי נמוכה. לדוגמה, אם ישות משתמשת במערכת פנימית לדירוג אשראי היא בוחנת את כל דירוגי האשראי, לא רק אלה המשקפים הידרדרות חמורה באיכות האשראי.

86א. התוצאה של תהליך אמידת הסכום של הפסד מירידת ערך עשויה להיות סכום יחיד או טווח של סכומים אפשריים. במקרה האחרון, הישות מכירה בהפסד מירידת ערך השווה לאומדן הטוב ביותר בתוך הטווח בהתחשב בכל המידע הרלוונטי הזמין לפני פרסום הדוחות הכספיים לגבי תנאים ששררו בסוף תקופת הדיווח.

87א. לצורך בחינה קבוצתית של ירידת ערך, נכסים פיננסיים מקובצים על בסיס מאפייני סיכון אשראי דומים שמהווים אינדיקציות ליכולת החייבים לשלם את כל הסכומים במועדם בהתאם לתנאים החוזיים (לדוגמה, על בסיס הערכת סיכון אשראי או של תהליך דירוג שבוחן סוג נכס, ענף כלכלי, מיקום גיאוגרפי, סוג בטוחה, מצב פיגורים וגורמים רלוונטיים אחרים). המאפיינים שנבחרו רלוונטיים לאמידת תזרימי מזומנים עתידיים לגבי קבוצות של נכסים כאלה בכך שהם מהווים אינדיקציות ליכולת החייבים לשלם את כל הסכומים במועדם בהתאם לתנאים החוזיים של הנכסים הנבחרים. אולם,

* סעיף 39 בתקן חשבונאות בינלאומי 37 כולל הנחיות כיצד לקבוע את האומדן הטוב ביותר בטווח של תוצאות אפשריות.

הסתברויות הפסד ונתונים סטטיסטיים אחרים להפסד שונים ברמת קבוצה בין (א) נכסים שנבחנו בנפרד לקיום ירידת ערך ונמצא כי ערכם לא ירד לבין (ב) נכסים שלא נבחנו בנפרד לקיום ירידת ערך, אשר כתוצאה מכך יתכן ויידרש סכום שונה של ירידת ערך. אם לישות אין קבוצת נכסים עם מאפייני סיכון דומים, היא לא תבצע את הבחינה הנוספת.

88א. הפסדים מירידת ערך, שהוכרו על בסיס קבוצתי, מייצגים שלב ביניים לפני הזיהוי של הפסדים מירידת ערך בגין נכסים בודדים בקבוצה של נכסים פיננסיים, שנבחנו יחד לקיום ירידת ערך. מייד לאחר שנמצא מידע, המזהה באופן ספציפי הפסדים בגין נכסים בקבוצה שערכם ירד, יש להוציא נכסים אלה מהקבוצה.

89א. תזרימי מזומנים עתידיים בקבוצה של נכסים פיננסיים, שנבחנו יחד לקיום ירידת ערך, נאמדים על הבסיס של ניסיון עבר באשר להפסדים בגין נכסים עם מאפייני סיכון אשראי הדומים אלה שבקבוצה. ישויות, שאין להן ניסיון ספציפי לישות באשר להפסדים או שהן בעלות ניסיון שאינו מספיק, משתמשות בניסיון של ישויות בעלות ניסיון לגבי קבוצות נכסים פיננסיים בנות השוואה. ניסיון עבר באשר להפסדים מותאם על בסיס נתונים שוטפים הניתנים לצפייה על מנת לשקף את ההשפעות של תנאים שוטפים שלא השפיעו בתקופה עליה מבוסס ניסיון העבר באשר להפסדים ועל מנת לנטרל את ההשפעות של תנאים בתקופה ההיסטוריות שאינם קיימים כיום. אומדנים של שינויים בתזרימי מזומנים עתידיים משקפים והם עקביים באופן ישיר עם שינויים במידע ניתן לצפייה קשור מתקופה לתקופה (כמו שינויים בשיעורי אבטלה, מחירי נדל"ן, מחירי סחורות יסוד, מצב פירעון או גורמים אחרים שמהווים אינדקסיות להפסדים שהתהוו בקבוצה ולהשפעתם). יש לבחון מחדש את המתודולוגיה ואת ההנחות, שמשמשות בהערכת תזרימי מזומנים עתידיים, באופן סדיר על מנת להקטין הפרשים כלשהם בין האומדנים באשר להפסדים לבין ניסיון בפועל באשר להפסדים.

90א. כדוגמה ליישום סעיף 89א, ישות יכולה לקבוע, על בסיס ניסיון היסטורי, שאחת הסיבות העיקריות לאי עמידה בהלוואות כרטיסי אשראי הוא המוות של הלווה. הישות יכולה להבחין כי שיעור התמותה הוא ללא שינוי משנה אחת לשנייה. למרות זאת, יתכן וחלק מהלווים בקבוצת הלוואות כרטיסי אשראי של הישות נפטרו באותה שנה, הדבר מעיד כי התרחש הפסד מירידת ערך בגין הלוואות אלה, גם אם, בסוף השנה, הישות אינה יודעת עדיין אילו לוויים ספציפיים נפטרו. יהיה ראוי להכיר בהפסד מירידת ערך בגין הפסדים אלה ש"התהוו אך לא דווחו". אולם, לא יהיה ראוי להכיר בהפסד מירידת ערך בגין מקרי מוות שחזויים להתרחש בתקופה עתידית, משום שאירוע ההפסד הנדרש (המוות של הלווה) עדיין לא התרחש.

91א. כאשר משתמשים בשיעורי הפסד היסטוריים בהערכת תזרימי מזומנים עתידיים, חשוב כי מידע לגבי שיעורי הפסד היסטוריים ייושם לגבי קבוצות שהוגדרו באופן עקבי עם הקבוצות שלגביהן נצפו שיעורי הפסד היסטוריים. לכן, השיטה בה משתמשים צריכה לאפשר לכל קבוצה להיות מיוחסת למידע לגבי ניסיון העבר באשר להפסדים בקבוצה של נכסים עם מאפייני סיכון אשראי דומים ומידע ניתן לצפייה רלוונטי שמשקף תנאים שוטפים.

92א. ניתן להשתמש בגישות או בשיטות סטטיסטיות מבוססות נוסחאות בקביעת הפסדים מירידת ערך בקבוצה של נכסים פיננסיים (לדוגמה, לגבי הלוואות בעלות יתרות נמוכות - smaller balance loans) כל עוד הן עקביות עם הדרישות של סעיפים 65-63 וסעיפים 87א-91א. כל מודל בו משתמשים יכול את השינוי בערך הזמן של כסף, יבחן את תזרימי המזומנים בגין כל אורך חיי הנכס שנותר (לא רק השנה הבאה), יבחן את הגיל של ההלוואות בתוך התיק ולא יגרום להיווצרות הפסד מירידת ערך בעת הכרה לראשונה בנכס פיננסי.

הכנסת ריבית לאחר הכרה בירידת ערך

93א. לאחר שנכס פיננסי או שקבוצה של נכסים פיננסיים דומים הופחתו (has been written down) כתוצאה מהפסד מירידת ערך, הכנסת ריבית מוכרת באמצעות שימוש בשיעור הריבית ששימש להיוון תזרימי המזומנים העתידיים לצורך מדידת ההפסד מירידת הערך.

גידור (סעיפים 71-102)

מכשירים מגדרים (סעיפים 72-77)

מכשירים כשירים (סעיפים 72 ו-73)

94א. ההפסד הפוטנציאלי בגין אופציה, שישות כותבת, יכול להיות גבוה משמעותית מהרווח הפוטנציאלי בגין עליית שווי של פריט מגודר. במילים אחרות, אופציה שנכתבה אינה אפקטיבית בהקטנת החשיפה לרווח או הפסד של פריט מגודר. לכן, אופציה שנכתבה אינה כשירה כמכשיר מגדר, אלא אם היא מיועדת כקזוז לאופציה שנרכשה, כולל אופציה שמשוּבצת במכשיר פיננסי אחר (לדוגמה, אופציית רכש שנכתבה המשמשת לגידור התחייבות עם זכות לפירעון מוקדם). בניגוד לכך, לאופציה שנרכשה יש רווחים פוטנציאליים שווים או גדולים מההפסדים ולכן יש לה את הפוטנציאל להקטנת החשיפה לרווח או הפסד בגין שינויים בשווי הוגן או בתזרימי מזומנים. בהתאם לכך, היא יכולה להיות כשירה כמכשיר מגדר.

- א95. ניתן לייעד השקעה מוחזקת לפדיון המוצגת בעלות מופחתת כמכשיר מגדר בגידור סיכון מטבע חוץ.
- א96. השקעה במכשיר הוני לא מצוטט, שאינה מוצגת בשווי הוגן משום שלא ניתן למדוד את שווייה ההוגן באופן מהימן או נגזר שקשור למכשיר ושיש לסלקו על ידי מסירה של מכשיר הוני לא מצוטט כזה (ראה סעיף 46(ג) ו-47) אינם יכולים להיות מיועדים כמכשיר מגדר.
- א97. מכשירים הוניים של הישות עצמה אינם מהווים נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות של הישות ולכן לא ניתן לייעד אותם כמכשירים מגדרים.

פריטים מגודרים (סעיפים 78-84)

פריטים כשירים (סעיפים 78-80)

- א98. התקשרות איתנה לרכוש עסק בצירוף עסקים אינה יכולה להיות פריט מגודר, פרט לסיכון מטבע חוץ, משום שלא ניתן לזהות ולמדוד באופן ספציפי את הסיכונים האחרים המגודרים. סיכונים אחרים אלה הם סיכונים עסקיים כלליים.
- א99. השקעה המטופלת לפי שיטת השווי המאזני אינה יכולה להיות פריט מגודר בגידור שווי הוגן, משום שלפי שיטת השווי המאזני מכירים בחלקו של המשקיע ברווח או הפסד של החברה הכלולה ברווח או הפסד, ולא בשינויים בשווייה ההוגן של ההשקעה. מסיבה דומה, השקעה בחברה בת מאוחדת אינה יכולה להיות פריט מגודר בגידור שווי הוגן, משום שבמסגרת האיחוד מכירים ברווח או הפסד של החברה הבת, ולא בשינויים בשווייה ההוגן של ההשקעה ברווח או הפסד. גידור של השקעה נטו בפעילות חוץ שונה, משום שהוא מהווה גידור של חשיפה למטבע חוץ, ולא גידור שווי הוגן של שינוי בשווייה של ההשקעה.
- א99א. סעיף 80 קובע כי בדוחות כספיים מאוחדים סיכון מטבע החוץ של עסקה תוך קבוצתית חזויה שצפויה ברמה גבוהה עשוי להיות כשיר כפריט מגודר בגידור תזרים מזומנים, בתנאי שהעסקה נקובה במטבע השונה ממטבע הפעילות של הישות המתקשרת באותה עסקה וסיכון מטבע החוץ ישפיע על הרווח או הפסד המאוחד. לצורך זה ישות יכולה להיות חברה אם, חברה בת, חברה כלולה, עסקה משותפת או סניף. אם סיכון מטבע החוץ של עסקה תוך קבוצתית חזויה שצפויה ברמה גבוהה אינו משפיע על הרווח או הפסד המאוחד, העסקה התוך קבוצתית אינה יכולה להיות כשירה כפריט מגודר. זהו בדרך כלל המצב לגבי תשלומי תמלוגים, תשלומי ריבית או דמי ניהול בין חברים (members) באותה קבוצה, אלא אם קיימת עסקה חיצונית קשורה. אולם, כאשר סיכון מטבע החוץ של עסקה חזויה תוך

קבוצתית ישפיע על הרווח או הפסד המאוחד, העסקה התוך קבוצתית יכולה להיות כשירה כפריט מגודר. דוגמה למצב זה מהוות מכירות או רכישות חזויות של מלאי בין חברים באותה קבוצה, אם קיימת מכירת מלאי לאחר מכן לצד חיצוני לקבוצה. בדומה, מכירה תוך קבוצתית חזויה של רכוש קבוע מישות בתוך הקבוצה, שיצרה את הרכוש הקבוע, לישות אחרת בתוך הקבוצה, שתשתמש ברכוש הקבוע בפעילויותיה, עשויה להשפיע על הרווח או הפסד המאוחד. לדוגמה, מצב זה יכול להתרחש כתוצאה מכך שרכוש הקבוע יופחת על ידי הישות הרוכשת והסכום שהוכר לראשונה בגין הרכוש הקבוע עשוי להשתנות אם העסקה התוך קבוצתית החזויה נקובה במטבע השונה ממטבע הפעילות של הישות הרוכשת.

א999ב. אם גידור עסקה חזויה תוך קבוצתית כשירה לחשבונאות גידור, רווח או הפסד כלשהו שמוכר ברווח כולל אחר בהתאם לסעיף 95(א) יסווג מחדש מההון לרווח או הפסד כתיאום בגין סיווג מחדש באותה תקופה או תקופות שבמהלכן סיכון מטבע החוץ של העסקה המגודרת משפיע על הרווח או הפסד המאוחד.

א999בא. ישות יכולה לייעד את כל השינויים בתזרימי המזומנים או בשווי ההוגן של פריט מגודר ביחס גידור. ישות יכולה גם לייעד רק שינויים בתזרימי המזומנים או בשווי ההוגן של הפריט המגודר מעל או מתחת למחיר מוגדר או למשתנה אחר (סיכון חד-צדדי). הערך הפנימי של אופציה שנרכשה המהווה מכשיר מגדר (בהנחה שיש לו אותם תנאים עיקריים כמו לסיכון המיועד), אך לא ערך הזמן, משקף סיכון חד צדדי בפריט מוגדר. לדוגמה, ישות יכולה לייעד את השתנות של תוצאות תזרימי מזומנים עתידיים כתוצאה מעליית המחיר של רכישת סחורת יסוד חזויה. במצב כזה, רק הפסדים של תזרימי המזומנים שנובעים מעליית המחיר מעבר לרמה המוגדרת מיועדים. הסיכון המגודר אינו כולל את ערך הזמן של אופציה שנרכשה מאחר שערך הזמן אינו רכיב של העסקה החזויה שמשפיע על רווח או הפסד (סעיף 86(ב)).

ייעוד פריטים פיננסיים כפריטים מגודרים (סעיפים 81 ו-81א)

א999ג. אם חלק מתזרימי המזומנים של נכס פיננסי או התחייבות פיננסית מיועד כפריט מגודר, אותו חלק מיועד חייב להיות נמוך מסך תזרימי המזומנים מהנכס או ההתחייבות. לדוגמה, במקרה של התחייבות, ששיעור הריבית האפקטיבי שלה נמוך מריבית הליבור, ישות אינה יכולה לייעד (א) חלק מההתחייבות השווה לערך הקרן בתוספת ריבית ליבור וכן (ב) חלק שיורי שלילי. אולם, הישות יכולה לייעד את מלוא תזרימי המזומנים מהנכס הפיננסי או ההתחייבות הפיננסית במלואם כפריט מגודר ולגדרם רק בהתייחס לסיכון אחד ספציפי (לדוגמה, רק לשינויים שניתן לייחס לשינויים בריבית ליבור). לדוגמה, במקרה של התחייבות פיננסית, ששיעור הריבית האפקטיבי שלה הוא 100 נקודות

בסיס מתחת לריבית ליבור, ישות יכולה לייעד כפריט המגודר את ההתחייבות במלואה (כלומר, הקרן בתוספת ריבית בליבור פחות 100 נקודות בסיס) ולגדר את השינוי בשווי ההוגן או בתזרים המזומנים של ההתחייבות במלואה, שניתן לייחס לשינויים בריבית ליבור. הישות יכולה גם לבחור יחס גידור שאינו אחד לאחד על מנת לשפר את האפקטיביות של הגידור כמפורט בסעיף 100.

א99ד. בנוסף, אם מכשיר פיננסי בריבית קבועה מגודר לאחר תקופה מסוימת ממועד יצירתו ובינתיים שיעורי הריבית השתנו, הישות יכולה לייעד חלק השווה לשיעור עוגן שהוא גבוה מהשיעור החוזי המשולם בגין הפריט. הישות יכולה לפעול כך בתנאי ששיעור העוגן נמוך משיעור הריבית האפקטיבי שחושב על בסיס ההנחה לפיה הישות רכשה את המכשיר במועד שהיא מייצגת לראשונה את הפריט המגודר. לדוגמה, נניח כי ישות יוצרת נכס פיננסי בריבית קבועה בסך 100 ש"ח, שיש לו שיעור ריבית אפקטיבי של 6 אחוזים בתקופה בה ריבית ליבור היא 4 אחוזים. הישות מתחילה לגדר את הנכס לאחר תקופה מסוימת כאשר ריבית הליבור עולה ל- 8 אחוזים ושווי ההוגן של הנכס יורד ל- 90 ש"ח. הישות מחשבת שאם היא הייתה רוכשת את הנכס במועד שבו היא מייצגת אותו לראשונה כפריט מגודר בהתייחס לשווי ההוגן אז בסך של 90 ש"ח, התשואה האפקטיבית הייתה יכולה להיות 9.5 אחוזים. משום שריבית הליבור נמוכה מהתשואה האפקטיבית, הישות יכולה ליעד חלק מריבית ליבור של 8 אחוזים, שמורכב חלקית מתזרימי המזומנים החוזיים בגין ריבית ובחלקו מההפרש בין השווי ההוגן הנוכחי (כלומר 90 ש"ח) לבין הסכום שישולם במועד הפירעון (כלומר 100 ש"ח).

א99ה. סעיף 81 מתיר לישות ליעד סיכון שאינו כל השינוי בשווי הוגן או כל השתנות תזרים המזומנים של מכשיר פיננסי. לדוגמה:

(א) כל תזרימי המזומנים של מכשיר פיננסי יכולים להיות מיועדים בגין שינויים בתזרים המזומנים או שינויים בשווי ההוגן שניתנים לייחוס לחלק (אבל לא לכל) מהסיכונים; או

(ב) חלק (אבל לא כל) תזרימי המזומנים של מכשיר פיננסי יכולים להיות מיועדים בגין שינויים בתזרים מזומנים או שינויים בשווי הוגן שניתנים לייחוס לכל או רק לחלק מהסיכונים (כלומר 'חלק' מתזרימי המזומנים של מכשיר פיננסי יכול להיות מיועד בגין שינויים שניתנים לייחוס לכל או רק לחלק מהסיכונים).

א99ו. כדי להיות כשיר לחשבונאות גידור, הסיכונים המיועדים והחלקים חייבים להיות רכיבים של מכשיר פיננסי שניתנים לזיהוי בנפרד, והשינויים בתזרימי המזומנים או בשווי ההוגן של

מכשיר פיננסי בכללותו שנובעים משינויים בסיכונים המיועדים ובחלקים חייבים להיות ניתנים למדידה באופן מהימן. לדוגמה:

(א) בגין מכשיר פיננסי הנושא ריבית קבועה המגודר בגין שינויים בשווי הוגן שניתנים לייחוס לשינויים בשיעור ריבית חסרת סיכון או בשיעור ריבית עוגן, לשיעור ריבית חסרת הסיכון או בשיעור ריבית העוגן מתייחסים באופן רגיל כרכיב של מכשיר פיננסי שניתן לזיהוי בנפרד וניתן למדידה באופן מהימן.

(ב) אינפלציה אינה ניתנת לזיהוי בנפרד ואינה ניתנת למדידה באופן מהימן ולא ניתן לייעד אינפלציה כסיכון או חלק של מכשיר פיננסי, אלא אם הדרישות של סעיף (ג) מתקיימות.

(ג) חלק מוגדר חוזית בגין אינפלציה של תזרימי המזומנים של איגרת חוב צמודה למדד (בהנחה שאין דרישה לטפל בנגזר משובץ בנפרד) ניתן לזיהוי בנפרד וניתן למדידה באופן מהימן, כל עוד תזרימי מזומנים אחרים של המכשיר אינם מושפעים מחלק האינפלציה.

ייעוד פריטים לא פיננסיים כפריטים מגודרים (סעיף 82)

א100. לשינויים במחיר של מרכיב או רכיב של נכס לא פיננסי או התחייבות לא פיננסית, בדרך כלל, אין השפעה, הניתנת לחיזוי ולמדידה בנפרד, על מחיר הפריט שהוא בר השוואה להשפעה של, לדוגמה, שינוי בשיעורי ריבית שוק על המחיר של אגרת חוב. לכן, נכס לא פיננסי או התחייבות לא פיננסית מהווים פריט מגודר רק בשלמותם או בגין סיכון שער חליפין. אם קיים הבדל בין תנאי המכשיר המגדר והפריט המגודר (כמו לגבי גידור הרכישה החזויה של קפה ברזילאי באמצעות חוזה אקדמה לרכישת קפה קולומביאני כאשר שאר התנאים זהים), אף על פי כן, יחס הגידור יכול להיות כשיר כיחס גידור בתנאי שמתקיימים שאר התנאים בסעיף 88, כולל התנאי לפיו לגידור חזויה להיות אפקטיביות גבוהה. לצורך זה, הסכום של המכשיר המגדר יכול להיות גבוה או נמוך מהפריט המגודר אם זה משפר את אפקטיביות יחס הגידור. לדוגמה, ניתן לבצע ניתוח באמצעות רגרסיה על מנת לקבוע קשר סטטיסטי בין הפריט המגודר (לדוגמה, עסקה בקפה ברזילאי) לבין המכשיר המגדר (לדוגמה, עסקה בקפה קולומביאני). אם קיים קשר סטטיסטי בר תוקף בין שני המשתנים (כלומר, מחירי היחידות של קפה ברזילאי וקפה קולומביאני), ניתן להשתמש בשיפוע קו הרגרסיה על מנת לקבוע את יחס הגידור שימקסם את האפקטיביות החזויה. לדוגמה, אם שיפוע קו הרגרסיה הוא 1.02, יחס גידור בין 0.98 כמויות מפריטים מגודרים לבין 1.00 כמויות מפריטים מגדרים ממקסם את האפקטיביות החזויה. אולם, יחס הגידור

עשוי לגרום לחוסר אפקטיביות שמוכר ברווח או הפסד במהלך תקופת יחס הגידור.

ייעוד קבוצות של פריטים כפריטים מגודרים (סעיפים 83 ו-84)

101א. גידור של פוזיציה נטו כוללת (לדוגמה, נטו של כל הנכסים בריבית קבועה וההתחייבויות בריבית קבועה בעלי מועדי פירעון דומים), ולא של פריט מגודר ספציפי, אינו כשיר לחשבונאות גידור. אולם, ניתן להשיג כמעט את אותה ההשפעה על רווח או הפסד של חשבונאות גידור לגבי סוג זה של יחס גידור על ידי ייעוד כפריט המגודר של חלק מפריטי הבסיס. לדוגמה, אם לבנק יש 100 ש"ח של נכסים ו-90 ש"ח של התחייבויות עם סיכונים ותנאים דומים במהותם והבנק מגדר את החשיפה נטו בסך של 10 ש"ח, הוא יכול לייעד כפריט המגודר 10 ש"ח מאותם הנכסים. ניתן להשתמש בייעוד זה אם נכסים והתחייבויות כאלה הם מכשירים בריבית קבועה, שאז מדובר בגידור שווי הוגן, או אם הם מכשירים בריבית משתנה, שאז מדובר בגידור תזרים מזומנים. בדומה, אם לישות יש התקשרות איתנה לבצע רכישה במטבע חוץ בסך של 100 ש"ח והתקשרות איתנה לבצע מכירה במטבע החוץ בסך של 90 ש"ח, היא יכולה לייעד את הסכום נטו של 10 ש"ח על ידי רכישת נגזר וייעודו כמכשיר מגדר המיוחס ל-10 ש"ח מההתקשרות האיתנה לרכישה בסך 100 ש"ח.

חשבונאות גידור (סעיפים 85-102)

102א. דוגמה לגידור שווי הוגן הוא גידור של חשיפה לשינויים בשווי ההוגן של מכשיר חוב בריבית קבועה כתוצאה משינויים בשיעורי ריבית. המנפיק או המחזיק יכולים להתקשר (enter) בגידור כזה.

103א. דוגמה לגידור תזרים מזומנים היא השימוש בחוזה החלפה על מנת לשנות חוב בריבית משתנה לחוב בריבית קבועה (כלומר, גידור עסקה עתידית כאשר תזרימי המזומנים העתידיים המגודרים הם תשלומי הריבית העתידיים).

104א. גידור התקשרות איתנה (לדוגמה, גידור השינוי במחיר הדלק המתייחס להתקשרות חוזית, שלא הוכרה, על ידי רשות ציבורית להספקת חשמל לרכוש דלק במחיר קבוע) מהווה גידור של חשיפה לשינוי בשווי הוגן. לפיכך, גידור כזה הוא גידור שווי הוגן. אולם, בהתאם לסעיף 87 ניתן לטפל בגידור סיכון מטבע חוץ של התקשרות איתנה גם כגידור תזרים מזומנים.

הערכת אפקטיביות גידור

105א. רואים בגידור כבעל אפקטיביות גבוהה רק אם מתקיימים שני התנאים הבאים:

(א) בעת יצירת הגידור ובתקופות העוקבות, הגידור חזוי להיות בעל אפקטיביות גבוהה בהשגת שינויים מקזזים בשווי ההוגן או בתזרימי המזומנים שניתן לייחס לסיכון המגודר במשך התקופה שאליה מיועד הגידור. ניתן להוכיח תחזית כזו במספר דרכים, כולל השוואת שינויים מהעבר בשווי ההוגן או תזרימי המזומנים של הפריט המגודר, שניתן לייחס לסיכון המגודר, עם שינויים מהעבר בשווי ההוגן או בתזרימי המזומנים של המכשיר המגדל, או על ידי הוכחת מתאם סטטיסטי גבוה בין השווי ההוגן או תזרימי המזומנים של הפריט המגודר לבין השווי ההוגן או תזרימי המזומנים של המכשיר המגדל. הישות יכולה לבחור יחס גידור, שאינו אחד לאחד, על מנת לשפר את אפקטיביות הגידור, כפי שמתואר בסעיף 100א.

(ב) התוצאות בפועל של הגידור נמצאות בטווח של 80-125 אחוז. לדוגמה, אם התוצאות בפועל הן כאלה שההפסד בגין המכשיר המגדל הוא 120 ש"ח והרווח בגין המכשיר הכספי הוא 100 ש"ח, ניתן למדוד את הקיזוז ב-120/100, שמהווה 120 אחוז, או ב-100/120, שמהווה 83 אחוז. בדוגמה זו, בהנחה כי הגידור מקיים את התנאי בסעיף (א), הישות תסיק כי הגידור היה בעל אפקטיביות גבוהה.

106א. אפקטיביות צריכה להיות מוערכת, לכל הפחות, בעת שישות מכינה את דוחותיה הכספיים השנתיים או את הדוחות הכספיים לתקופות ביניים.

107א. תקן זה אינו קובע שיטה יחידה להערכת אפקטיביות גידור. השיטה שישות מאמצת להערכת אפקטיביות גידור תלויה באסטרטגיית ניהול הסיכונים שלה. לדוגמה, אם אסטרטגיית ניהול הסיכונים של הישות היא להתאים את סכום המכשיר המגדל מידי תקופה על מנת לשקף את השינויים בפרוצציה המגודרת, הישות צריכה להוכיח כי הגידור חזוי להיות בעל אפקטיביות גבוהה רק בתקופה שעד לתיאום הבא של סכום המכשיר המגדל. במקרים מסוימים, ישות מאמצת שיטות שונות לסוגים שונים של גידורים. תיעוד אסטרטגיית הגידור של ישות צריך לכלול את נהליה להערכת אפקטיביות. נהלים אלה קובעים אם ההערכה כוללת את כל הרווחים או ההפסדים בגין מכשיר מגדל או האם מבטלים את ערך הזמן של המכשיר.

א107א. אם ישות מגדרת פחות מ- 100 אחוז מהחשיפה בגין פריט, לדוגמה 85 אחוז, היא צריכה ליעד את הפריט המגודר, המהווה 85 אחוז מהחשיפה, ולמדוד את חוסר האפקטיביות בהתבסס על השינויים באותם 85 אחוז מהחשיפה. אולם, כאשר גידור מיועד הוא 85 אחוז מהחשיפה, הישות יכולה להשתמש ביחס גידור, שאינו אחד לאחד, שמשפר את האפקטיביות החזויה של הגידור, כמסבר בסעיף א100.

108א. אם התנאים העיקריים של המכשיר המגדר והנכס, ההתחייבות, ההתקשרות האיתנה, או העסקה החזויה הצפויה ברמה גבוהה המגודרים הם זהים, סביר שהשינויים בשווי הוגן ובתזרימי מזומנים, שניתן לייחס לסיכון המגודר, יקוזו אחד את השני במלואם, גם בעת הכניסה לגידור וגם לאחר מכן. לדוגמה, סביר שחווה החלפת שיעור ריבית יהווה גידור אפקטיבי אם הסכומים הרעיוניים וסכומי הקרן, התקופות, מועדי שינוי המחיר, מועדי קבלת ותשלומי הריבית והקרן, והבסיס למדידת שיעורי הריבית זהים עבור המכשיר המגדר והפריט המגודר. בנוסף, גידור רכישה חזויה של סחורת יסוד, שצפויה ברמה גבוהה, באמצעות חוזה אקדמה סביר שתהיה בעלת אפקטיביות גבוהה אם:

(א) חוזה האקדמה הוא לרכישת אותה הכמות של אותה סחורת יסוד באותו מועד ומיקום כמו הרכישה החזויה המגודרת;

(ב) השווי ההוגן של חוזה האקדמה בעת ההתקשרות הוא אפס; וכן

(ג) או שהשינוי בניכיון או בפרמיה בגין חוזה האקדמה אינו נכלל בהערכת האפקטיביות ומוכר ברווח או הפסד או שהשינוי בתזרימי המזומנים החזויים מהעסקה החזויה, שצפויה ברמה גבוהה, מבוססים על המחיר העתידי של סחורת יסוד.

109א. לעיתים, המכשיר המגדר מקוזז רק חלק מהסיכון המגודר. לדוגמה, גידור לא יהיה אפקטיבי במלואו אם המכשיר המגדר והפריט המגודר נקובים במטבעות שונים, שאינם משתנים במקביל (in tandem). כמו כן, גידור סיכון שיעור ריבית באמצעות נגזר לא יהיה אפקטיבי במלואו, אם ניתן לייחס חלק מהשינוי בשווי ההוגן של הנגזר לסיכון אשראי של הצד שכנגד.

110א. על מנת להיות כשיר לחשבונאות גידור, הגידור חייב להתייחס לסיכון ספציפי מזוהה ומיועד, ולא רק לסיכונים עסקיים כלליים של הישות, וחייב להשפיע בסופו של דבר על הרווח או הפסד של הישות. גידור של סיכון ההתיישנות של נכס פיסי או של סיכון הפקעת הרכוש על ידי ממשלה אינם כשירים לחשבונאות

הגידור; לא ניתן למדוד אפקטיביות משום שלא ניתן למדוד באופן מהימן סיכונים אלה.

א110. סעיף 74(א) מתיר לישות להפריד את הערך הפנימי ואת ערך הזמן של חוזה אופציה וליעד כמכשיר מגדר רק את השינויים בערך הפנימי של חוזה האופציה. התוצאה של יעוד כזה עשויה להיות יחס גידור אפקטיבי באופן מושלם בקיזוז שינויים בתזרימי המזומנים שניתנים ליחוס לסיכון חד צדדי מגודר של עסקה חזויה, אם התנאים העיקריים של העסקה החזויה ושל המכשיר המגדר זהים.

ב110. אם ישות מייעדת אופציה שנרכשה בשלמותה כמכשיר מגדר של סיכון חד צדדי הנובע מעסקה חזויה, יחס הגידור לא יהיה אפקטיבי באופן מושלם. זאת מאחר שהפרמיה ששולמה בגין האופציה כוללת ערך זמן וכאמור בסעיף א99בא, הסיכון החד צדדי המיועד אינו כולל את ערך הזמן של האופציה. לפיכך, במקרה זה, לא יהיה קיזוז בין תזרימי המזומנים המתייחסים לערך הזמן של הפרמיה על האופציה לבין הסיכון המגודר שיועד.

א111. במקרה של סיכון שיעור הריבית, ניתן להעריך את אפקטיביות הגידור על ידי הכנת לוח מועדי הפירעון של נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות, שמראה את החשיפה נטו לשיעור ריבית בכל תקופה, בתנאי שהחשיפה נטו מיוחסת לנכס או התחייבות ספציפיים (או קבוצה ספציפית של נכסים או התחייבויות או חלק ספציפי שלהם) ובכך יוצרת את החשיפה נטו, ואפקטיביות הגידור מוערכת מול אותו נכס או אותה התחייבות.

א112. בהערכת אפקטיביות הגידור, ישות בדרך כלל מתחשבת בערך הזמן של הכסף. שיעור הריבית הקבוע בגין פריט מגודר אינו נדרש להתאים במדויק לשיעור ריבית קבוע בגין חוזה החלפה המיועד כגידור שווי הוגן. כך גם שיעור ריבית משתנה בגין נכס או התחייבות נושאת ריבית אינו נדרש להיות זהה לשיעור הריבית המשתנה בגין חוזה החלפה המיועד כגידור תזרים מזומנים. שווי הוגן של חוזה החלפה נגזר מסילוקים נטו שלו. שיעורי הריבית הקבועים והמשתנים של חוזה החלפה יכולים להשתנות מבלי להשפיע על הסילוק נטו, אם שניהם משתנים באותו שיעור.

א113. אם ישות אינה מקיימת את הקריטריונים של האפקטיביות, הישות מפסיקה את חשבונאות הגידור מהמועד האחרון שבו הוכחה העמידה באפקטיביות הגידור. אולם, אם הישות מזהה את האירוע או השינוי בתנאים שגרמו ליחסי הגידור שלא לקיים את הקריטריונים של האפקטיביות, ומוכיחה שהגידור היה אפקטיבי לפני האירוע או השינוי בתנאים שהתרחשו, הישות צריכה להפסיק את חשבונאות הגידור מהמועד של האירוע או השינוי בתנאים.

חשבונאות גידור שווי הוגן של גידור סיכון שיעור ריבית של תיק

א114. לגבי גידור שווי הוגן של סיכון שיעור ריבית המיוחס לתיק של נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות, ישות תקיים את הדרישות של תקן זה אם היא עומדת בנהלים המפורטים בסעיפים (א)-(ט) ובסעיפים א115-א132 להלן.

(א) כחלק מתהליך ניהול הסיכונים שלה, הישות מזהה תיק של פריטים, שאת סיכון שיעור הריבית שלהם היא רוצה לגדר. התיק יכול להיות מורכב רק מנכסים, רק מהתחייבויות או גם מנכסים וגם מהתחייבויות. הישות יכולה לזהות שני תיקים או יותר (לדוגמה, הישות עשויה לקבץ את נכסיה הזמינים למכירה לתיק נפרד), במקרה כזה היא צריכה ליישם את ההנחיות שלהלן לכל תיק בנפרד.

(ב) הישות צריכה לנתח את התיק לפי תקופות קביעת ריבית מחדש בהתבסס על מועדי קביעת ריבית מחדש חזויים ולא דווקא חזויים. ניתן לבצע את הניתוח לפי תקופות קביעת ריבית מחדש במספר דרכים, כולל קביעת לוח זמנים של תזרימי המזומנים לפי תקופות שבהן הם חזויים להתרחש, או קביעת לוח זמנים של סכומי קרן רעיוניים לפי התקופות שבהם קביעת מחיר מחדש חזויה להתרחש.

(ג) על בסיס ניתוח זה, הישות מחליטה על הסכום שהיא רוצה לגדר. הישות מייעדת סכום של נכסים או התחייבויות (אך לא סכום נטו) כפריט המגודר מהתיק המזוהה ששווה לסכום שהיא רוצה לייעד כמגודר. סכום זה קובע גם את המדד באחוזים שמשמש לבחינת אפקטיביות לפי סעיף א126(ב).

(ד) הישות מייעדת את סיכון שיעור הריבית שהיא מגדרת. סיכון זה יכול להיות חלק מסיכון שיעור ריבית בכל אחד מהפריטים בפוזיציה המגודרת, כמו שיעור ריבית העוגן (לדוגמה, ריבית ליבור).

(ה) הישות מייעדת מכשיר מגדר אחד או יותר עבור כל תקופה שבה המחיר נקבע מחדש.

(ו) באמצעות השימוש בייעודים שבוצעו בהתאם לסעיף (ג)-(ה) לעיל, הישות מעריכה בעת היצירה ובתקופות עוקבות, אם לגידור חזויה להיות אפקטיביות גבוהה במהלך התקופה שלגביה מיועד הגידור.

(ז) מידי תקופה, הישות מודדת את השינוי בשווי ההוגן של הפריט המגודר (כפי שיועד בסעיף (ג)), שניתן לייחס לסיכון המגודר (כפי שיועד בסעיף (ד)), על בסיס מועדי קביעת הריבית מחדש החזויים שנקבעו בסעיף (ב). בהינתן שהגידור נקבע בפועל כבעל אפקטיביות גבוהה כאשר הוערך באמצעות שימוש בשיטה המתועדת של הישות להערכת אפקטיביות, הישות מכירה בשינוי בשווי ההוגן של הפריט המגודר כרווח או כהפסד ברווח או הפסד ובאחד משני הסעיפים (line items) בדוח על המצב הכספי כפי שמתואר בסעיף 89א. אין להקצות את השינוי בשווי הוגן לנכסים או התחייבויות בודדים.

(ח) הישות מודדת את השינוי בשווי ההוגן במכשיר המגדר (במכשירים המגדרים) (כפי שיועדו בסעיף (ה)) ומכירה ברווח או בהפסד ברווח או הפסד. השווי ההוגן של המכשיר המגדר (המכשירים המגדרים) מוכר כנכס או התחייבות בדוח על המצב הכספי.

(ט) חוסר אפקטיביות כלשהו* יוכר ברווח או הפסד כהפרש בין השינוי בשווי ההוגן הנדון בסעיף (ז) ובסעיף (ח).

115א. גישה זו מתוארת בפירוט רב יותר להלן. יש ליישם את הגישה רק לגבי גידור שווי הוגן של סיכון שיעור ריבית המיוחס לתיק של נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות.

116א. התיק שזוהה בסעיף 114א(א) יכול לכלול נכסים והתחייבויות. לחלופין, הוא יכול להיות תיק הכולל רק נכסים או רק התחייבויות. התיק משמש על מנת לקבוע את סכום הנכסים או ההתחייבויות שהישות רוצה לגדר. אולם, התיק אינו מיועד בעצמו כפריט המגודר.

117א. ביישום סעיף 114א(ב), הישות קובעת את המועד החזוי לקביעת מחיר מחדש של פריט כמוקדם בין המועדים שבהם הפריט חזוי להיפדות או שמחירו חזוי להיקבע מחדש לפי שיעורי שוק. יש לאמוד את המועדים החזויים לקביעת מחיר מחדש בעת יצירת הגידור ובמהלך תקופת הגידור, בהתבסס על ניסיון מהעבר ועל מידע זמין אחר, כולל מידע ותחזיות לגבי שיעורי פירעון מוקדם, שיעורי ריבית ויחסי הגומלין ביניהם. ישויות, שאין להן ניסיון ספציפי או שאין להן מספיק ניסיון, משתמשות בניסיון של ישויות בעלות ניסיון (peer group) לגבי מכשירים פיננסיים בני השוואה. יש לבחון אומדנים אלה מידי תקופה ולעדכן לאור הנסיבות. במקרה של פריט בריבית קבועה שניתן לפירעון

* אותם שיקולי מהותיות חלים בהקשר זה כפי שהם חלים בכל תקני דיווח כספי בינלאומיים.

מוקדם, המועד החזוי לקביעת מחיר מחדש הוא המועד שבו הפריט חזוי להיפרע בפירעון מוקדם, אלא אם המחיר נקבע מחדש לפי שיעורי שוק במועד מוקדם יותר. לגבי קבוצת פריטים דומים, הניתוח לפי תקופות המבוסס על מועדים חזויים לקביעת מחיר מחדש עשוי לקבל צורה של הקצאת אחוז מהקבוצה, ולא פריטים אינדיווידואליים, לכל אחת מהתקופות. ישות יכולה ליישם מתודולוגיות אחרות לצורכי הקצאות כאלה. לדוגמה, היא יכולה להשתמש במכפיל שיעור פירעון מוקדם עבור הקצאת הלוואות שהקרן שלהן פוחתת לתקופות בהתבסס על מועדים חזויים לקביעת מחיר מחדש. אולם, המתודולוגיה עבור הקצאה כזו צריכה להיות בהתאם לנוהלי ניהול סיכונים ומטרות הישות.

118א. כדוגמה ליישום המפורט בסעיף 114א(ג), אם בתקופת קביעת מחיר מחדש ספציפית ישות מעריכה שיש לה נכסים בריבית קבועה בסך 100 ש"ח והתחייבויות בריבית קבועה בסך 80 ש"ח ומחליטה לגדר את כל הפוזיציה נטו בסך 20 ש"ח, היא מייעדת כפריט המגודר נכסים בסכום של 20 ש"ח (חלק מהנכסים). הייעוד מבוטא כ"סכום של מטבע" (לדוגמה, סכום של דולרים, אירו, לירות סטרלינג או רנדים) ולא כנכסים בודדים. כתוצאה מכך כל הנכסים (או ההתחייבויות) שמהם נגזר הסכום המגודר - כלומר, כל 100 ש"ח של נכסים בדוגמה לעיל - חייבים להיות:

(א) פריטים ששוויים ההוגן משתנה בתגובה לשינויים בשיעור הריבית המגודר; וכן

(ב) פריטים שהיו יכולים להיות כשירים לחשבונאות גידור שווי הוגן, אילו הם יועדו כמגודרים כל אחד בנפרד. בפרט, משום שהתקן[†] קובע כי השווי ההוגן של התחייבות פיננסית עם מאפיין דרישה (כמו פיקדונות לפי דרישה וסוגים מסוימים של פיקדונות קצובים) אינו נמוך מהסכום שישולם בעת דרישה, מהוון מהיום הראשון שהיה ניתן לדרוש לשלם את אותו הסכום, פריט כזה אינו כשיר לחשבונאות גידור שווי הוגן לתקופה כלשהי שמעבר לתקופה הקצרה ביותר שבה המחזיק יכול לדרוש תשלום. בדוגמה לעיל, הפוזיציה המגודרת היא סכום של נכסים. לכן, התחייבויות כאלה אינן חלק מהפריט המגודר שיועד, אך משמשות את הישות על מנת לקבוע את סכום הנכסים שמיועד לגידור. אם הפוזיציה שהישות רוצה לגדר הייתה סכום התחייבויות, הסכום, שמייצג

* התקן מאפשר לישות לייעד סכום כלשהו של נכסים או התחייבויות כשירים זמינים, כלומר, בדוגמה זו, סכום כלשהו של נכסים בין 0 ש"ח לבין 100 ש"ח.

[†] ראה סעיף 49.

את הפריט המגודר שיועד, חייב להיגזר מהתחייבויות בריבית קבועה שאינן התחייבויות שהישות יכולה להידרש לשלם בתקופות מוקדמות יותר, והמדד באחוזים, המשמש להערכת אפקטיביות גידור בהתאם לסעיף 126(ב), יחושב כאחוז מהתחייבויות אחרות אלה. לדוגמה, נניח כי ישות מעריכה שבתקופת קביעת מחיר מחדש מסוימת יש לה התחייבויות בריבית קבועה בסך של 100 ש"ח, הכוללות 40 ש"ח של פיקדונות לפי דרישה וסך של 60 ש"ח של התחייבויות ללא מאפיין דרישה, וכן 70 ש"ח של נכסים בריבית קבועה. אם הישות מחליטה לגדר את כל הפוזיציה נטו בסך של 30 ש"ח, היא מייעדת כפריט המגודר התחייבויות בסך של 30 ש"ח או 50 אחוז⁵ של התחייבויות ללא מאפיין דרישה.

119א. הישות צריכה לעמוד גם בדרישות הייעוד והתיעוד האחרות המפורטות בסעיף 88(א). לגבי גידור סיכון שיעור ריבית של תיק, ייעוד ותיעוד אלה צריכים לקבוע את מדיניות הישות לגבי כל המשתנים שמשמשים על מנת לזהות את הסכום המגודר והאופן בו נמדדת אפקטיביות, כולל הפרטים הבאים:

(א) אילו נכסים והתחייבויות יש לכלול בגידור של תיק והבסיס שישמש להסרתם מהתיק.

(ב) האופן שבו הישות מעריכה את מועדי קביעת המחיר מחדש, כולל אילו הנחות לגבי שיעור ריבית מהוות בסיס לאומדני שיעורי פירעון מוקדם והבסיס לשינוי אומדנים אלה. יש להשתמש באותה שיטה גם לגבי האומדנים הראשוניים, שנקבעו בעת שנכס או התחייבות נכללו בתיק המגודר, ולגבי תיקונים מאוחרים יותר לאומדנים אלה.

(ג) המספר והאורך של תקופות קביעת ריבית מחדש.

(ד) באיזו תדירות הישות תבחן את האפקטיביות ובאיזו משתי השיטות שבסעיף 126 היא תשתמש.

(ה) המתודולוגיה שתשמש את הישות על מנת לקבוע את סכום הנכסים או ההתחייבויות שמיועדים כפריט מגודר, ובהתאם לכך, המדד באחוזים שישמש את הישות בבחינת האפקטיביות באמצעות השיטה שמתוארת בסעיף 126(ב).

⁵ 50 אחוז = $(40 \text{ ש"ח} - 100 \text{ ש"ח}) / 30 \text{ ש"ח}$

(ו) כאשר הישות בוחנת את האפקטיביות באמצעות השיטה המתוארת בסעיף 126(ב), אם הישות תבחן את האפקטיביות עבור כל תקופה של קביעת מחיר מחדש בנפרד, או עבור כל התקופות יחד או על ידי שימוש בשילוב של שתי הטכניקות.

המדיניות, שנקבעה בייעוד ותייעוד יחס הגידור, צריכה להיות בהתאם לנוהלי ניהול הסיכונים ומטרות הישות. אין לשנות את המדיניות באופן שרירותי. צריך להצדיק את השינויים על בסיס השינויים בתנאי שוק ועל בסיס גורמים אחרים והם צריכים להיות מבוססים על נוהלי ניהול הסיכונים ומטרות הישות ולהיות עקביים עימם.

120א. המכשיר המגדר, המוזכר בסעיף 114(ה), יכול להיות נגזר יחיד או תיק של נגזרים שכולם כוללים חשיפה לסיכון שיעור ריבית המגודר שיועד בסעיף 114(ד) (לדוגמה, תיק של חוזי החלפת שיעור ריבית שכולם כוללים חשיפה לריבית ליבור). תיק כזה של נגזרים יכול לכלול פוזיציות סיכון מקוזות. אולם, אסור שהוא יכלול אופציות שנכתבו או אופציות נטו שנכתבו, משום שהתקן אינו מאפשר לייעד אופציות כאלה כמכשירים מגדרים (למעט כאשר אופציה שנכתבה מיועדת כקניין לאופציה שנרכשה). אם המכשיר המגדר מגדר את הסכום שיועד בסעיף 114(ג) למשך יותר מתקופה של קביעת מחיר מחדש אחת, יש להקצותו לכל התקופות שהוא מגדר. אולם, יש להקצות את המכשיר המגדר במלואו לאותן תקופות של קביעת מחיר מחדש, משום שהתקן[†] אינו מאפשר לייעד יחס גידור רק לחלק מהזמן שבמהלכו מכשיר מגדר ממשיך להיות קיים במחזור.

121א. כאשר הישות מודדת את השינוי בשווי ההוגן של פריט הניתן לפירעון מוקדם בהתאם לסעיף 114(ז), שינוי בשיעורי ריבית משפיע על השווי ההוגן של הפריט הניתן לפירעון מוקדם בשתי דרכים: הוא משפיע על השווי ההוגן של תזרימי המזומנים החוזיים ועל השווי ההוגן של אופציית פירעון המוקדם שנכללת בפריט הניתן לפירעון מוקדם. סעיף 81 לתקן מאפשר לישות לייעד חלק מנכס פיננסי או התחייבות פיננסית, המשתתפים באותה חשיפה לסיכון, כמו הפריט המגודר, בהינתן שניתן למדוד את האפקטיביות. לגבי פריטים הניתנים לפירעון מוקדם, סעיף 81א מאפשר להגיע למצב זה על ידי ייעוד הפריט המגודר במונחים של השינוי בשווי ההוגן, שניתן לייחס לשינויים בשיעור הריבית המיועד על בסיס מועדי קביעת מחיר מחדש חזויים ולא

* ראה סעיפים 77 ו- 94.

[†] ראה סעיף 75.

דווקא חוזיים. אולם, ההשפעה, שיש לשינויים בשיעור הריבית המגודר על מועדי קביעת מחיר מחדש חוזיים אלה, תיכלל כאשר קובעים את השינוי בשווי ההוגן של הפריט המגודר. לפיכך, אם מועדי קביעת המחיר מחדש מעודכנים (לדוגמה, על מנת לשקף שינוי בפירעונות מוקדמים חוזיים), או אם מועדי קביעת מחיר מחדש בפועל שונים מהמועדים החוזיים, ייווצר חוסר אפקטיביות כמפורט בסעיף 126. לחלופין, שינויים במועדים חוזיים לקביעת מחיר מחדש, אשר (א) נובעים במפורש מגורמים שאינם שינויים בשיעור הריבית המגודר, (ב) אין להם מתאם עם השינויים בשיעור הריבית המגודר וכן (ג) ניתן להפרידם באופן מהימן מהשינויים שניתן לייחס לשיעור הריבית המגודר (לדוגמה, שינויים בשיעורי פירעון מוקדם הנובעים במפורש משינוי בגורמים דמוגראפיים או חוקי מס ולא משינויים בשיעור ריבית), אינם נלקחים בחשבון כאשר קובעים את השינוי בשווי ההוגן של הפריט המגודר, משום שלא ניתן לייחסם לסיכון המגודר. אם קיים חוסר וודאות לגבי הגורם שיצר את השינוי במועדים חוזיים לקביעת מחיר מחדש או אם הישות אינה מסוגלת להפריד באופן מהימן את השינויים שנובעים משיעור הריבית המגודר מאלה הנובעים מגורמים אחרים, מניחים כי השינוי נבע משינויים בשיעור הריבית המגודר.

122א. התקן אינו קובע את הטכניקות המשמשות על מנת לקבוע את הסכום המוזכר בסעיף 114(ז), דהיינו השינוי בשווי ההוגן של הפריט המגודר שניתן לייחס לסיכון המגודר. אם משתמשים בטכניקות סטטיסטיות או אחרות לקביעת אומדן עבור מדידה כזו, הנהלה חייבת לצפות שהתוצאה תהיה מקרובת מאוד (approximate closely) לתוצאה שהייתה מתקבלת ממדידת כל הנכסים וההתחייבויות הבודדים שמרכיבים את הפריט המגודר. לא ראוי להניח ששינויים בשווי ההוגן של הפריט המגודר שווים לשינויים בשווי של המכשיר המגודר.

123א. סעיף 89א דורש, שאם הפריט המגודר מהווה נכס בתקופת קביעת מחיר מחדש מסוימת, השינוי בשווי מוצג בסעיף (line item) במסגרת הנכסים. לחלופין, אם הפריט המגודר הוא התחייבות בתקופת קביעת מחיר מחדש מסוימת, השינוי בשווי מוצג בסעיף (line item) במסגרת ההתחייבויות. אלה הם הסעיפים (line items) המוזכרים בסעיף 114(ז). לא נדרשת הקצאה ספציפית לנכסים (או התחייבויות) בודדים.

124א. סעיף 114(ט) מציין כי חוסר אפקטיביות נוצר במידה והשינוי בשווי ההוגן של הפריט המגודר, שניתן לייחס לסיכון המגודר, שונה מהשינוי בשווי ההוגן של הנגזר המגודר. שוני כזה יכול להיווצר ממספר סיבות, כולל:

(א) מועדי קביעת מחיר מחדש בפועל שונים מהמועדים החזויים, או שמועדים חזויים לקביעת מחיר מחדש עודכנו ;

(ב) ערכם של פריטים בתיק המגודר ירד או שהם נגרעו ;
(ג) מועדי התשלום של המכשיר המגדר והפריט המגודר שונים ; וכן

(ד) גורמים אחרים (לדוגמה, כאשר מספר קטן של הפריטים המגודרים נושאים ריבית בשיעור הנמוך משיעור העוון, שאליו הם יועדו כמגודרים, וחוסר האפקטיביות המתקבל היא כה גבוהה שהתיק במלואו אינו כשיר לחשבונאות גידור).

יש לזהות חוסר אפקטיביות* כזה ולהכיר בו ברווח או הפסד.

א125. בדרך כלל, אפקטיביות הגידור תשופר :

(א) אם הישות מתזמנת (schedules) פריטים עם מאפייני פירעון מוקדם שונים באופן שלוקח בחשבון את השוני בהתנהגות הפירעון המוקדם.

(ב) ככל שמספר הפריטים בתיק גדול יותר. כאשר רק מספר קטן של פריטים כלולים בתיק, סביר שיהיה חוסר אפקטיביות גבוה יחסית אם אחד הפריטים נפרע מוקדם יותר או מאוחר יותר מהחזוי. לעומת זאת, כאשר התיק כולל מספר רב של פריטים, ניתן לחזות את התנהגות הפירעון המוקדם בדיוק רב יותר.

(ג) ככל שתקופות קביעת מחיר מחדש המשמשות הן קצרות יותר (לדוגמה, תקופה של קביעת מחיר מחדש של חודש אחד לעומת שלושה חודשים). תקופות קצרות יותר של קביעת מחיר מחדש מורידות את ההשפעה של חוסר הקבלה כלשהו בין מועדי קביעת מחיר מחדש לבין מועדי התשלום (בתוך תקופות קביעת מחיר מחדש) של הפריט המגודר ושל המכשיר המגדר.

(ד) ככל שגבוהה יותר התדירות שבה מותאם סכומו של המכשיר המגדר, על מנת לשקף שינויים בפריט המגודר (לדוגמה, כתוצאה משינויים בתחזיות לפירעונות מוקדמים).

* אותם שיקולי מהותיות חלים בהקשר זה כפי שהם חלים בכל תקני דיווח כספי בינלאומיים.

א126. ישות תבחן אפקטיביות מידי תקופה. אם אומדנים למועדי קביעת מחיר מחדש משתנים בין מועד אחד, שבו ישות מעריכה אפקטיביות, לבין המועד הבא, הישות צריכה לחשב את סכום האפקטיביות באחת משתי הדרכים הבאות:

(א) כהפרש בין השינוי בשווי ההוגן של המכשיר המגדר (ראה סעיף א114(ח)) לבין השינוי בשווי ההוגן של הפריט המגודר במלואו, שניתן לייחס לשינוי בשיעור הריבית המגודר (כולל ההשפעה שיש לשינויים בשיעור הריבית המגודר על השווי ההוגן של אופציית פירעון מוקדם משובצת כלשהי); או

(ב) באמצעות החישוב המקורב הבא. הישות:

(i) מחשבת את אחוז הנכסים (או ההתחייבויות) שגודר בכל תקופת קביעת מחיר מחדש, על בסיס האומדן למועדי קביעת מחיר מחדש במועד האחרון שהיא בחנה אפקטיביות.

(ii) משתמשת באחוז זה על האומדן המעודכן שלה לסכום באותה תקופה של קביעת מחיר מחדש, על מנת לחשב את סכומו של הפריט המגודר בהתבסס על האומדן המעודכן שלה.

(iii) מחשבת את השינוי בשווי ההוגן של האומדן המעודכן שלה לפריט המגודר שניתן לייחס לסיכון המגודר ומציגה אותו כמפורט בסעיף א114(ז).

(iv) מכירה בחוסר אפקטיביות השווה להפרש בין הסכום שנקבע בסעיף (iii) לבין השינוי בשווי ההוגן של המכשיר המגדר (ראה סעיף א114(ח)).

א127. בעת מדידת אפקטיביות, הישות מבדילה בין תיקוני האומדנים למועדי קביעת מחיר מחדש של נכסים (או התחייבויות) קיימים לבין יצירת הנכסים (או ההתחייבויות) החדשים, כאשר תיקוני האומדנים יוצרים חוסר אפקטיביות. כל התיקונים לאומדנים למועדי קביעת מחיר מחדש (שאינם אלה שמוחרגים בהתאם לסעיף א121), כולל הקצאה מחדש כלשהי של פריטים קיימים בין תקופות, נכללים בתיקון אומדן הסכום בתקופה בהתאם לסעיף א126(ב)(ii) ולכן כאשר מודדים אפקטיביות. לאחר שהכירה בחוסר אפקטיביות כמפורט לעיל, הישות קובעת אומדן חדש לסך הנכסים (או ההתחייבויות) בכל תקופה של קביעת מחיר מחדש, כולל נכסים (או התחייבויות) חדשים שנוצרו מאז שהיא בחנה לאחרונה אפקטיביות, ומייעד סכום חדש כפריט

המגודר ואחוז חדש כאחוז המגודר. יש לחזור על הנהלים המפורטים בסעיף 126(ב) במועד הבא של בחינת אפקטיביות.

128א. פריטים שתוזמנו במקור לתקופה של קביעת מחיר מחדש יכולים להיגרע כתוצאה מפירעון מוקדם יותר מהחזוי או מחיקות שנגרמו על ידי ירידת ערך או מכירה. כאשר מתרחשת הגריעה, סכום השינוי בשווי הוגן, שנכלל בסעיף (line item) המוזכר בסעיף 114(ז) שמתייחס לפריט שנגרע, יוסר מהדוח על המצב הכספי וייכלל ברווח או בהפסד שנובע מגריעת הפריט. למטרה זו, יש צורך לדעת את התקופה (תקופות) של קביעת מחיר מחדש, שאלה (אליהן) תוזמן הפריט שנגרע, משום שזה קובע את התקופה (תקופות) של קביעת מחיר מחדש, שמהן יש להסירו ולכן את הסכום שיש להסיר מהסעיף (line item) המוזכר בסעיף 114(ז). כאשר פריט נגרע, אם ניתן לקבוע באיזו תקופה הוא נכלל, יש להסירו מאותה תקופה. אחרת, יש להסירו מהתקופה המוקדמת ביותר, אם הגריעה נגרמה כתוצאה מפירעונות מוקדמים גבוהים יותר מהחזוי, או להקצותו לכל התקופות, הכוללות את הפריט שנגרע, על בסיס שיטתי ורציונאלי, אם הפריט נמכר או אם נפגם ערכו.

129א. בנוסף, סכום כלשהו המתייחס לתקופה מסוימת, שעדיין לא נגרע כאשר התקופה מסתיימת, מוכר ברווח או הפסד באותו זמן (ראה סעיף 89א). לדוגמה, נניח כי ישות מתזמנת פריטים לשלוש תקופות של קביעת מחיר מחדש. בעת הייעוד מחדש הקודם, השינוי בשווי הוגן, שדווח בסעיף (line item) בודד בדוח על המצב הכספי, היה נכס בסך של 25 ש"ח. אותו סכום מייצג סכומים שניתן לייחס לתקופות 1, 2 ו-3 בסך של 7 ש"ח, 8 ש"ח ו-10 ש"ח, בהתאמה. בעת הייעוד מחדש הבא, הנכסים שהיה ניתן לייחס לתקופה 1 מומשו או תוזמנו מחדש לתקופות האחרות. לכן, 7 ש"ח נגרעים מהדוח על המצב הכספי ומוכרים ברווח או הפסד. כעת ניתן לייחס 8 ש"ח ו-10 ש"ח לתקופות 1 ו-2, בהתאמה. יש לתאם תקופות אלה, לפי הנדרש, בגין שינויים בשווי הוגן כפי שמתואר בסעיף 114(ז).

130א. כהדגמה לדרישות של שני הסעיפים הקודמים, נניח כי ישות תזמנה נכסים על ידי הקצאת אחוז מהתיק לכל אחת מהתקופות של קביעת מחיר מחדש. נניח גם כי היא תזמנה 100 ש"ח לכל אחת משתי התקופות הראשונות. כאשר התקופה הראשונה של קביעת מחיר מחדש מסתיימת, יש לגרוע 110 ש"ח מהנכסים כתוצאה מהחזרים חזויים ובלתי חזויים. במקרה זה, כל הסכום שנכלל בסעיף (line item) המוזכר בסעיף 114(ז), שמתייחס לתקופה הראשונה, מועבר מהדוח על המצב הכספי, בתוספת 10 אחוז מהסכום שמתייחס לתקופה השנייה.

131א. אם הסכום, המגודר לגבי תקופה של קביעת מחיר מחדש, קטן, מבלי שהנכסים (או ההתחייבויות) המתייחסים נגרעים, הסכום

שנכלל בסעיף (line item), המוזכר בסעיף 114(ז), שמתייחס להקטנה, יופחת לפי סעיף 92.

132. ישות יכולה לרצות ליישם את הגישה המפורטת בסעיפים 114-131 לגידור תיק שקודם טופל כגידור תזרים מזומנים בהתאם לתקן. ישות כזו צריכה לבטל את הייעוד הקודם של גידור תזרים מזומנים לפי סעיף 101(ד) וליישם את הדרישות המפורטות באותו סעיף. היא צריכה גם לייעד מחדש את הגידור כגידור שווי הוגן וליישם את הגישה המפורטת בסעיפים 114-131 מכאן ולהבא לגבי תקופות חשבונאיות עוקבות.

הוראות מעבר (סעיפים 103-108ב)

133. ישות הייתה יכולה לייעד עסקה תוך קבוצתית חזויה כפריט מגודר בתחילת תקופה שנתית, שהתחילה לאחר 31 בדצמבר, 2004 (או, לצורך הצגה מחדש של מידע השוואתי, התחלת תקופת ההשוואה המוקדמת ביותר), בגידור שהיה יכול להיות כשיר לחשבונאות גידור בהתאם לתקן זה (כפי שתוקן על ידי המשפט האחרון בסעיף 80). ישות כזו יכולה להשתמש בייעוד זה על מנת ליישם חשבונאות גידור בדוחות כספיים מאוחדים מתחילת התקופה השנתית המתחילה לאחר 31 בדצמבר, 2004 (או מתחילת התקופה ההשוואתית המוקדמת ביותר). ישות כזו צריכה גם ליישם סעיפים 99א ו- 99ב מתחילת התקופה השנתית המתחילה לאחר 31 בדצמבר, 2004. אולם, לפי סעיף 108ב, היא אינה נדרשת ליישם את סעיף 99ב לגבי מידע השוואתי עבור תקופות מוקדמות יותר.